

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

Diplomová práce

..

2021

Barbara Tauchmanová Omrťová

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Spolupráce kolizních opatrovníků orgánu
sociálně-právní ochrany dětí se soudy**

Diplomová práce

Autor: Bc. Barbara Tauchmanová Omrťová
Studijní program: N6731 – Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Barbara Tauchmanová Omrtová

Studium: U1956

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název diplomové práce: **Spolupráce kolizních opatrovníků orgánu sociálně právní ochrany dětí se soudy**

Název diplomové práce AJ: Cooperation between collision guardians state authorities of social and legal protection of children and courts.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce bude ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovníků/opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostnili. Především se práce bude věnovat vybraným komplikacím: rozdílné místní příslušnosti, námitce podjatosti, vzdělávání, zprávám předkládaným soudům a účasti kolizních opatrovníků při soudních jednáních. Výzkum bude probíhat kvantitativní metodou, technikou dotazníkového šetření.

ZÁKON č. 359/1999 Sb., O SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ, [on line], [citováno 2020-04-14], dostupný z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359> PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4317-2. BORSKÁ, Jana, Jana STEJSKALOVÁ a Jitka VACKOVÁ. Lidská práva a dilemata v sociální práci ve vztahu k řízení lidských zdrojů. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. ISBN 978-80-7394-757-6.

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Jana Levická, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Ve Studenci dne 4. 4. 2021

Barbara Tauchmanová Omrtová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. et Mgr. Radce Janebové PhD., za metodické vedení při psaní diplomové práce, za lidský přístup a podporu. Moje poděkování patří také mojí rodině, která mě podporovala po celou dobu studia.

Abstrakt

TAUCHMANOVÁ OMRTOVÁ, Barbara. *Spolupráce kolizních opatrovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí se soudy*. Hradec Králové, 2021. 123 s. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Tato diplomová práce se zabývá spoluprací kolizních opatrovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí se soudy. Práce se zaměřuje především na oblast soudních řízení ve věcech nezletilých: řízení o úpravě výchovy a výživy dítěte a dále na soudní řízení o úpravě styku. Hlavním cílem práce je ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovníků/opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostnili. Výzkumné šetření této práce probíhalo kvantitativní metodou, technikou dotazníkového šetření. Tazatelské otázky zodpovídají vybrané komplikace: rozdílnou místní příslušnost a institut dožadání, námitku podjatosti, vzdělávání, zprávy předkládané soudům a účast při soudním řízení, včetně majetkových jednání nezletilých. Hlavními zjištěními této práce je ověření, jak vybrané komplikace ovlivňují spolupráci se soudy a jaká řešení kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostňují.

Klíčová slova: Kolizní opatrovník, orgán sociálně-právní ochrany dětí, soudy

Abstract

TAUCHMANOVÁ OMRTOVÁ, Barbara. Cooperation between collision guardians state authorities of social and legal protection of children and courts. Hradec Králové, 2021. 123 pp. Master Degree Thesis. University of Hradec Králové, Philosophical Faculty, Institute of Social work. Leader of Master Degree Thesis: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

This Diploma thesis deals with the cooperation between collision guardians state authorities of social and legal protection of children and courts. The work focuses mainly on the area of court proceedings in matters of minors: proceedings on the regulation of education and nutrition of the child and further on court proceedings on a contact adjustment. The main aim of this work is to verify the extent to which there are selected complications in the cooperation of conflict guardians and courts, with what consequences and what solution would collision guardians prefer. The research investigation of this work was carried out by a quantitative method, by the questionnaire survey technique. Questionnaires response to selected complications: different local jurisdiction and institute of request, objection of bias, education, court reports, and participation in court proceedings, including juvenile property proceedings. The main findings of this work are the verification of how selected complications affect the cooperation with the courts and what solutions collision guardians prefer.

Key words: collision guardians, state authorities of social and legal protection of children, courts

Obsah

Seznam použitých zkratk s výkladem.....	10
Úvod	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 Výkon kolizního opatrovnictví.....	13
1.1 Požadavky na výkon kolizního opatrovníka	16
1.1.1 Zákonné požadavky	16
1.1.2 Lidské, morální a etické aspekty výkonu funkce kolizního opatrovníka .	18
1.2 Vzdělávání kolizních opatrovníků	20
1.3 Práva a povinnosti kolizního opatrovníka.....	22
2 Komplikace při výkonu kolizního opatrovnictví.....	25
2.1 Rozdílná místní příslušnost a institut dožádání	25
2.2 Námitka podjatosti.....	27
2.3 Zprávy předkládané soudu.....	28
2.4 Účast na jednání soudu	30
2.5 Majetková jednání nezletilých	31
Shrnutí teoretické části	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
3 Výzkumné šetření	35
3.1 Cíle výzkumného šetření	35
3.2 Výzkumná strategie	38
3.3 Operacionalizace cílů.....	40
3.4 Strategie volby výzkumného souboru.....	44
3.5 Organizace a průběh výzkumného šetření	44
3.6 Rizika spojená s výzkumným šetřením	46
4 Analýza, interpretace a vyhodnocení získaných dat.....	48
4.1 Sociodemografické charakteristiky.....	48

4.2	DVC 1. Ověřit, v jaké míře a se vyskytuje ve spolupráci OSPOD a soudů rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, a jaké komplikace přináší.	55
4.3	Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 1	64
4.4	DVC2. Ověřit, jak často řeší kolizní opatrovníci/opatrovnice námitku podjatosti a jaké komplikace jsou s ní spojeny.	65
4.5	Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 2.	76
4.6	DVC3. Ověřit, jestli je vzdělávání kolizních opatrovníků/opatrovnice dostatečně zajištěno a jak důležité je pro výkon kolizního opatrovnictví.....	77
4.7	Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 3.	86
4.8	DVC 4. Ověřit, jak hodnotí kolizní opatrovnice/opatrovníci zprávy vypracované pro soud v rámci spolupráce.	87
4.9	Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 4	97
4.10	DVC 5. Ověřit, jak často se kolizní opatrovník účastní jednání soudu a jaké komplikace se vyskytují při účasti kolizního opatrovníka u soudních jednání.	98
4.11	Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 5.....	108
5	Shrnutí a diskuse k výzkumné části.....	109
	Závěr.....	113
	Seznam zdrojů	115
	Seznam tabulek.....	120
	Seznam obrázků.....	121
	Seznam příloh.....	123

Seznam použitých zkratk s výkladem

DVC – dílčí výzkumný cíl

HVC – Hlavní výzkumný cíl

LZPS – Listina základních práv a svobod

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MV – Ministerstvo vnitra

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

ORP – Obec s rozšířenou působností

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

SŘ – Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

ZSPOD – Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

ZŘS – Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Úvod

Tématem této diplomové práce je spolupráce kolizních opatrovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí se soudy. Výběru tohoto tématu předcházela moje účast (jako pozorovatele, podporujícího) u rozvodového řízení. Jako pozorovatel jsem nabyla dojmu značné nezainteresovanosti pracovníc OSPOD, jež se řízení účastnily. Nutně vyzvuly otázky, jaká je motivace pracovníc pro výkon tohoto povolání. Primárně jsem viděla vinu pouze na straně pracovníce OSPOD. Při hlubší reflexi jsem si uvědomila, že pozice kolizního opatrovníka a jeho projev v soudní síni, ale i mimo ni, může souviset s nepartnerským přístupem soudu. Pokud mají pracovníce dojem, pocit, že jejich práce nemá smysl, protože je vlastně soud nebere vážně, mohou rychleji vyhořet, přestat být motivované ke skutečné ochraně práv dítěte a pouze formalisticky plnit požadavky soudů. Takto ovšem nemohou dobře naplňovat důležitou roli, kterou by v situacích, vyžadujících sociálně-právní ochranu dítěte, naplňovat měly.

Hlavním cílem práce je **ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovníků/opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostnili**. Hlavní cíl navazuje na výstupy disertační práce JUDr. Jany Borské (Borská, 2016).

Teoretická část popisuje teoretické znalosti dané problematiky. První kapitola představuje výkon kolizního opatrovnictví zejména v kontextu orgánu sociálně-právní ochrany dětí, včetně právního rámce. Dále popisuje požadavky na výkon kolizního opatrovnictví, včetně vzdělání a průběžného vzdělávání. Tato kapitola také popisuje práva a povinnosti kolizního opatrovníka. Druhá kapitola se věnuje konkrétním vybraným komplikacím, které vznikají při spolupráci kolizních opatrovníků a soudů: rozdílné místní příslušnosti a institutu dožadání, námitce podjatosti, zprávám předkládaným soudům, účasti na jednání soudu a majetkovým jednáním. Samostatná část je věnována shrnutí teoretické části. V praktické části je zvolena kvantitativní výzkumná strategie s technikou dotazníkového šetření přes platformu Google Forms. Hlavní cíl práce je rozdělen do pěti dílčích výzkumných cílů. Ty se věnují komplikacím, které sebou přináší spolupráce OSPOD a soudů. Jedná se o četnosti výskytu rozdílné místní příslušnosti a institutu dožadání se svými komplikacemi, námitku podjatosti se svými komplikacemi, vzdělávání a jeho vliv na výkon kolizního opatrovnictví, zprávy

předkládané soudu, jejich kvalitu a související komplikace a účast na jednání soudu včetně soudu odvolacího a majetkových jednání. Praktická část obsahuje metodickou kapitolu, včetně stanovení a operacionalizace cílů, popis průběhu výzkumného šetření, volbu strategie tohoto šetření a rizik spojených s výzkumem. Vlastní kapitola se věnuje analýze, vyhodnocení a interpretaci dat. Před závěrem práce věnuji pozornost diskusi výsledků výzkumného šetření.

Tato diplomová práce je určena odborníkům z praxe, a to především sociálním pracovním a pracovníkům vykonávajícím kolizní opatrovnictví. Jako ambiciózní vnímám možný dosah do řad soudů, soudců, kteří jsou v roli příjemce informací, avšak svým chováním a rozhodnutími, mohou z mého pohledu, ovlivnit více.

Tématika kolizního opatrovnictví a soudnictví stojí na pomezí mezi sociální prací a právní institucí, v této práci na problematiku nahlížím především z pohledu sociální práce. Je třeba však brát v potaz i neodmyslitelné prolínání s legální terminologií a právním pohledem. V této práci se vyskytuje jak označení „klient“, tak i označení „nezletilé dítě“ nebo „účastník řízení“.

Téma kolizního opatrovnictví se genderově váže jak k ženám, tak k mužům. Po vzoru vedoucí práce, doktorky Janebové, jsem se rozhodla, že tato práce bude zahrnovat jak oslovení/pojmenování ženské, tak mužské (respondent/respondentka, opatrovnice/opatrovník, sociální pracovník/pracovnice), pod kterými jsou však v textu a praxi vnímána obě pohlaví. Výjimka platí pouze pro formulace výzkumných cílů a dotazníku, kde byla použita obě genderová oslovení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Výkon kolizního opatrovnictví

Tato kapitola se váže k celému tématu práce. Téma výkonu kolizního opatrovnictví jako součástí agendy OSPOD je součástí nejen hlavního výzkumného cíle, ale také dílčích výzkumných cílů. Je proto potřeba nejprve popsat orgán sociálně-právní ochrany dítěte a principy jeho fungování. OSPOD hájí nejlepší zájem a právo dítěte a zaručuje mu tak ochranu. Vychází jak z mezinárodních smluv, tak z českého právního řádu. Primárním zdrojem na úrovni vnitrostátního práva je zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Ten hned v § 1 vymezuje formy ochrany následovně (ZSPOD, 1999):

- a) *ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,*
- b) *ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,*
- c) *působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,*
- d) *zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině (ZSPOD, 1999)*

Tento zákon také určuje práva a povinnosti jednotlivých OSPOD a dalších pověřených osob: na jaké úrovni, kdo vykonává agendu OSPOD z pověření krajského úřadu. Výkon kolizního opatrovnictví zpravidla zajišťují orgány sociálně-právní ochrany dítěte obcí s rozšířenou působností, v případě mezinárodních sporů poté Úřad pro mezinárodní ochranu dětí se sídlem v Brně.

ZSPOD však není jediným, který upravuje agendu a rozsah působnosti OSPOD. Patrný přesah je především do oblastí školství, daní, trestněprávní problematiky, jakož i do oblastí upravených občanským a správním právem. Proto je provázanost s dalšími právními předpisy s různou právní silou nutná k výkonu sociálně-právní ochrany dětí (Novotná, 2016).

Jednou ze základních agend OSPOD je právě výkon kolizního opatrovnictví. Dle ročenky MPSV za rok 2019 byl OSPOD jmenován opatrovníkem dítěte v 78 917 případech, což je nezanedbatelné množství. Ze stejné ročenky dále vyplývá, že pracovníků, kteří se mohou věnovat funkci kolizního opatrovníka je přibližně 1800, avšak funkce mohou být i kumulované a přesné číslo není k dispozici (MPSV, 2020). Tématika **kolizního opatrovnictví** je rozpracována v několika zákonech.

Prvním zákonem, který otázku **kolizního opatrovnictví** upravuje, je základní procesní předpis pro správní řízení, **zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který v § 32 odst. 1**, stanoví: „*V rozsahu, v jakém účastník nemá procesní způsobilost, musí být zastupován zákonným zástupcem.*“ (SŘ, 2004) V odst. 2 písm. a) téhož ustanovení je pak stanoveno: „*Správní orgán ustanoví opatrovníka účastníkovi uvedenému v odstavci 1, pokud nemá zákonného zástupce nebo nemůže-li ho zákonný zástupce zastupovat a nemá-li opatrovníka podle zvláštního zákona.*“ (OZ, 2012). Touto formulací má nárok na kolizního opatrovníka každé dítě, které je součástí správního řízení, kdy by jeho rodiče nemuseli dostatečně hájit nejlepší zájem dítěte.

Dalším zákonem je **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, základní hmotněprávní předpis soukromého práva. Ten v **§ 943** stanoví: „*Soud jmenuje dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon. Jmenovaný opatrovník má právo podat návrh na zahájení řízení vždy, je-li z hlediska zájmu dítěte zapotřebí, aby soud nebo jiný orgán veřejné moci v záležitosti dítěte rozhodl.*“ (OZ, 2012).

Dále je v **§ 460 občanského zákoníku stanoveno**: „*Dojde-li ke střetu zájmu zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného či ke střetnutí zájmů těch, kteří jsou zastoupeni tímž zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, anebo hrozí-li takový střet, jmenuje soud zastoupenému kolizního opatrovníka.*“ (OZ, 2012).

Podle **§ 892 odst. 3 občanského zákoníku**: „*Rodič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi týchž rodičů. V takovém případě jmenuje soud dítěti opatrovníka.*“ (OZ, 2012).

Podobně **§ 437 odst. 1 občanského zákoníku stanoví**: „*Zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět.*“ (OZ, 2012).

Také **zákon č.292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v § 466** vymezuje situace, kdy soud musí určit opatrovníka; dále v **§ 469** odst. 1 stanoví: „*Dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.*“ (ZŘS, 2013).

Je zřejmé, že výkon kolizního opatrovnictví je **nástrojem prosazování dětských práv** a hájení nejlepšího zájmu dítěte v situacích, kdy může docházet ke střetu zájmů zúčastněných osob. Zákon přitom hovoří o nutnosti jmenovat kolizního opatrovníka již **při pouhé hrozbě či možnosti vzniku střetu zájmů**. Takto rozsáhlá agenda však není jen v rukou OSPOD, ačkoli je výkonným orgánem. Kolizního opatrovníka jmenuje soud, zpravidla při návrhu rozvodu manželství, tedy před vlastním rozvodovým řízením. Právě zde začíná spolupráce OSPOD se soudy. OZ v § 755 také upravuje, že při rozvodu manželství je třeba vždy nejprve rozhodnout o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů; bez toho nemůže být manželství rozvedeno. Soud ustanoví kolizním opatrovníkem OSPOD v místě trvalého bydliště dítěte (místní příslušnost).

Zásadní je také **rozlišení opatrovnictví** v rámci zákona o sociálně-právní ochraně dětí (Macela, 2012):

1. Dle doby trvání:

- krátkodobé (kolizní opatrovnictví při rozvodu manželství, při osvojení, aj.)
- dlouhodobé (správa jmění dítěte, zbavení nebo omezení rodičovské odpovědnosti).

2. Dle postavení opatrovníka:

- hmotněprávní
- procesní

Hmotněprávní opatrovnictví zahrnuje oprávnění opatrovníka právně jednat vůči třetím osobám namísto zákonných zástupců, nejčastěji rodičů. Procesní opatrovnictví znamená zastupování účastníka soudního nebo správního řízení, který nemá procesní způsobilost, tedy není způsobilý samostatně činit procesní úkony vůči soudu nebo správnímu orgánu, případně vůči dalším účastníkům řízení. Dle Borské je dlouhodobé opatrovnictví spíše věcí hmotněprávní a krátkodobé spíše procesní, které končí konečným rozhodnutím soudu, vyjma opatrovnictví „ad hoc“ (Borská, 2016):

3. Dle účelu opatrovnictví (předmětu zájmu):

- Kolizní opatrovnictví
- Opatrovník pro správu jmění dítěte
- Opatrovník v řízení o osvojení
- Opatrovník v řízení o zbavení nebo omezení rodičovské odpovědnosti

- Opatrovník ad hoc (pro ostatní situace, které neobsahují výše zmíněné účely, např. lhostejnost rodiče vůči dítěti v pěstounské péči)

Výše zmíněné typy opatrovníků pojmenovávají jednotlivé situace, kdy je třeba prosazovat právo dítěte. Toto rozdělení zaručuje pokrytí všech událostí v životě dítěte, kdy je třeba hájit jeho zájmy zastoupením v podobě opatrovníka. Předmětem této práce je kolizní opatrovnictví, zejména opatrovnictví dítěte při rozvodu manželství nebo rozchodu partnerů.

1.1 Požadavky na výkon kolizního opatrovníka

Požadavky na výkon kolizního opatrovnictví lze chápat ve dvou rovinách. Jednak jsou to formální požadavky stanovené právní úpravou, jednak jsou to „měkké“ požadavky na to, aby opatrovník byl způsobilý funkci vykonávat osobnostně, „lidsky“, eticky a mravně. Těmto oblastem se dále podrobněji věnuji.

1.1.1 Zákonné požadavky

Zákonné požadavky stanovuje především ZSPOD. Ten reaguje na nutnost upravit požadavky na pracovníky OSPOD v širším rámci než u běžných zaměstnanců. Ustanovení § 49 ZSPOD popisuje získání pověření od krajského úřadu, které je nezbytné pro výkon jakékoli činnosti OSPOD jak pro fyzickou, tak právnickou osobu. Pověření je uděleno po podání písemné žádosti. Dále jsou upraveny obecné požadavky, nutné k výkonu zaměstnání na OSPOD. Patří k nim trestní bezúhonnost, způsobilost k právnímu jednání a zdravotní způsobilost (ZSPOD, 1999). Matoušek uvádí, že ve většině zemí chybí nejen ukotvení psychické zralosti, ale také systém průběžného hodnocení pracovníků, ve smyslu průkaznosti jejich psychických kompetencí (Matoušek, a další, 2016). Odbornou způsobilost upravuje § 49a ZSPOD. Odbornou způsobilost může získat osoba, která řádně ukončila vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání v oborech zaměřených na sociální péči, sociální politiku, sociální práci, pedagogiku, právo, psychologii, vychovatelství, ošetřovatelství, aj. Další možností získání odborné způsobilosti je minimálně 2letá praxe v oblasti péče o rodinu a absolvování vzdělávacího akreditovaného kurzu s rozsahem minimálně 200 teoretických hodin. Mimo tyto podmínky se vymezují také osoby, které nezískaly odbornou způsobilost, které však musí pracovat pod dohledem osoby, která odbornou způsobilost má, pokud neposkytují poradenství dětem nebo osobám, které vychovávají

děti. Dle zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů musí všichni pracovníci OSPOD získat zkoušku zvláštní odborné způsobilosti, a to jak v rozsahu obecném, tak speciálním se zaměřením právě na OSPOD. Tuto zkoušku je třeba složit do 18 měsíců od vzniku pracovního poměru (Kostruhová, 2019).

Jedním z praktických požadavků, které jsou důležité při výkonu kolizního opatrovnictví, je přístup k **projevům vůle** opatrovníka ve vztahu k zastupování dítěte.

Prvním aspektem, který je třeba zmínit, částečně vychází ze zákonných požadavků. Kolizní opatrovník totiž nezastupuje nezletilého účastníka řízení jako tlumočnick přání. Právě proto, že nezletilý zatím nenabyl plnou svéprávnost, nemůže tedy o některých věcech sám rozhodovat. Proto je výklad kolizního opatrovnictví složitější. Kolizní opatrovník vždy hájí nejlepší zájem dítěte, to však neznamená, že není v rozporu s jeho přáními. Kolizní opatrovník, ostatně jako každý opatrovník, **prosazuje svou vůli**, jak potvrdil nálezh odvolacího soudu v judikátu Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3658/2007 (Judikát Nejvyššího soudu, 2008).

Je ovšem potřeba vzít v úvahu také pohled moderní právní úpravy. Podle § 467 odst. 1 OZ (OZ, 2012): *„opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance.“* A v § 467 odst. 2 OZ zákonodárce nabádá opatrovníky, aby: *„způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.“* Důvodová zpráva k OZ uvádí: *„ustanovení § 466 a § 467 jsou vyjádřením nově koncipované zásady, podle níž zástupce a zastoupený i v případě zákonného zastoupení nebo opatrovnictví mají na základě osobního kontaktu vytvářet, pokud možno společnou vůli k právnímu jednání, kterou opatrovník bude posléze jménem zastoupeného prosazovat (§ 467 odst. 2). Jednání opatrovníka tedy již není jeho libovůlí, opatrovník je povinen přihlídnout k názorům opatrovance, pokud je opatrovanec v době, kdy byl schopen, již projevil (§ 38 a násl.), případně aktuálně je schopen projevit (§ 467 odst. 1, § 469 odst. 2). I když opatrovanec není způsobilý k uskutečnění právního jednání, které by vedlo k naplnění jeho představ, je opatrovník povinen konat tak, aby představa opatrovance byla*

naplněna, není-li v rozporu s jeho zájmem a poskytuje-li racionální základ pro konání opatrovníka (§ 467 odst. 1). Jestliže opatrovník povinnost ke spolupovytváření společného náhledu na obstarávané záležitosti soustavně porušuje, soud jej může odvolat (§ 463 odst. 2).“ Zde je jasně vymezeno, že vůle dítěte a jeho přání jsou klíčovým prvkem jeho zastupování a **vůle opatrovníka se částečně redukuje.**

O úplné redukci nebo vymizení vůle opatrovníka pojednává Hofschneiderová a také apeluje na nutnost nahlížet na dítě jako na rovnocenného partnera s důležitým přesahem k lidské důstojnosti a „dekolonizaci“ soudnictví a kolizního opatrovnictví zvláště. Vychází z nálezů Ústavního soudu, který opakovaně vyjádřil zákaz instrumentalizace člověka – je nutné *„přistupovat k člověku jako k subjektu, nikoli jako k pouhému předmětu společenských poměrů či právní regulace.“* (Hofscheniderová, 2020). Autorka také vychází z filozofických úvah Immanuela Kanta, který upozorňuje, že člověk sám o sobě je nadán rozumem a autonomní vůlí a toto není třeba prokazovat. Hofschneiderová také zdůrazňuje, že pocit blaženosti nebo štěstí sám o sobě nemůže být rozhodným prvkem při soudním řízení. Za základní prvek považuje možnost dítěte účastnit se rozhodování o tom, jak a jakým způsobem bude žít. Kolizní opatrovník poté nemůže být expertem, ale spíše prodlouženou rukou, která v první řadě naslouchá dítěti. Důraz je kladen na prezentaci u soudu, kdy kolizní opatrovnice nevystupuje jako odbornice na konkrétní dítě, ale tlumočí pohled a přání dítěte s maximálním využitím procesních znalostí během soudního řízení (Hofscheniderová, 2020).

Některé výše popsané přístupy jsou téměř v rozporu, přestože jsou všechny tři legitimní a legální. Výkon kolizního opatrovnictví je bezesporu ovlivňován samotnou osobností kolizního opatrovníka. To, které hledisko konkrétní kolizní opatrovník ve své praxi využívá či akcentuje, záleží patrně na schopnosti reflexe a zralosti daného kolizního opatrovníka. Více se osobnostním rysům věnuji v následující kapitole.

1.1.2 Lidské, morální a etické aspekty výkonu funkce kolizního opatrovníka

Jak jsem zmínila výše, kolizními opatrovníky jsou většinou sociální pracovníci různého stupně terciárního vzdělávání. Proto se i dále zmíněné aspekty prolínají právě s osobnostními předpoklady sociálních pracovníků. Lidskými, morálními a etickými aspekty výkonu kolizního opatrovnictví jsou převážně osobnostní rysy kolizního opatrovníka, postoje a hodnoty. Morální a etické aspekty upravuje etický kodex sociálního pracovníka nebo samotná definice sociální práce. Je však třeba otevřeně říct,

že samotná profese sociálního pracovníka nezaručuje dostatečné lidské kvality, byť je jimi předurčena.

I ve standardech OSPOD se mluví o **osobnostních předpokladech**. Jejich stanovení však může být pro každého člověka individuální, právě na základě jeho osobnosti a také jeho zkušeností.

Jedním z důležitých momentů je doporučení nebo tvrzení, že sociální pracovník dále pracuje se svou **profesní zkušeností** (Pemová, 2012). Do této problematiky by mělo patřit také zkoumání svých stereotypů a předsudků a jejich následná reflexe. Právě totiž zkušenost, haló efekt a vnímání **sociální role** mohou pomáhat nebo naopak překážet v rozvinutí vhodného vztahu s klientem a zásadně tak ovlivňují průběh intervencí sociálního pracovníka. Sociální roli například Petrušek a kol. definuje jako „*očekávaný způsob chování vázaný na určitý sociální status*“ (Petrušek, a další, 1996 str. 943). Určuje tak roli, kterou daný člověk zaujímá ve společnosti a dále pracuje se sociálním statutem a prestiží, jejíž nositelkou je sociální pracovníce, a zároveň, jak s těmito vlivy pracuje v rámci vztahu s rodinou (Šanderová, 2000). Z toho vychází práce s **mocí** – jak s mocí sociální pracovníce, tak například mocí, kterou může uplatňovat rodič. Tento aspekt, jeho uvědomění a práce s ním nabývá na významu v prostředí výkonu kolizního opatrovnictví, zejména v práci s celou rodinou a rodiči.

Další důležitou oblastí kolizních opatrovníků je umění **komunikace**. O to zásadnější, že kromě roviny profesionální a roviny lidské (Pemová, 2012), je třeba jazyk a také konkrétní metody práce přizpůsobovat dětem v celém spektru dětského věku, tj. od narození do 18 let. Slovo komunikace v sobě obsahuje velké množství významů. V této práci je však brán zřetel především na sociální komunikaci, tedy v dorozumívacím významu. Sociální komunikace nesděluje jen obsah, ale všemi svými částmi (verbální, neverbální, vizuální) také náladu, postoj k danému tématu a také vztah k člověku, se kterým komunikace probíhá. Komunikace sebou přináší celou řadu výzev, především při komunikaci s dítětem v rozpadající se rodině. Je třeba brát v úvahu celý kontext situace: jak a kde komunikace probíhá, za jakým účelem. Verbální komunikace by měla být vždy přizpůsobena člověku, se kterým kolizní opatrovnice komunikuje, a to jak v přiměřenosti, tak ve srozumitelnosti. Nejen u dětí je důležité ověřování toho, že sdělovanému rozumí. Neverbální komunikace by měla být příjemná a nesoutěžít v dětských očích s obsahem verbální komunikace. Jedním ze základních pravidel při

komunikaci s dětmi je například oční kontakt ve stejné úrovni a tím minimalizace „nadřazenosti“. Dalším prvkem, využívaným častěji u dětí než u dospělých, je dotek, který ale musí být vhodně zvolen. Dalšímu porozumění v rámci komunikace se věnuje například postoj, vzdálenost mezi komunikujícími, aj. (Holeček, 2007). Z výše popsaného vyplývá, že kolizní opatrovník by měl umět nejen skvěle sdělovat to, co sám potřebuje, ale také být výborným čtenářem a pozorovatelem, aby dokázal postřehnout, co skutečně sdělují dítě nebo rodič. Pokud je komunikace vnímána komplexně, může odhalit například pocity (nervozitu, úzkost, agresivitu) nebo blízkost a vztahy v rodině.

Z **obecnějších vlastností** doporučuje Pemová například empatii, smysl pro humor, odolnost vůči stresu, chuť pomáhat a mít rád práci s lidmi (Pemová, 2012). Mühleisen a Oberhuberová k obecným vlastnostem zmiňují například schopnost poznat konflikty a řešit je, empatie, zdravé sebevědomí a sebejistota, optimismus a radost ze života, sebereflexe, autenticita, vědomí rizika, orientaci na cíl a výsledek, umět poznat sám sebe (Mühleisen, 2008). Pro autora webu Social Work Degree Guide je pět nejdůležitějších charakteristik trpělivost, vnímavost, spolehlivost, empatie a schopnost stanovit hranice (Social Work Degree Guide, 2021). Goleman považuje za nejdůležitější umět konstruktivně jednat s lidmi díky sebeovládání a empatii (Goleman, 2011). Všechny výše uvedené zdroje zmiňují především empatii a poznání sebe sama. Tyto aspekty se tedy jeví jako podstatné.

Kolizní opatrovnice jsou lidské bytosti. Výkon jejich povolání předkládá nejrůznější formy lidských interakcí a jejich doprovodných projevů. Z pohledu osobnostních rysů se zdá důležité pracovat na vnímání sebe sama, na reflexi vlastních postojů a pocitů a následné zvědomění daných zjištění. Zásadní je umět nalézt správný přístup ke konkrétnímu klientovi, číst a pozorovat jeho projevy, avšak bez odsudků, v partnerské rovině.

1.2 Vzdělávání kolizních opatrovníků

Vzdělávání a rozvoj jsou základním pilířem požadavků pro výkon kolizního opatrovnictví. Také je to jedna z oblastí, kterou ve své práci definovala Borská jako komplikaci vyskytující se ve spolupráci se soudy. Zde oslovení soudci a soudkyně poukazovali na to, že pouze **formální vzdělání nestačí**. Kromě původního vzdělání ve výše popsaných oborech se jedná také o zkoušku odborné způsobilosti a její následné aktualizace. V průběhu výkonu kolizního opatrovnictví (a práce na OSPOD) je nutné

soustavné prohlubování znalostí. To doporučuje nejen **etický kodex**, ale tato povinnost vyplývá také přímo z právní úpravy, konkrétně z vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. V příloze č. 1 této vyhlášky stanovuje kritérium 6c **minimální rozsah průběžného vzdělávání na 6 dní** v kalendářním roce. Toto vzdělávání musí být akreditováno Ministerstvem práce a sociálních věcí; vyhláška dále nestanovuje formu ani obsah jednotlivých vzdělávacích kurzů, pouze upravuje, že takové vzdělávání musí vycházet z individuálních plánů dalšího vzdělávání a musí být zaměřeno na rozšíření odborné kvalifikace (Vyhláška ZSPOD, 2012). Na rozdíl od západních zemí (Francie, Irsko, Velká Británie) není průběžné vzdělávání kolizních opatrovníků nijak certifikováno (Matoušek, a další, 2016).

Standarty kvality jsou u jednotlivých OPSOD veřejně dostupné, a právě toto kritérium je u vybraných OSPOD popisováno následovně. Město Kraslice uvádí: *„Pro každou specializaci agendy sociálně-právní ochrany dětí je vybíráno vzdělávání tak, aby odpovídalo aktuálním potřebám každého sociálního pracovníka. Zaměstnanci orgánu SPOD se podílí na sestavování plánu vzdělávání a vybírají ze seznamů nabízených okruhů vzdělávání. Vzdělávací plán je podle potřeby upravován tak, aby plnil vzdělávací potřeby daného zaměstnance. Vzdělávání vždy probíhá přímou účastí zaměstnanců.“* (Rážová, 2019). Podobně OSPOD Hlinsko: *„a) Pracovníkům OSPOD Hlinsko je zajištěno průběžné vzdělávání v rozsahu minimálně 6 pracovních dnů za kalendářní rok, a to na vzdělávacích kurzech akreditovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. b) Tím je zároveň naplněn požadavek zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jedná se o 24 hodin vzdělávání různé formy směřujícího k rozšíření kvalifikace sociálního pracovníka. Kurzy jsou plánovány s ohledem na aktuální nebo i dlouhodobé potřeby zaměstnanců. Vedoucí odboru průběžně kontroluje naplňování stanoveného vzdělávání, které vychází z individuálních plánů dalšího vzdělávání a je zaměřeno na rozšíření odborné kvalifikace jednotlivých zaměstnanců.“* (Hlinsko, 2015). OSPOD ve Vrchlabí popisuje profesní rozvoj zaměstnanců: *„Zaměstnanci OSPOD procházejí školeními nejen určenými zákonem (školení ze zákona – viz Pracovní řád čl. 14, a školení řidičů-referentů, odborná způsobilosti apod.), ale i odbornými školeními a semináři dle potřeby a nabídky. Zaměstnanci OSPOD nejsou v tomto ničím limitováni. V případě nadstandardních akcí je nutno konzultovat účast s tajemníkem. Všechna*

ostatní školení schvaluje vedoucí odboru. Při zajišťování těchto akcí se upřednostňují vzdělávací kurzy s akreditací MPSV či MV.“ (Vrchlabí, 2020).

Všechny tyto náhodně vybrané fragmenty standardů **naplňují zákonnou povinnost**. Ta kromě rozsahu nestanovuje možnosti financování, pouze nutnost zajištění. Témata jednotlivých kurzů jsou velmi široká, většinu zajišťují soukromé společnosti. Při výběru dalšího vzdělávání by mělo hrát hlavní roli zaměření zaměstnance a jeho potřeby se rozvíjet daným směrem. Ve výběru vzdělávání jsou kromě akreditace důležité další prvky jako je dostupnost, lektor, téma, čas, nebo cena (Borská, 2016). Tuto preferenci dále ověřuje výzkum této práce.

Nabídka kurzů je velmi široká. Částečně se dá rozdělit do několika kategorií, které pokrývají široké spektrum kompetencí a oblastí, kterým se věnují nejen kolizní opatrovníci. Tyto kategorie se profilují jako zaměřené na (Jahodovka, 2021; Rodinné mosty, 2017; VCVS ČR, 2012):

- rozvoj komunikačních strategií (včetně náročných situací)
- podpora rodiny v nepříznivé sociální situaci (zejména děti s různými formami nestandardního chování)
- rozvoj administrativních kompetencí
- rozvoj jiných kompetencí souvisejících s výkonem OSPOD (mezinárodní právo, právo, adiktologie, přestupky, multidisciplinární přístup)
- rozvoj osobnosti (syndrom vyhoření, stres)

Každý zaměstnanec OSPOD musí absolvovat 6 dní vzdělávání a měl by mít individuální plán rozvoje. Ten vychází z jeho potřeb, ale také z potřeb pracoviště a zařazení pracovníka do konkrétní agendy vykonávající kolizní opatrovnictví.

1.3 Práva a povinnosti kolizního opatrovníka

Kolizní opatrovník, jak bylo uvedeno výše, hájí nejlepší zájem dítěte (Macela, 2012). Mezi **práva** kolizní opatrovnice spadají všechna **procesní práva** vyplývající z rovnosti přístupu. V první řadě má kolizní opatrovnice právo činit všechny procesní úkony účastníka řízení – zastupuje tak funkci rodiče, který je vyloučen kvůli možnému střetu, a to až do doby nabytí právní moci rozsudku, jak uvádí OSŘ v § 31 (OSŘ, 1963). K dalším právům kolizního opatrovníka patří možnost **navštěvovat rodinu a dítě** a zjišťovat, jak dítě žije, a to například i ve školských zařízeních, u zaměstnavatele rodičů

a na jiných místech, kde se dítě zdržuje, a to nejen z pohledu toho, jaké má dítě zajištěné podmínky, ale také z pohledu jeho chování. Kromě samotné návštěvy může kolizní opatrovnice také pořizovat fotografickou nebo audiovizuální dokumentaci a vyžádat si zprávy od výše zmíněných subjektů. Kolizní opatrovnice také může **nahlížet do spisu a účastnit se soudního řízení** (jak již bylo zmíněno výše, účast u soudního řízení je povinná, pokud se opatrovník neomluvil z jednání). Kolizní opatrovník také může dle § 162 OSŘ využít práva **návrhu na předběžnou vykonatelnost rozsudku**, zvláště pokud hrozí nebezpečí nenahraditelné nebo značné újmy (například přetrhání citových vazeb při odvolání jednoho z rodičů) (OSŘ, 1963). Kolizní opatrovnice má také právo **podat odvolání** a obdržet odvolání stejně jako právo na obdržení předvolání k prvnímu jednání. (Borská, 2016). Dle § 8 odst. 4 písm. e) ZŘS má kolizní opatrovník právo na obdržení sdělení, že manželství rodičů bylo pravomocně rozvedeno (ZŘS, 2013).

Povinnosti kolizního opatrovníka jsou také stanoveny v několika zákonech. Dle § 3 správního řádu musí kolizní opatrovník **zjišťovat pravý stav věcí**, který byl zjištěn a o němž nejsou pochybnosti. (SŘ, 2004) Mezi další povinnosti patří povinnost zdůvodnění **odvolání** proti soudnímu rozhodnutí, **navrhnout důkazy** k prokázání svých tvrzení a dle § 51 ZSPOD **sdělit skutečnosti**, které mají význam pro dané řízení (ZSPOD, 1999). Právo na to, aby byla věc dítěte soudem projednána **bez zbytečných průtahů** zaručuje článek 38, odst. 2 Listiny práv a svobod a taktéž spadá po povinností kolizního opatrovníka (LZPS, 1993). Také je nutné zmínit povinnost o průběhu soudního řízení a stavu věcí **pravdivě a přiměřeně informovat dítě**. To, co je částečně jedním z projevů osobnostních rysů, je nutnost **zachovávat objektivitu**. To lze ale pouze v případě, kdy sociální pracovníce reflektuje vliv možných sympatií a antipatií na její vztah k rodičům, případně k dítěti. Nejdůležitější povinností je však zájem o **blaho dítěte**. Blaho dítěte a nejlepší zájem dítěte jsou neurčité právní pojmy, jejichž obsah se nalézá pro každý individuální případ zvlášť. Vacková upozorňuje na to, že nejlepším zájem dítěte vycházející z Úmluvy o právech dítěte je to, že dítě bude v co možná nejbližším kontaktu se svými rodiči, a že může spolurozhodovat o svém dalším životě (Vacková, 2019). Hofschneiderová srovnává pojem na základě rozboru několika judikátů následovně: jako nejvyšší hledisko, jako samostatně stojící právo a jako přístup založený na právech dítěte. V závěru však upozorňuje na nezralost systému v České republice a apeluje na to, že nejlepší zájem dítěte funguje spíše jako zaklínadlo než jasně formulovaný právní pojem se všemi právy, které náleží dítěti, stejně jako

dospělému (Hofschneiderová, 2017). Mezi důležitou součástí výkonu kolizního opatrovnictví patří také **vedení spisové dokumentace a zprávy** předkládané soudu, kterým se věnuje 2 kapitola této práce.

Kolizní opatrovník pracuje také s **rodinou**, jednou z hlavních zásad by mělo být pokusit se o **smířčí řešení**, jak nabádá § 474 ZŘS. Pokud se konflikt rodičů dále prohlubuje a kolizní opatrovnice vyhodnotí, že je třeba zasáhnout, může zprostředkovat různé formy pomoci (psychologická poradna, rodinná poradna, mediace, rodinná mediace aj.)

Práva a povinnosti kolizních opatrovnic OSPOD jsou převážně obsažena v zákonech a vyhláškách. Přesto část práv a povinností vychází z profesionálního pojetí sociální práce. První kapitola uvedla téma kolizního opatrovnictví jako celku a následující kapitola se bude zabývat vybranými komplikacemi které provází spolupráci OSPOD a soudů.

2 Komplikace při výkonu kolizního opatrovnictví

Tato kapitola se zabývá komplikacemi ve spolupráci se soudy, které výkon kolizního opatrovnictví přináší. Téma komplikací při výkonu kolizního opatrovnictví se odráží ve všech dílčích cílech této práce. Tyto komplikace byly vybrány z důvodu jejich stanovení Borskou v prvním výzkumném cíli disertační práce. Hlubkovou analýzou kazuistik definovala několik okruhů, s nimiž se potýkají pracovníce OSPOD. Pro tuto práci bylo téma zúženo pouze na kolizní opatrovnictví. Z analýzy Borské vyplývá, že problematickými okruhy jsou rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, institut dožadání, námitka z podjatosti, majetková jednání a vzdělávání kolizních opatrovnic (viz kapitola 1.3 Vzdělávání kolizních opatrovníků, str. 20).

2.1 Rozdílná místní příslušnost a institut dožadání

Místní příslušnost se řídí § 61 ZSPOD a určuje, že opatrovnictvím dítěte je pověřen místně příslušný OSPOD, a to podle místa trvalého pobytu dítěte. Podle § 467 ZŘS je místně příslušným soudem obecný soud dítěte, což je podle § 4 odst. 2 ZŘS „*soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.*“ (ZŘS, 2013). Právě v tomto momentu vzniká prostor **pro rozdílnou místní příslušnost**, protože dítě může mít jiné trvalé bydliště (podle kterého se určuje místní příslušnost OSPOD), než je skutečné bydliště, podle kterého se určuje místní příslušnost soudu. Toto uspořádání dlouhodobě rezonuje v orgánech sociálně-právní ochrany dětí. Zvláště u rodin, které nežijí v místě trvalého pobytu nebo se často stěhují, může docházet ke značným komplikacím. Taková obec s rozšířenou působností, kde má dítě trvalé bydliště, nemusí o takovém dítěti vědět vůbec nic (pokud nebylo v předchozích letech v evidenci OSPOD v rámci § 6 ZSPOD). Naopak OSPOD, který je v místě, kde se nezletilé dítě zdržuje, může mít lepší přehled a také lepší znalost soudů a jejich požadavků, nejen v rámci předkládaných zpráv. V rámci výzkumu Borské se vedoucí pracovníci OSPOD vyjadřovali k rozdílné místní příslušnosti, jako k něčemu, co zatěžuje a ztěžuje činnost orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Všichni informanti také byli pro sjednocení místní příslušnosti OSPOD i soudů podle trvalého bydliště nezletilého.

S rozdílnou místní příslušností úzce souvisí **institut dožádání**. Jedná se o oprávnění místně příslušného OSPOD vyžádat si zprávy OSPOD v místě, kde se dítě zdržuje. Výraznou komplikací je v tomto případě povinnost přijmout dožádání (dle § 62 ZSPOD), které ale zároveň není zahrnuto v hodnocení výkonů. Také je tento dožádaný OSPOD povinen informovat jmenovaný OSPOD o výsledcích šetření a informacích, které zjistil z rozhovorů. Borská dále upozorňuje, že zátěž OSPOD je v tomto případě především v nutnosti vést evidenci o dítěti, zasílat balíky dokumentací, kopírovat zprávy, a především provádět šetření v rodinách, avšak v Nom evidenci (viz kapitola 2.3 Zprávy předkládané soudu, str. 28). Také zmiňuje, že názor kolizní opatrovnice u soudu v tomto případě může být založen pouze na zprávě, kterou zpracoval někdo jiný (tedy nikoli na bezprostřední zkušenosti ze setkání s dítětem nebo znalosti dítěte) (Borská, 2016). Z pohledu sociální práce lze takový způsob práce s klientem hodnotit jako nežádoucí. Závažnější je skutečnost, že spis nemusí vůbec dorazit včas a jmenovaný OSPOD, resp. kolizní opatrovnice jde k soudu bez jakýchkoli podkladových materiálů. Borská to označuje za „*bezprecedentní skutečnost*“ (Borská, 2016). Macela k institutu dožádání komentuje, že se jedná spíše o pravidlo než výjimku (Macela, 2012). OSPOD v okresních městech jsou dožádány častěji, protože jsou místně příslušné k soudu.

Rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů je důležitým tématem, které ovlivňuje spolupráci se soudy. Celé téma se dá rozdělit na 2 části: samotná rozdílná místní příslušnost a institut dožádání, který je jakýmsi praktickým způsobem, jak se rozdílná místní příslušnost řeší. Jako **komplikace** z výše popsaných kapitol vychází: zahlcení administrativou, neznalost nezletilých a rodin, vedení dvojí dokumentace, účast při jednání na vzdáleném místě a náklady na cestu, odvolání proti ustanovení kolizního opatrovníka, časová náročnost a protahování řízení. Z výše uvedeného bude sestavena jedna z dotazníkových otázek, které by měly ověřit, jestli i kolizní opatrovníci vnímají tyto komplikace při rozdílné místní příslušnosti. Kardinální otázkou poté zůstává, jestli by se rozdílná místní příslušnost OSPOD jako jmenovanými kolizními opatrovníky a soudů měla **sjednotit**. Zde je hlavním kritériem, o jaké sjednocení by se mělo jednat. Z vyplývajících možností se jako nejjednodušší jeví sjednocení podle místa trvalého bydliště dítěte, avšak k dožádání by zřejmě stále docházelo.

2.2 Námitka podjatosti

Rozvod a rozvodové řízení samotné je procesem zpravidla negativním. Během této doby se rodiče identifikují s novými rolemi, ať již osobnostně, nebo jako rodiče. Rozhodnutí soudu může být často doprovázeno značně emocionálními projevy. Již při šetření může docházet k projevům, které jeden z rodičů může vnímat negativně a cítit, že kolizní opatrovník je zaujatý proti jeho zájmům nebo dokonce vystupuje (z pohledu rodiče) proti nejlepšímu zájmu dítěte. Také se může jednat o způsob nebo nástroj pro změnu rozhodnutí soudu. Z praktických zkušeností vyplývá, že kolizní opatrovník je tím, kdo s rodinou pracuje, a tak jej i rodič může vnímat jako osobu mající podstatný vliv na rozhodnutí soudu, především ve chvíli, kdy kolizní opatrovník soudu předkládá zprávu o výchově s návrhem řešení. OSPOD je jmenován kolizním opatrovníkem dítěte na základě usnesení, proti němuž lze podat odvolání. Zde je ale nutné, kromě jiných zákonných požadavků, dodržet 15denní lhůtu od doručení písemného vyhotovení usnesení (Macela, 2012). Další možností je námitka podjatosti OSPOD nebo konkrétního kolizního opatrovníka.

Výměnu kolizního opatrovníka komentuje například ombudsmanka. Ve svém sborníku doporučuje výměnu sociálního pracovníka v případě, kdy spolupráce s rodiči již není nadále možná, resp. rozvrat mezi rodiči a sociálním pracovníkem je natolik silný, že spolupráce je neefektivní a nesplňuje podmínky pro funkční sociální práci s rodinou. Dále ale upozorňuje, že je to požadavek nenárokový a o jeho provedení rozhoduje vedoucí pracovnice OSPOD. (Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Rodina a dítě II., 2017)

Podjatostí můžeme označit skutečnost, kdy jsou známy vnější vlivy, které ohrožují nebo by i mohly ohrozit nestrannost kolizního opatrovníka. To upravuje § 14 odst. 1 SŘ (SŘ, 2004): „...*má s ohledem na svůj poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům takový zájem na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti, je vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení ovlivnit.*“. Zásadní je zde, že nemusí jít o skutečnou podjatost, ale i **důvodnou pochybnost**, že by taková podjatost mohla vzniknout. Jako důvody možné podjatosti uvádí Macela známost kolizní opatrovnice s jedním z rodičů, napjaté nebo vyostřené vztahy mezi rodičem a pracovníkem. Vylučujícím pro celý OSPOD by poté měl být

výkon kolizního opatrovnictví nad osobou, která je příbuzným nebo blízkou osobou sociálního pracovníka daného OSPOD. (Macela, 2012)

Metodologické řešení námítky podjatosti je poté kombinací § 60 ZSPOD a ustanovení 14 SŘ a § 154 a § 158 SŘ. Jako první doporučuje Macela **rozlišit stížnost a námítku** podjatosti, které je v kompetencích vedoucí oddělení. Stížnost může být například na nevhodné chování pracovnice a dle § 37 SŘ musí být podání posouzeno z pohledu obsahu, nikoli názvu. Pokud vedoucí oddělení dojde k závěru, že se může jednat o podjatost, měla by daná kolizní opatrovnice **bezodkladně přerušit zastupování dítěte** a výkon kolizního opatrovnictví by měla převzít jiná kolegyně. Pokud se vedoucí domnívá, že by mohl být podjatý celý OSPOD, měla by o tom uvědomit nadřízený orgán, tj. nadřízený krajský úřad. Protože se jedná o zvláště citlivou agendu, je doporučeno (a apelováno) **vždy** takovou námítku **postoupit správnímu řízení**, ačkoli námítka byla podána mimo správní řízení. Obdobně je tomu u možné podjatosti kolizního opatrovníka, kterou **reflektuje sám pracovník** – tedy přerušování zastupování a pověření jiného opatrovníka z daného OSPOD, správní řízení není nutné. Pokud by svou podjatost reflektovala vedoucí, musí se obrátit na příslušný krajský úřad (Macela, 2012). Jako „*znepokojující z právního hlediska*“ označuje Borská situace, kdy OSPOD vyhoví klientovi bez řádného posouzení námítky a následného správního řízení (Borská, 2016). Takovou praxi lze označit za špatnou.

Komplikace související s námítkou podjatosti se profilují jak z výše zmíněného, tak z práce Borské. Ze zjevných důvodů se jedná především o zahlcení administrativou a protahování řízení (proti kterému mají kolizní opatrovníci chránit dítě). Méně zjevnými, avšak důležitými komplikacemi mohou být tlak ze strany vedení, ze strany soudu nebo ze strany klienta. V souvislosti s tímto tématem mě napadl také pocit nespravedlnosti, který pramení z námítky podjatosti, jako domnělý průkaz nekompetentnosti dané kolizní opatrovnice. Z jiného úhlu pohledu může být komplikací také nedodržování doporučeného postupu a neřešení námítky ve správním řízení. To vše může komplikovat i samotnou spolupráci se soudy.

2.3 Zprávy předkládané soudu

Zpráva předkládaná soudu se nazývá Zpráva o výchově nebo také **Zpráva o rodinných poměrech**. Jako taková je součástí **spisové dokumentace** dítěte. Spisová dokumentace se dále dělí na evidenci Om a Nom. Om evidence je zkratkou „Ochrana mládeže“ a

podle směrnice MPSV musí obsahovat osobní náležitosti dítěte jako jméno a příjmení, rodné číslo nebo datum narození), adresu trvalého pobytu. Mimo to obsahuje také administrativní údaje jako číslo a datum zápisu, spisovou značku Om, důvod založení evidence a datum a důvod vyřazení z evidence. Kopii spisové dokumentace Om může poskytnout dožádaný OSPOD. V evidenci Nom („Nepříslušná Ochrana mládeže“) je poté evidována dokumentace dítěte, která uplatňuje dožádání (MPSV, 2013). Spisová dokumentace dítěte, které má určeno kolizního opatrovníka, obsahuje všechny údaje o dítěti a jeho rodině, zprávy soudu a zprávy odborníků, kteří vstupují do soudního řízení. Jsou zde založeny také záznamy ze sociálního šetření, návštěv škol a dalších kontaktů dítěte a rodičů a z jednání s nimi. Do této dokumentace mohou nahlížet rodiče nebo osoby odpovědné za výchovu dítěte, po jejich písemné žádosti (ZSPOD, 1999 § 54).

Zpráva o rodinných poměrech je faktickým materiálem, ze kterého čerpá soud při řízení ve věcech nezletilých. Soud takovou zprávu považuje za **objektivizovaný popis** sociální (a výchovné) situace v rodině. Soud může vyzvat k **doplnění** této zprávy. Z výzkumu Borské vyplývá, že soudci a soudkyně z jihočeského kraje jsou nejčastěji nespokojeni s popisem vztahů v rodině, nedostatečným rozsahem informací vyplývajících ze sociálního šetření, nízkou konkrétností, nedostatečným prostorem pro zachycení skutečného názoru dítěte a nerozkrytí vazeb v rodině (případnou manipulaci). Dále z výzkumu vyplývá, že forma zprávy není podstatná, ale podstatný je její obsah, který není u všech OSPOD srovnatelný. Kvalitu zpracování podle Borské nejvíce ovlivňují zkušenosti a skutečná znalost poměrů v rodině (Borská, 2016).

Vlastní podoba zpráv o výchově **není metodicky ukotvena** ani zákonem, ani metodikou MPSV. Vlastní obsah je rodičům zveřejněn až při soudním jednání, kdy se čte společně s dalšími důkazními materiály. Z výzkumu Borské také vyplývá, že OSPOD nepoužívají žádnou konkrétní metodiku, pouze se řídí požadavky soudu, který daný OSPOD jmenuje. Některé OSPOD mohou mít vlastní interní metodiky. Z výše zmíněného se jeví jako zásadní vlastní sociální šetření a popis vztahů a klimatu v rodině. Forma nebo struktura jsou poté spíše estetickým než směrodatným hlediskem. Přesto téma vypracování zpráv v OSPOD často rezonuje, stejně tak soudy na kvalitu předkládaných zpráv poukazují. Dle výzkumu Borské je hodnocení kvality zpráv soudci závislé na konkrétním pracovníkovi, jeho zkušenostech a schopnostech dobře poznat a popsat situaci v rodině.

Dostupnost zpráv, které jsou předkládány soudu, je minimální. **Obsahový rámec** předkládaných zpráv lze tedy jen stěží popsat. Přesto se dá říct, že zpráva předkládá soudu zjištění a popis situace v rodině a také návrh řešení, resp. úpravy výchovy dítěte (tj. svěřením do péče, průběh výchovy, podmínky styku s rodičem). Zejména by ve zprávě měly být uvedeny postoje a možnosti obou rodičů. A to jak materiální a finanční, tak výchovné. Samostatnou a velmi důležitou částí je stanovisko samotného dítěte, jeho vztah k rodičům a jeho pohled na péči (Vaverková, 2015).

Zprávy pro soud jsou jasným pojítkem mezi prací OSPOD a výkonem soudu v jejich vzájemné spolupráci. Jejich forma není ve veřejně dostupných dokumentech formálně stanovena. Přesto se nabízí možnosti jejich strukturalizace vnitřními směnicemi OSPOD, MPSV, požadavky soudu nebo vlastní formou. Čím se řídí kolizní opatrovníci, jak hodnotí kvalitu svých zpráv a co ji může ovlivnit, jsou témata výzkumu této práce.

2.4 Účast na jednání soudu

Kolizní opatrovník nejčastěji spolupracuje se soudem během soudního řízení o úpravě výchovy a výživy dítěte a dále v soudním řízení o úpravě styku. Všeobecně se doporučuje účast kolizního opatrovníka při řízení soudu. V případě, že se kolizní opatrovník nemůže k soudnímu jednání dostavit, musí se řádně omluvit. Pokud tak neučiní, může soud postupovat podle § 101 odst. 3 OSŘ, to znamená, že soud projedná případ v nepřítomnosti účastníka a rozhodne na základě soudního spisu a provedených důkazů. Borecká však ve svém výzkumu poukazuje na to, že nedostatečná personální kapacita a s ní spojená různá organizační struktura mohou ovlivňovat možnost účasti při soudním řízení. Například souběh jednání nebo onemocnění jedné z pracovnic vykonávající agendu kolizního opatrovnictví může být zásadním problémem. Další z komplikací může být různé členění agend spadající pro ochranu dítěte. Zde můžeme rozlišit dva systémy:

- každá pracovnice vykonává agendu kolizního opatrovnictví v určeném místně příslušném celku a účastní se soudních řízení svých opatrovanců,
- každá pracovnice vykonává agendu kolizního opatrovnictví v určeném místně příslušném celku, ale soudních jednání se účastní vždy jen jedna vyčleněná pracovnice (např. na základě služeb, opatrovník specialista)

Borská ve svém výzkumu popisuje, že 9 pracovišť z 10 upřednostňuje systém, kdy obeznámená pracovnice, která provedla šetření a s rodinou pracuje, zastupuje dítě u soudního jednání (Borská, 2016).

Účast při jednání **odvolacího soudu** je pro pracovníky vykovávající kolizní opatrovnictví také doporučena, dle OSŘ. O odvoláních rozhodují jako soudy druhého stupně krajské soudy; cesta do krajských měst tak zabere více času, zvláště z obcí z kraje regionu. Může tak docházet k větším časovým kolizím s přítomností u soudu prvního stupně. Poté záleží na prioritizaci případů nebo možnosti zastoupení některou z kolegyň či kolegů.

Účast kolizních opatrovníků u jednání soudu má zásadní význam. Pro hájení nejlepšího zájmu a blaha dítěte by měl kolizní opatrovník zasahovat svými procesními úkony do soudního řízení v takové míře, aby naplnil podstatu hájení práva dítěte. V praxi však může být účast u soudních jednání komplikací, například při souběhu více jednání. Jak často se kolizní opatrovnice účastní jednání soudů prvního stupně a jednání odvolacích soudů, je předmětem výzkumu této práce.

2.5 Majetková jednání nezletilých

Majetková jednání nezletilých jsou řízení ve věcech souhlasu s nakládáním se jměním dítěte podle § 466 písm. k) ZŘS a jsou to taková řízení, kde se určuje kolizní opatrovník s cílem zastupovat dítě ve správě jeho jmění nebo majetku. Podle § 905 odst. 1 OZ platí, že *„soud jmenuje i bez návrhu opatrovníka pro správu jmění dítěte, jestliže by zájmy dítěte mohly být ohroženy, zejména jsou-li tu společná majetková práva rodičů a dítěte nebo dítěte a jeho sourozence. V rozsahu povinností a práv opatrovníka pro správu jmění dítěte jsou rodiče ve výkonu povinností a práv ve vztahu ke jmění dítěte omezeni.“* (OZ, 2012). Může se jednat například o dědická řízení nebo nakládání se jměním nezletilého. Jmenování kolizního opatrovníka zde může mít objektivní nebo subjektivní důvody. K objektivním patří například rozsáhlost jmění nebo nedostačené znalosti rodičů, jak s majetkem nakládat, pokud má dítě vyšší příjem (umělecká činnost). V současnosti je častým důvodem úpadek rodiče (Švestka, a další, 2014). Subjektivními důvody jsou takové důvody, kdy rodiče zneužívají práva zacházet s majetkem nezletilého (Hrušáková, a další, 2014). Opatrovník jmění, kolizní opatrovník je **jmenován rozsudkem**. Tento rozsudek dále uvádí rozsah jmění, které bude opatrovník spravovat. Zde důvodová zpráva k OZ uvádí i možnost spravování jen části jmění.

(Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2012). V rozhodnutí je také určeno, jak má se spravovaným jměním nakládat a jaké jednání se naopak zakazuje (Švestka, a další, 2014). Zvláštní zřetel je poté brán na disponování s duševním vlastnictvím a cennými papíry (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2012). Opatrovník jmenovaný soudem také podléhá doзору daného soudu a odpovídá mu za výkon své funkce, zejména tím, že spravuje jmění s péčí řádného hospodáře. Toto dokládá zprávami a výpisy z účtu v intervalu stanoveném soudem, nejméně však jednou ročně (Svoboda, a další, 2014).

Rogalewiczová ve svém článku uvádí, že v takových případech **není** zastupování dětí OSPOD **snadné**. Tematika majetkových jednání je velmi speciální a Rogalewiczová se domnívá, že pro tuto agendu by měl být jmenován jiný kolizní opatrovník, který tématu dobře rozumí, a to buď formou výkonu jiného (vnějšího) subjektu nebo vytvořením speciální části sociálního odboru obce s rozšířenou působností, který se bude specializovat právě na majetková jednání (Rogalewiczová, 2019).

V praxi však toto uspořádání není pravděpodobné. Nabízí se poté možnost **konzultací** s interním nebo externím právním odborníkem, který je specialistou na majetkovou oblast s cílem maximálního porozumění speciální problematice a hájení nejlepšího zájmu dítěte. Tato zkušenost ovlivňuje spolupráci kolizních opatrovníků se soudy a je předmětem výzkumu této práce

Shrnutí teoretické části

O tématu kolizního opatrovnictví se nejčastěji hovoří v souvislosti se soudním řízením ve věcech nezletilých. Jedná se zejména o úpravu práv a povinností rodičů směrem k dítěti. Jako takový je kolizním opatrovníkem jmenován orgán sociálně-právní ochrany dítěte na základě trvalého bydliště dítěte. OSPOD dále deleguje zastupování dítěte na konkrétní pracovnice, zpravidla dle předem stanoveného systému.

Výkon kolizního opatrovnictví se řídí několika zákony, a to především zákonem o sociálně-právní ochraně dítěte, občanským zákoníkem, správním řádem, zákonem o zvláštních řízeních soudních, vnitřním kancelářským řádem pro okresní a krajské soudy a zákonem o úřednících územních samosprávných celků.

Předpokladem pro výkon kolizního opatrovníka je kromě osobnostních předpokladů především vstupní **vzdělání** ve zmíněných oborech, zpravidla se sociálním zaměřením (nikoli právním, jak by se mohlo zdát z výčtu zákonů výše). Kolizní opatrovník je také povinen se v průběhu své praxe dále vzdělávat – toto další vzdělávání by mělo prohlubovat znalosti a dovednosti jak po stránce profesní, tak lidské.

Kolizní opatrovnice vstupuje do soudního řízení jako účastník řízení, který zastupuje dítě při všech procesních úkonech, a především chrání a obhajuje práva, zájem a blaho dítěte. K tomu by měl využít všech svých schopností a dovedností a procesních znalostí. **Účast při jednáních soudu** první i druhého stupně je pro kolizního opatrovníka závazná; pokud se nemůže jednání zúčastnit, musí se předem omluvit. Kolizní opatrovníci buď drží směny, mají kolizního opatrovníka specialistu nebo zastupují své klienty u soudů osobně. Právě zde kolizní opatrovník nejčastěji spolupracuje se soudy a konkrétními soudci, kteří řeší agendu rodinného práva. Vzájemná spolupráce může přinášet řadu výzev, dilemat a komplikací.

Rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, vzniká rozdílem mezi faktickým a trvalým bydlištěm. Zatímco soudy jsou místně příslušné podle skutečného místa bydliště dítěte, kolizním opatrovníkem je jmenován OSPOD dle trvalého bydliště dítěte. V praxi tato diskrepance vede k častějšímu využívání institutu dožadání, kdy může jmenovaný OSPOD dožádat OSPOD faktického bydliště dítěte ke spolupráci, resp. zjištění a popisu situace v rodině a přání dítěte. Hlavními komplikacemi této praxe

mohou být nezletilých, dvojí vedení dokumentace, časová náročnost a jiné. Zásadní otázkou poté zůstává, jestli by se rozdílná místní příslušnost měla sjednotit.

Námitka podjatosti je také jedním z okruhů, které komplikují spolupráci kolizních opatrovníků a soudů. Pokud je námitka podjatosti řešena správně, může docházet k průtahům řízení, případně k dalšímu přesunu výkonu kolizního opatrovnictví na jiný OSPOD. Je třeba vzít v úvahu i lidskou stránku výkonu, kdy „křivé nařčení“ může být příčinou pocitu nespravedlnosti na straně dotčeného pracovníka OSPOD.

Kolizní opatrovnictví se neobejde bez **vzdělání**, vzdělávání, ale také praxe. Kvalitu výkonu kolizního opatrovnictví a vypracovávání předkládaných zpráv může vzdělávání ovlivnit. Ze zákona mají opatrovníci stanoven minimální rozsah vzdělávání na 6 dní za kalendářní rok. Otázkou poté je, jak kolizní opatrovníci vnímají skutečnou potřebnost vzdělávání a praxe, případně znalost soudu, se kterým spolupracují.

Součástí spolupráce soudů a kolizních opatrovníků jsou zejména **zprávy**, které kolizní opatrovníci tvoří. Hlavní zprávou je Zpráva o výchovných poměrech v rodině, která soudu přináší objektivizovaný popis nejen sociální situace. Tuto zprávu soud provádí při jednání jako jeden z důkazů a na jejím základě této zprávy soud zjišťuje skutečnosti, které se odehrávají mimo prostor soudní síně. Tato zpráva tak může i zásadně ovlivnit rozhodnutí soudu, potažmo lidské osudy. Její konkrétní formální podoba a struktura není ve veřejně dostupných zdrojích dostupná. Pokud soud opakovaně vyzývá kolizního opatrovníka k doplnění zpráv, může opatrovník nabýt pocitu nepartnerského přístupu. Faktory způsobivé ovlivnit kvalitu zpráv mohou být čas na zpracování zprávy, čas na práci v terénu, počet zaměstnanců na konkrétním OSPOD a jejich přehlcení jinou prací, nebo například vzdělávání.

Speciálním bodem jsou poté **majetková jednání nezletilých**, ve kterých je také jmenován kolizní opatrovník. Výkon funkce kolizního opatrovníka v těchto případech svými odbornými nároky mohou převyšovat kompetence sociálních pracovníků; jejich možnost skutečně hájit blaho a nejlepší zájem dítěte je tak omezená. Nabízí se pomoc formou konzultací s interním či externím odborníkem (z oblasti právní, účetní, daňové apod.) s cílem dosáhnout maximálního porozumění dané problematice.

Z teoretické části vplynuly indikátory pro operacionalizaci cílů do dotazníkových otázek výzkumného šetření.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Výzkumné šetření

Výzkumné šetření se zabývá spoluprací kolizních opatrovníků OSPOD se soudy. Mělo by přinést širší poznání dané problematiky. Při operacionalizaci jsem vycházela ze zjištění kvalitativního výzkumu JUDr. Jany Borské: Právní a zdravotně sociální aspekty činnosti OSPOD jako ustanovených opatrovníků v zájmu nezletilých dětí. Ta ve svém druhém výzkumném cíli práce zjišťovala názory vybraných vedoucích pracovníků OSPOD a okresních soudů na několik zásadních otázek, které definovala na základě kazuistik v prvním cíli práce. Dané výzkumné šetření bylo prováděno kvalitativní strategií, technikou strukturovaných rozhovorů na území jižních Čech. Celou práci považuji za velmi kvalitní, co se týká jak teoretické části, tak části praktické. Jedná se hloubkovou analýzu potřeb a obtíží, se kterými se potýkají pracovníce OSPOD a soudy ve vzájemné spolupráci. Při rozhodování, jakou výzkumnou strategii zvolit, byl významný fakt, že výstupy z této disertační práce jsou kvalitním základem pro identifikaci a ověření těchto problémů napříč Českou republikou. Pro výzkumné šetření této práce byla zvolena kvantitativní metoda s technikou dotazníkového šetření. Bude zajímavé zjistit, jestli a jak významně se identifikované problémy vyskytují v různých velikých OSPOD, s odlišným počtem pracovníků, s odlišnou strukturou, působících v obvodech různých soudů.

3.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním výzkumným cílem (HVC) práce i výzkumného šetření je **ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovníků/opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostnili**. Dále jsem stanovila pět dílčích výzkumných cílů, zaměřujících se na jednotlivé oblasti výkonu kolizního opatrovnictví. Další členění do dílčích cílů druhé kategorie se již konkrétně zaměřuje na definování dílčích výzkumných cílů, a to především z pohledu ověření výskytu, četnosti, ověření komplikací, které přináší a případně upřednostňované řešení.

DVC 1. Ověřit, v jaké míře a se vyskytuje ve spolupráci kolizních opatrovnic/opatrovníků a soudů **rozdílná místní příslušnost** OSPOD a soudů, a jaké komplikace přináší.

DVC 1.1. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovník setkává s rozdílnou místní příslušností?

DVC 1.2. Jak často kolizní opatrovnice/opatrovník setkává s institutem dožádání?

DVC 1.3. Jak často kolizní opatrovnice/opatrovník přijímá institut dožádání?

DVC 1.4. Jaké komplikace souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?

DVC 1.5. Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů sjednotit dle místa trvalého bydliště nezletilého?

Tento dílčí výzkumný cíl ověřuje komplikaci v podobě rozdílné místní příslušnosti a institutu dožádání, které úzce souvisí se spoluprací kolizních opatrovníků a soudů. Důvodem je předávání odpovědnosti mezi jednotlivými OSPOD s nutným přesahem do spolupráce mezi kolizními opatrovníky a soudy.

DVC2. Ověřit, jak často řeší kolizní opatrovnice/opatrovník **námitku podjatosti** a jaké komplikace jsou s ní spojeny.

DVC 2.1. Jak často řeší OSPOD námitku podjatosti kolizní opatrovnice/opatrovníka za poslední rok?

DVC 2.2. Jak často OSPOD vyhoví klientově námitce podjatosti kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka?

DVC 2.3. Jak často je námitka podjatosti kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka OSPOD řešena ve správním řízení?

DVC 2.4. Jak často je námitka podjatosti kolizního opatrovnice/opatrovníka vznesena v soudní síni?

DVC 2.5. Jak často je námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?

DVC 2.6. Jaké komplikace a s jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti kolizních opatrovnic/opatrovníků OSPOD?

DVC 2.7. Jak často je námitka podjatosti opodstatněná?

DVC 2.8. Jaký postup OSPOD volí při námitce podjatosti?

Tento dílčí cíl ověřuje námitku podjatosti jako komplikaci, která může prodlužovat soudní řízení a souvisí tak se spoluprací kolizních opatrovníků a soudů.

DVC3. Ověřit, jestli je **vzdělávání kolizních opatrovnice/opatrovníků** dostatečně zajištěno a jak důležité je pro výkon kolizního opatrovnictví.

DVC 3.1. Kolik dní vzdělávání kolizní opatrovnice/opatrovník mají za poslední rok?

DVC 3.2. Jak OSPOD vzdělávání finančně zajišťuje?

DVC 3.3 Využívá kolizní opatrovnice/opatrovník plán vzdělávání/rozvoje zaměstnance?

DVC 3.4. Co rozhoduje o výběru vzdělávání?

DVC 3.5. Jak důležité je vzdělávání, praxe kolizní opatrovnice/opatrovníka?

DVC 3.6. Jak často se setkává kolizní opatrovnice/opatrovník s výhradami ke zprávám ze strany soudu?

DVC 3.7. Jak přínosné by bylo školení konkrétními soudy/soudci zaměřené na sjednocení postupů?

Tento dílčí cíl navazuje na výzkum Borské, která ve svém výzkumu uvádí, že soudy a soudci vnímají velkou potřebnost vzdělávání kolizních opatrovníků, a to z důvodu, že se toto vzdělávání promítá jak do kvality zpráv předkládaných soudům, tak do celkového vnímání spolupráce kolizních opatrovníků a soudů.

DVC 4. Ověřit, jak hodnotí kolizní opatrovnice/opatrovníci **zprávy** vypracované pro soud v rámci spolupráce.

DVC 4.1. Jak často vyzýval soud kolizní opatrovnice/opatrovníky k doplnění zpráv v posledním roce?

DVC 4.2. Jak často soud rozhodne podle znění zprávy a zjištění kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka?

DVC 4.3. Co ovlivňuje kvalitu zpráv kolizních opatrovnice/opatrovníků pro soud?

DVC 4.4. Předkládá kolizní opatrovnice/opatrovník ze svého pohledu obsahově dostatečně kvalitní zprávy?

DVC 4.5. Jakými pravidly se kolizní opatrovnice/opatrovník řídí při tvorbě zprávy?

Tento dílčí cíl ověřuje zprávy vypracované pro soud jako důkazní prostředek při soudním řízení ve věcech nezletilých. Nekvalitně vypracované zprávy mohou být komplikací ve spolupráci se soudy, zejména z důvodu nedostatečného popisu situace v rodině a posléze nespokojeností soudců a soudů s těmito zprávami, což může vést k nepartnerskému vnímáním spolupráce.

DVC 5. Ověřit, jak často se kolizní opatrovník **účastní jednání soudu** a jaké komplikace se vyskytují při účasti kolizního opatrovníka u soudních jednání.

DVC 5.2. Jak často se účastní kolizní opatrovnice/opatrovník odvolacího soudu?

DVC 5.3. Kdo zastupuje klíčovou kolizní opatrovnici/klíčového kolizního opatrovníka při nemoci?

DVC 5.4. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovník účastní majetkových jednání nezletilých?

DVC 5.5. Konzultuje nebo najímá OSPOD externě právní zastoupení při majetkových jednáních nezletilých?

Tento dílčí cíl zkoumá účast kolizních opatrovnic na jednání soudu jako komplikaci ve spolupráci se soudy. Nedostatek pracovníků nebo nevhodný systém účasti může být příčinou neúčasti kolizních opatrovnic na soudních jednáních. Zároveň tento dílčí cíl vytýčuje jako možnou komplikaci majetková jednání nezletilých, ve kterých je třeba specifických znalostí, a takové jednání může být pro kolizního opatrovníka náročné.

3.2 Výzkumná strategie

V této práci byla zvolena kvantitativní výzkumná strategie. Rozhodnutí o volbě právě této metody podpořilo několik charakteristik kvantitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum se provádí za účelem sběru obsáhlého vzorku dat. Předpokladem tohoto výzkumu je oslovení všech kolizních opatrovníků v České republice. Hendl také popisuje kvantitativní výzkum jako silně strukturovaný sběr dat, které se dále statisticky hodnotí s cílem popsat a/nebo ověřit určité tvrzení nebo vzájemné vztahy (Hendl, 2005 str. 46). Cílem tohoto výzkumu je ověřit existenci některých jevů ve spolupráci kolizních opatrovníků a soudů, zhodnotit jejich četnost, komplikace a případná řešení. Dále Hendl uvádí ke kvantitativnímu výzkumu, že se jedná o „*dokumentaci trendů*“

větších rozměrů (např. ve státním útvaru)“ (Hendl, 2005 str. 58). V této práci jde právě o státní útvar, konkrétně o agendu orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.

Mezi **pozitivní** přínosy kvantitativního výzkumu patří, že má potenciál ověřovat teorie u velké skupiny respondentů a díky tomu lze zobecnit, a to bez intervencí výzkumníka. Také poskytuje jasná data s relativně rychlou analýzou výsledků (Hendl, 2005). Disman oceňuje u kvantitativního výzkumu vysokou reliabilitu čili spolehlivost (při opakovaném výzkumu dostaneme podobné výsledky) (Disman, 2002). Gojová popisuje, že kvantitativní výzkum je objektivní a výzkumník se do něho nezapojuje, resp. je nestranný. Na rozdíl od kvalitativního výzkumu má výzkumník menší vliv na výzkumný vzorek. Kvantitativní výzkum také potvrzuje předem stanovenou teorii, a to na základě hypotéz, které mohou být explicitně vyřčeny předem nebo se odrážejí ve struktuře otázek. Takový výzkum zpravidla ověřuje již známá fakta (Gojová, 2014). Všechny tyto aspekty podpořily volbu kvantitativní strategie. Teorii přinesla Borská ve svém výzkumu a výzkum této práce ověří tuto teorii, bez možného ovlivnění v podobě výzkumníka. Hypotézy se odrážejí ve struktuře tazatelských otázek.

Negativním vlivem kvantitativního výzkumu je dle Dismana nízká validita, protože se respondent nemůže osobitě vyjádřit k danému tématu – může pouze předem vybrat jednu z nabízených možností (Disman, 2002). Hendl upozorňuje, že kvalitativní výzkum nemusí být uplatnitelný v lokálních podmínkách čili neprezentuje lokální odchylky, a tím nemusí být potvrzená teorie uplatnitelná v praxi. Jako nevýhodu také vidí rezignaci na rozvoj teorie. Dochází také k významné redukci dat (Hendl, 2005). Při zvažování těchto argumentů jsem přihlédla právě ke kvalitativnímu výzkumu Borské, který byl aplikován v lokálních podmínkách a rozvíjel teorii. Opakování takového výzkumu by přineslo jen málo nových dat a zjištění. Navíc by takový průzkum nebyl proveditelný na tak rozsáhlém vzorku dotazovaných.

Dle očekávaného přínosu je výzkum této práce především **základní orientační výzkum** (Reichel, 2009). Jeho cílem není ověřování hypotéz, ale zachycení daných hodnot, které lze dále interpretovat jako normu, běžnost (Ferjenčík, 2000).

Vybraná metoda byla pro tento typ výzkumu nejvhodnější z důvodu **potvrzení teorie**, kterou stanovila Borská ve své práci. Další kvalitativní výzkum by pravděpodobně nepřinesl nová, objektivní zjištění. Pouze by již dosažená zjištění a závěry verifikoval nebo naopak vyvrátil vzhledem k možnosti různých přístupů v rámci regionálních

rozdílů. Kvantitativní výzkum umožní ověřit teorii v širším měřítku, s celorepublikovým dopadem. Dalším důvodem pro užití kvantitativního výzkumu je aktuální epidemiologická situace, která velmi omezuje možnosti osobních setkání. Například kvalitativní interview jde jistě udělat i on-line formou, avšak může dojít ke značnému zkreslení.

Vzhledem k předpokladu velkého množství respondentů byla použita **technika** anonymního **dotazníkového šetření**, viz Příloha č. I, strana I. Technika dotazníků se nejčastěji právě pro sběr velkého množství dat v relativně krátkém časovém úseku. Jeho nevýhodou je především nízká návratnost. Otázky v dotazníku by měly být jasně položené, s počtem maximálně 40 až 50 otázek. Tyto otázky mohou být otevřené, polouzavřené a uzavřené. Důležité je také umístění jednotlivých pasáží dle obtížnosti (Disman, 2002). V dotazníku této práce byly otázky i odpovědi ověřeny pilotním výzkumem. Otázky se profilují jako jasně položené, s možností vybrat jednu odpověď, více odpovědí nebo zvolit prioritu. Otázky sociodemografických charakteristik byly vloženy až na konec dotazníku. Dotazník byl vytvořen na základě operacionalizace cílů a struktura byla rozdělena podle logických celků, které vyplývají z nastavení cílů. Dotazník byl nejvhodnějším řešením z důvodu rychlého sběru velkého množství dat. Díky moderním užívaným platformám je distribuce a odeslání zpět výzkumnici jednoduché a přispívá k vyšší návratnosti.

3.3 Operacionalizace cílů

Výše zmíněné cíle jsou pro větší přehlednost strukturovány v tabulce a je provedena jejich operacionalizace za účelem vytvoření tazatelských otázek k dotazníkovému šetření. Otázky se zabývají konkrétním obdobím (poslední rok), avšak je nutno přihlídnout k aktuálnímu stavu v souvislosti s pandemií koronaviru a epidemiologickým omezením, které se nevyhnuly ani práci soudů a pracovištím OSPOD. Z tohoto důvodu mohou být data zkreslená. Delší periodu však nepovažuji za vhodnou z důvodu vysoké zaměstnanecké fluktuace v rámci pracovišť OSPOD.

Tabulka 1: Transformační tabulka

DVC 1. Ověřit, v jaké míře a se vyskytuje ve spolupráci kolizních opatrovnic/opatrovníků a soudů rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, a jaké komplikace přináší.	
DVC 1.1. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovníci setkávají s rozdílnou místní příslušností?	Jak často jste se v posledním roce setkal/a s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?
DCV 1.2. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovník setkává s institutem dožadání?	Jak často jste v posledním roce setkal/a s institutem dožadání?
DVC 1.3. Jak často kolizní opatrovnice/opatrovník přijímají institut dožadání?	Jak často jste v posledním roce přijmul/a institut dožadání?
DVC 1.4. Jaké komplikace souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?	Jaké komplikace pro vás souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?
DVC 1.5. Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů sjednotit dle místa trvalého bydliště nezletilého?	Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů z vašeho pohledu sjednotit dle místa trvalého bydliště klienta?
DVC2. Ověřit, jak často řeší kolizní opatrovníci / opatrovnice námitku podjatosti a jaké komplikace jsou s ní spojeny.	
DVC 2.1. Jak často řeší kolizní opatrovník/opatrovnice námitku podjatosti pracovníci za poslední rok?	Jak často jste za poslední rok řešil/a námitku podjatosti vůči vaší osobě?
DVC 2.2. Jak často OSPOD vyhoví klientově námitce podjatosti kolizní opatrovnice/opatrovníka?	Jak často bylo vyhověno klientovi v námitce podjatosti vůči vaší osobě?
DVC 2.3. Jak často je námitka podjatosti kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka řešena ve správním řízení?	Jak často je řešena námitka podjatosti řešena ve správním řízení?
DVC 2.4. Jak často je námitka podjatosti kolizní opatrovnice/opatrovníka vznesena v soudní síni?	Jak často byla námitka podjatosti vznesena v soudní síni?
DVC 2.5. Jak často je námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?	Jak často byla námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?
DVC 2.6. Jaké komplikace a s jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti kolizní opatrovnice/opatrovníka?	Jaké komplikace a jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti?
DVC 2.7. Jak často byla námitka podjatosti opodstatněná?	Jak často byla námitka podjatosti shledána opodstatněnou?

DVC 2.8. Jaký postup kolizní opatrovnice/opatrovník volí při námitce podjatosti?	Jaký postup byste zvolil/a v případě námítky podjatosti?
DVC3. Ověřit, jestli je vzdělávání kolizních opatrovníků/opatrovnic dostatečně zajištěno a jak důležité je pro výkon kolizního opatrovnictví.	
DVC 3.1. Kolik dní vzdělávání kolizní opatrovnice/opatrovníci měli za poslední rok?	Kolik dní vzdělávání jste měl/a za poslední rok?
DVC 3.2. Jak OSPOD vzdělávání finančně zajišťuje?	Jakým způsobem je vaše vzdělávání finančně zajištěno?
DVC 3.3 Využívá OSPOD plán vzdělávání/rozvoje zaměstnance?	Využívá vaše pracoviště rozvojový plán zaměstnance?
DVC 3.4. Co rozhoduje o výběru vzdělávání?	Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání?
DVC 3.5. Jak důležitá je vzdělávání, praxe kolizní opatrovnice/opatrovníka?	Jak důležitá je z vašeho pohledu osobní zkušenost a praxe v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?
	Jak důležité je z vašeho pohledu vzdělávání v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?
DVC 3.6. Jak často se setkává kolizní opatrovnice/opatrovník s výhradami ke zprávám ze strany soudu?	Jak často jste se za poslední rok setkal/a s výhradami ke zprávám ze strany soudu?
DVC 3.7. Jak přínosné by bylo školení konkrétními soudy/soudci zaměřené na sjednocení postupů?	Jak přínosné by pro vás bylo školení konkrétními soudci zaměřené na sjednocení postupů?
DVC 4. Ověřit, jak hodnotí kolizní opatrovnice/opatrovníci zprávy vypracované pro soud v rámci spolupráce.	
DVC 4.1. Jak často vyzývá soud kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka k doplnění zpráv?	Jak často vás soud vyzval k doplnění zpráv v posledním roce?
DVC 4.2. Jak často soud rozhodne podle znění zprávy a zjištění kolizní/ho opatrovnice/opatrovníka?	Jak často rozhodne soud podle znění vaší zprávy?
	Cítíte se být partnerem soudu?

	Byl by pro vás zajímavý koncept Cochemské praxe?
DVC 4.3. Co ovlivňuje kvalitu zpráv kolizních opatrovnic/opatrovníků pro soud?	Co podle vás ovlivňuje kvalitu zpráv zpracovaných pro soud?
DVC 4.4. Předkládá kolizní opatrovnice/opatrovník ze svého pohledu obsahově dostatečné zprávy?	Jsou podle vás zprávy předkládané soudu dostatečně obsahově kvalitní?
DVC 4.5. Jakými pravidly se kolizní opatrovnice/opatrovník řídí při tvorbě zprávy?	Jakými pravidly se řídíte při tvorbě zpráv pro soud?
DVC 5. Ověřit, jak často se kolizní opatrovník účastní jednání soudu a jaké komplikace se vyskytují při účasti kolizního opatrovníka u soudních jednáních.	
DVC 5.1. Jaký systém účasti kolizního opatrovníka u soudu uplatňuje OSPOD?	Jaký systém účasti kolizního opatrovníka/opatrovnice u soudního jednání je nastaven na vašem OSPOD?
	Jste s tímto systémem spokojen/a?
DVC 5.2. Jak často se účastní kolizní opatrovník/opatrovnice OSPOD jednání odvolacího soudu?	Jak často se účastníte jednání odvolacího soudu?
	Je pro Vás tato frekvence vyhovující?
DVC 5.3. Kdo zastupuje klíčovou kolizní opatrovnici/klíčového kolizního opatrovníka při nemoci?	Jakým způsobem je řešeno zastupování kolizních opatrovnic/opatrovníků při nemoci nebo souběhu jednání?
DVC 5.4. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovník účastní majetkových jednání nezletilých?	Jak často jste se v posledním roce účastnil/a majetkových jednání nezletilých?
DVC 5.5. Konzultuje nebo najímá OSPOD externě právní zastoupení při majetkových jednáních nezletilých?	Máte k dispozici konzultanta nebo externího právního odborníka v případě majetkových jednání nezletilých?
	Byly by případné konzultace pro vás přínosné?

Dotazník byl vytvořen na základě operacionalizace cílů a byl doplněn otázkami sociodemografických charakteristik, viz Příloha č.1, strana I. Struktura byla rozdělena podle logických celků, které vyplývají z nastavení cílů. Dotazník byl nejvhodnějším řešením z důvodu rychlého sběru velkého množství dat. Díky moderním užívaným platformám je sestavení dotazníku velmi intuitivní a poskytuje dostatečné možnosti

volby výběru možností a odpovědí. Většina otázek obsahuje škálu odpovědí nebo vícečetný výběr. U dvou otázek byla zvolena možnost prioritizace odpovědí. Několik otázek bylo také doplněno o možnost „Jiná“.

3.4 Strategie volby výzkumného souboru

Volba výzkumného souboru vychází ze zaměření celé práce; tím je kolizní opatrovnictví. Kolizními opatrovníky jsou sociální pracovníci OSPOD, který má vnitřně členěnou strukturu pracovníků na ty, kteří vykonávají kolizní opatrovnictví. Vzhledem k plánu distribuovat dotazník pomocí elektronické pošty, bylo nutné vyhledat všechny relevantní kontakty. Pomocí seznamu všech ORP byly dohledány webové stránky příslušných OSPOD a z nich shromážděny e-mailové kontakty na konkrétní pracovníce. V případě, že agenda nebyla rozčleněna (náhradní rodinná péče, kolizní opatrovnictví, kuratela), byly do seznamu zařazeny všechny e-mailové adresy daného OSPOD s cílem oslovení maximálního možného počtu relevantních respondentů. Jejich následná příslušnost ke kolizním opatrovníkům byla ověřována jak v těle e-mailu, tak v záhlaví dotazníku, a nakonec v jedné z otázek dotazníku. Celkem bylo shromážděno více než 2100 e-mailových adres.

3.5 Organizace a průběh výzkumného šetření

V této práci byla použita metoda kvantitativního výzkumu, technika dotazníkového šetření. Po stanovení hlavního cíle práce byl cíl dále rozpracován na dílčí výzkumné cíle, které pokrývají předem definované komplikace, se kterými se potýkají kolizní opatrovníci v rámci spolupráce se soudy. Dílčí výzkumné cíle byly pomocí transformační tabulky operacionalizovány do podoby tazatelských otázek. Tazatelské otázky z transformační tabulky byly použity v dotazníku.

V prosinci 2020 byl sestaven **dotazník** se 42 otázkami. Ty jsou rozděleny do pěti, resp. šesti funkčních celků. Prvních pět oddílů kopíruje dílčí výzkumné cíle této práce, poslední oddíl je věnován sociodemografickým charakteristikám. Pro jasnější vymezení určení dotazníků bylo jak v těle e-mailu, tak v samotném úvodu dotazníku explicitně vyjádřeno zaměření výzkumu pro kolizní opatrovníky. Také jedna ze sociodemografických otázek byla cílena na výkon kolizního opatrovnictví. Tím bylo dosaženo maximálního zacílení a eliminováno vyplňování dotazníku pracovníci, které nevykonávají funkci kolizního opatrovnictví.

Dotazník byl sestaven v platformě Google Docs s plánovanou distribucí tímto kanálem. **V lednu 2021** byl organizován **pilotní výzkum**, kdy byl dotazník zaslán dvanácti kolizním opatrovnictvím, které byly předem kontaktovány. Kromě samotného dotazníku na ně směřovala i prosba o zpětnou vazbu. Pilotních dotazníků se vrátilo pět, zpětná vazba byla pouze jedna s připomínkou ke genderové vyrovnanosti. Po této námitce byl dotazník upraven do genderově vyrovnané podoby.

Větší část **ledna 2021** zabralo **vyhledávání a selekce e-mailových adres** kolizních opatrovnic ve všech obcích s rozšířenou působností a magistrátech. E-mailové adresy a kontakty jsou veřejnou informací sociálních odborů jednotlivých ORP podle § 6 ve spojení s Přílohou č. 1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. To odpovídá standardu 1b – Místní a časová dostupnost. Ne všechny pracoviště OSPOD mají veřejně rozdělenou agendu, případně je kontakt pouze na vedoucí oddělení OSPOD, která dále e-mailovou korespondenci deleguje. Nakonec bylo shromážděno více než 2100 e-mailových adres ze všech krajů České republiky. Kvůli nemožnosti ověřit agendu pracovníků, však nutně došlo ke zkreslení údajů, resp. k přirozené redukci počtu e-mailových adres cílených na kolizní opatrovníky.

Platforma Google Docs nedovoluje **odeslání dotazníku** na větší množství adres, tj. více než 100. Toto odeslání je navíc limitováno dobou (24 hodin) pro odeslání další série e-mailů. Pro snížení rizika výpadku některých adres, byl nakonec dotazník distribuován přes univerzitní e-mail, a to v šestnácti samostatných e-mailech s více příjemci, a to začátkem **února 2021**. Jeden e-mail obsahoval průměrně 150 e-mailových adres. Již během prvního dne se vrátilo několik desítek odpovědí, které prezentovaly nedostupnost pracovníků, ať již z důvodu dovolené, nemoci nebo prosté nepřítomnosti. Další e-maily vůbec nebyly doručeny a vrátily se zpět jak nedoručitelné. Z celkového počtu e-mailových adres předpokládám cílené doručení u přibližně 1000 kolizních opatrovníků. Již během prvního týdne byla návratnost dotazníků přes 300 a konečný počet je 365 dotazníků. Návratnost je tedy přibližně 36,5 %.

Velkým překvapením byla potřeba kolizních opatrovnic a opatrovníků vyjádřit se k výzkumu. Ať již specificky k jednotlivým otázkám, které oslovení informanti považovali za významné (např. místní příslušnost), nebo s dotazem na možnost seznámit se s výsledky výzkumu po jeho dokončení. Velmi příjemné bylo poměrně

velké množství pozitivních reakcí ve smyslu potvrzení o vyplnění nebo přání k dokončení práce a studia. Anonymita byla v tomto případě porušena ze strany respondenta, tedy s jeho souhlasem, a nemá vliv na závěry výzkumného šetření, neboť data jsou shromážděna anonymně. Proto nakonec sledávám využití direct mailingu jako přínosné.

V průběhu **února a března 2021** došlo k analýze, interpretaci a vyhodnocení získaných dat. Bylo provedeno **třídění prvního stupně** a pro každý znak byla identifikována jeho četnost. U otázek, u kterých vyvstávala možná závislost na jiné proměnné, bylo provedeno i třídění druhého stupně, kdy byly hledány souvislosti mezi proměnnými. Pro tento účel byla zvolena aplikace Google Forms, ve které byly sestaveny kontingenční tabulky na základě získaných dat, včetně absolutní a relativní četnosti. Z nich byly dále vypracovány grafy a byla provedena analýza získaných dat. Data byla analyzována ke všem tazatelským otázkám tak, aby došlo k naplnění dílčích výzkumných cílů druhého a prvního řádu, potažmo hlavního výzkumného cíle.

3.6 Rizika spojená s výzkumným šetřením

Rizika, které jsou spojena s kvantitativní metodou výzkumu a dotazníkovým šetřením, je lépe rozdělit. Kvantitativní metoda neproniká do hloubky jako metoda kvalitativní a má malý vliv na vznik teorie. Rizikem je potom především **špatné vyhodnocení a interpretace** výsledků, do kterých může být projikováno výzkumníkovo přesvědčení nebo jeho obraz o výzkumném vzorku. K eliminaci tohoto ovlivnění je třeba řídit se pouze daty a fakty, které výzkum a jeho analýza přinášejí. Dalším rizikem je **chybovost** ve statistickém zpracování. To může být eliminováno použitím vhodných aplikací a programů.

Rizikem dotazníkové techniky je **nízká návratnost**. Tomuto tématu se věnuje mnoho studií a odborných článků. Hlavní příčiny nízké návratnosti lze dle Remra rozdělit na odmítnutí (například pro nepřehlednost dotazníku) nebo neuskutečněný kontakt (špatná e-mailová adresa, spam). Dalšími vlivy pro odmítnutí může být pocit nízké relevance výzkumu nebo obava ze zneužití získaných dat (Remr, 2015). Jedním z hlavních důvodů odmítnutí může být i vysoká četnost prováděných dotazníkových šetření na OSPOD, jako jednoho z častých cílů závěrečných prací. K eliminaci dalších vlivů bylo již v těle e-mailu a také v záhlaví výzkumu uvedeno, o jaký typ výzkumu se jedná, za jakým účelem jsou data sbírána a že se jedná o anonymní výzkum. Tím byly

eliminovány některé z vlivů, které by primárně mohly vést k odmítnutí. Nízká návratnost dotazníků může snížit reprezentativnost daného šetření a zvýšit vychýlení výzkumných odhadů, ale nemusí zásadně snižovat kvalitu výzkumu. Remr také uvádí, že i návratnost 17-18 % může reprezentovat celý vzorek oslovených a stanovení vhodné návratnosti dotazníků je obtížné (Remr, 2015).

Validita a reliabilita výzkumného šetření se tedy neodráží jen v návratnosti dotazníků, ale také v celém porozumění výzkumnému šetření. Všeobecně se dá říci, že aby byl výzkum validní, musí být otázky v dotazníku dobře pochopitelné cílovému respondentovi a výběr z otázek by měl reprezentovat jasně stanovenou odpověď. **Špatně položené otázky** (dvojznačnost, nejasnost) mohou zásadně ovlivnit výzkumné šetření. Dá se předpokládat, že respondenti odpoví i na otázku, které zcela neporozuměli, a výsledky pak nemusí být objektivní (Disman, 2002). V dotazníku této práce byl kladen důraz na srozumitelnost otázek, v kontextu témat, se kterými kolizní pracovníci pracují. Jako méně vhodný se jeví výběr některých odpovědí, které svým rozptylem přesně nestanovily parametry (odpovědi vždy, téměř vždy, téměř nikdy a nikdy). Jejich výpovědní hodnotu hodnotím jako nižší než u možnosti volné odpovědi s konkrétním počtem. Validita i reliabilita výzkumu této práce může být ověřena porovnáním s výzkumem Borské, zdali bylo dosaženo stejných nebo podobných výsledků.

Etická rizika u dotazníkového šetření příliš nehrozí. Jako anonymní šetření s více než 350 odpověďmi není možné sledovat „stopu“ a anonymitu tak narušit. Stejně tak z interpretace dat nemůže být odvozeno, kdo na otázku odpovídal. Bezpečnost, a to především emocionální, je zaručena právě anonymitou a nemožností sledovat respondenta, ať již odpovídal jakkoli. Jako částečně ohrožující vnímám fakt, že některé interpretace analýzy výzkumu mohou vyznít negativně vůči kolizním opatrovníkům, ale na druhou stranu by takové průzkumy měly právě špatnou praxi odhalovat; tím mohou poskytovat možnost se z této špatné praxe poučit, a respondentům mohou dát příležitost srovnat výsledky výzkumu s vlastními postupy a reflektovat jejich směr.

4 Analýza, interpretace a vyhodnocení získaných dat

Tato kapitola se věnuje analýze, interpretaci a vyhodnocení získaných dat. Výzkum je rozdělen do 5 dílčích výzkumných cílů. V této kapitole budou data dále rozpracována a vyhodnocena. Nejprve bude pozornost zaměřena na sociodemografické charakteristiky a popis výzkumného vzorku, poté budou jednotlivé podkapitoly věnovány dílčím cílům DVC1 – DVC5. Celkem dotazník vyplnilo 365 respondentů. Všichni respondenti však neodpověděli na všechny otázky, a proto jsou u odpovědí absolutní i celkové výskyty uváděny podle skutečného zachytu. Grafy dále stanovují přesný počet odpovědí.

4.1 Sociodemografické charakteristiky

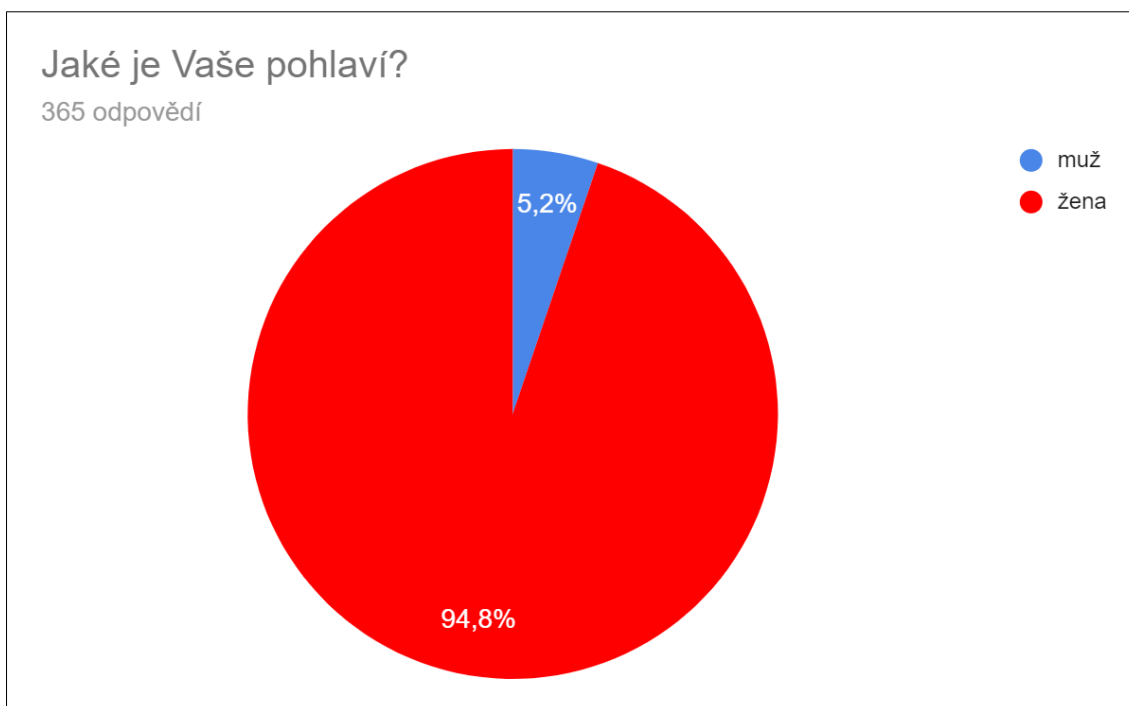
Popis výzkumného vzorku patří k důležitým ukazatelům kvantitativního výzkumu. Dá se z něho usuzovat, jestli byl výzkum realizován na dostatečném počtu respondentů, a také, jestli poskytuje dostačenou základnu pro širší potvrzení teorie, ve smyslu zobecnění na celý vzorek zkoumané populace, v tomto případě kolizních opatrovníků. Některé údaje byly dále zpracovány v třídění druhého stupně.

- **Rozložení pohlaví: *Jaké je Vaše pohlaví?***

Tato otázka zkoumá rozložení pohlaví v rámci výkonu kolizního opatrovnictví.

Tabulka 2: Pohlaví

<i>Jaké je Vaše pohlaví?</i>	Absolutní četnost	Relativní četnost
muž	19	5,21 %
žena	346	94,79 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 1: Pohlaví

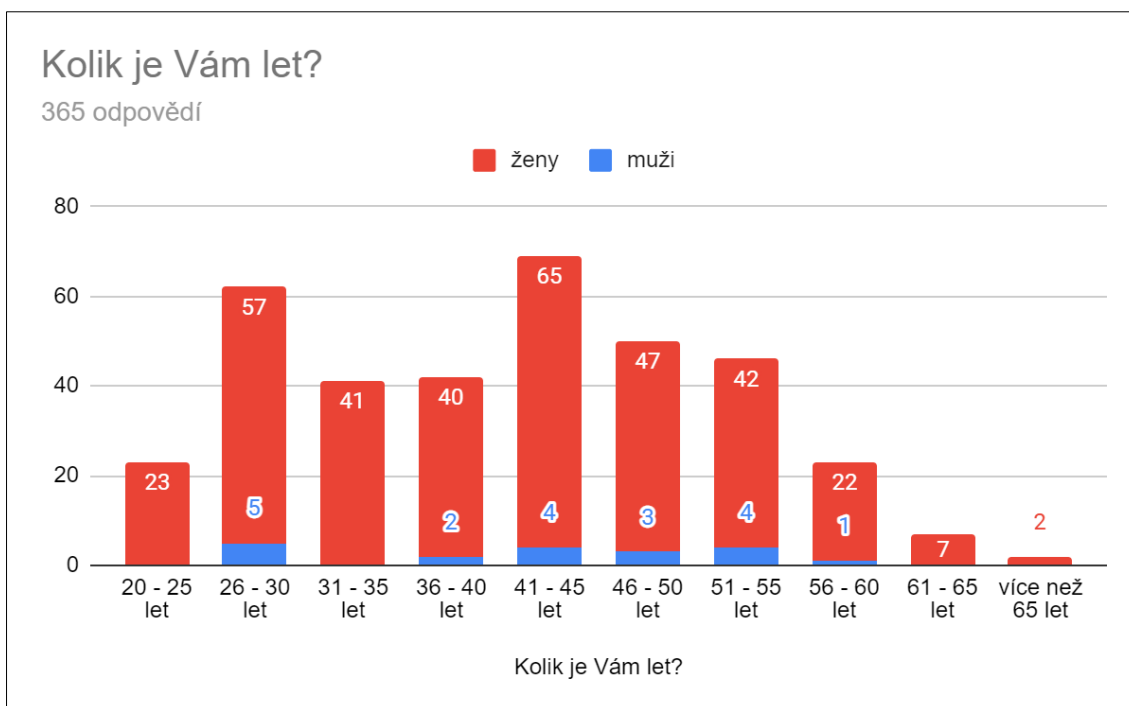
V této otázce se potvrdil předpoklad, že většina kolizních opatrovníků je **ženského pohlaví**. Naopak mě překvapilo poměrně vysoké množství mužů, kteří vykonávají kolizní opatrovnictví čili 5,3 %. Současně toto rozložení vypovídá o tom, že i sociální práce všeobecně je spíše záležitostí femininního rázu.

- **Věková struktura: *Kolik je vám let?***

Tato otázka zkoumá věkové rozložení kolizních opatrovníků.

Tabulka 3: Věková struktura

Kolik je Vám let?	Absolutní četnost	Relativní četnost
20–25 let	23	6,30 %
26–30 let	62	16,99 %
31–35 let	41	11,23 %
36–40 let	42	11,51 %
41–45 let	69	18,90 %
46–50 let	50	13,70 %
51–55 let	46	12,60 %
56–60 let	23	6,30 %
61–65 let	7	1,92 %
více než 65 let	2	0,55 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 2: Věková struktura v závislosti na pohlaví

Tabulka 4: Věková struktura v závislosti na pohlaví

Kolik je Vám let?	Jaké je Vaše pohlaví?					
	muž		žena		Celkový součet obou pohlaví	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
20–25 let			23	6,30 %	23	6,30 %
26–30 let	5	1,37 %	57	15,62 %	62	16,99 %
31–35 let			41	11,23 %	41	11,23 %
36–40 let	2	0,55 %	40	10,96 %	42	11,51 %
41–45 let	4	1,10 %	65	17,81 %	69	18,90 %
46–50 let	3	0,82 %	47	12,88 %	50	13,70 %
51–55 let	4	1,10 %	42	11,51 %	46	12,60 %
56–60 let	1	0,27 %	22	6,03 %	23	6,30 %
61–65 let			7	1,92 %	7	1,92 %
více než 65 let			2	0,55 %	2	0,55 %
Celkový součet	19	5,21 %	346	94,79 %	365	100,00 %

Věková struktura výzkumného vzorku odpovídá rozložení v populaci, kdy je nejvíce zastoupena skupina **středního produktivního věku**. Nejvíce vykovávají kolizní opatrovnictví osoby ve věkovém rozhraní 41–45 let, tj. 18,90 %. Souhrnně se dá říct, že

koliznímu opatrovnictví se nejvíce věnují osoby nad 41 let, kdy tento poměr přesahuje 50 %. Z pohledu tématu kolizního opatrovnictví je předpoklad větších životních zkušeností. Mladší ročníky, tj. 20–40 let jsou v jednotlivých kategoriích zastoupeny ve 46,03 %. Vliv připisují jednak potřebě vysokoškolského vzdělání pro výkon kolizního opatrovnictví a také mateřské roli, která je v tomto věku často realizována. Spíše raritní je poté výkon kolizního opatrovnictví po 61 letech (2,5 %). Nejvíce mužů pracujících jako kolizní opatrovník je v kategorii 26–30 let a to 5, 1,37 %. Celkově nejvíce je jich však nad 41 let a to 12 (3,29 %); věkové složení mužů tak opisuje trend celkového věkového rozložení.

- **Délka praxe: *Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?***

Délka praxe může být jedním z ukazatelů kvality výkonu kolizního opatrovnictví, jak zmiňují zdroje v teoretické části, které uvádí, že například kvalita zpráv předkládaných kolizním opatrovníkem často závisí právě na jeho zkušenostech a délce praxe.

Tabulka 5: Délka praxe

<i>Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?</i>	Absolutní četnost	Relativní četnost
0–2 roky	70	19,18 %
11–15 let	46	12,60 %
16–20 let	32	8,77 %
21–25 let	17	4,66 %
3–5 let	79	21,64 %
5–10 let	86	23,56 %
více než 25 let	35	9,59 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 3: Délka praxe

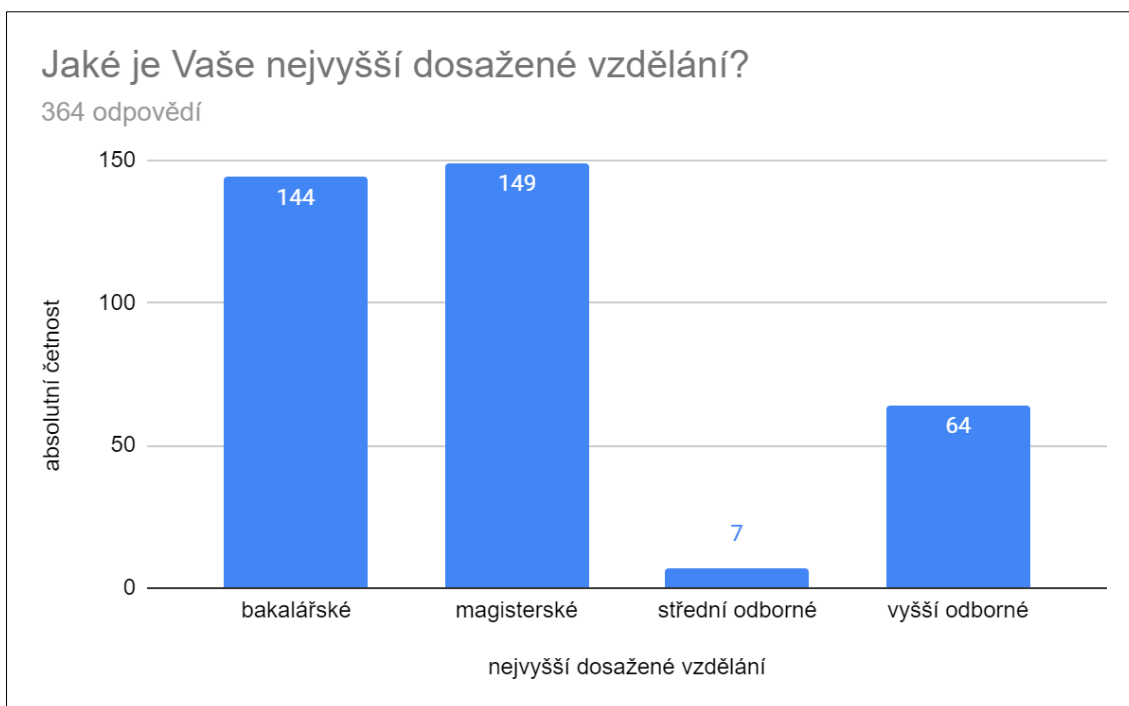
Délka praxe může být velmi důležitým faktorem, který prohlubuje schopnosti kolizních opatrovníků. Výzkum přinesl zjištění, že praxe v kolizním opatrovnictví je nejčastěji 3–5 let. Celkově je praxe do 10 let nejhojnější ve výskytu, a to u **více než 64 % respondentů**. Překvapivé je ale zjištění, že téměř 10 % respondentů má praxi delší než 25 let.

- **Dosažené vzdělání: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

Tato otázka mapuje rozprostření vzdělání při výkonu kolizního opatrovnictví.

Tabulka 6: Vzdělání kolizních opatrovníků

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Absolutní četnost	Relativní četnost
bakalářské	144	39,56 %
magisterské	149	40,93 %
střední odborné	7	1,92 %
vyšší odborné	64	17,58 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 4: Vzdělání kolizních opatrovníků

Již v teoretické části byla zmíněna podmínka terciárního vzdělání pro výkon kolizního opatrovníka. Toho bylo dosaženo u **98 % respondentů**. Nejvíce z nich, 40,4 %, uvedlo magisterské vzdělání. Středního odborného vzdělání dosáhlo 7 kolizních opatrovníků. Z podrobných dat vyplývá, že se jedná o ženy, které mají praxi delší než 15 let, dokonce 4 z nich více než 25 let. Domnívám se, že jim byla uznána délka praxe namísto vysokoškolského studia.

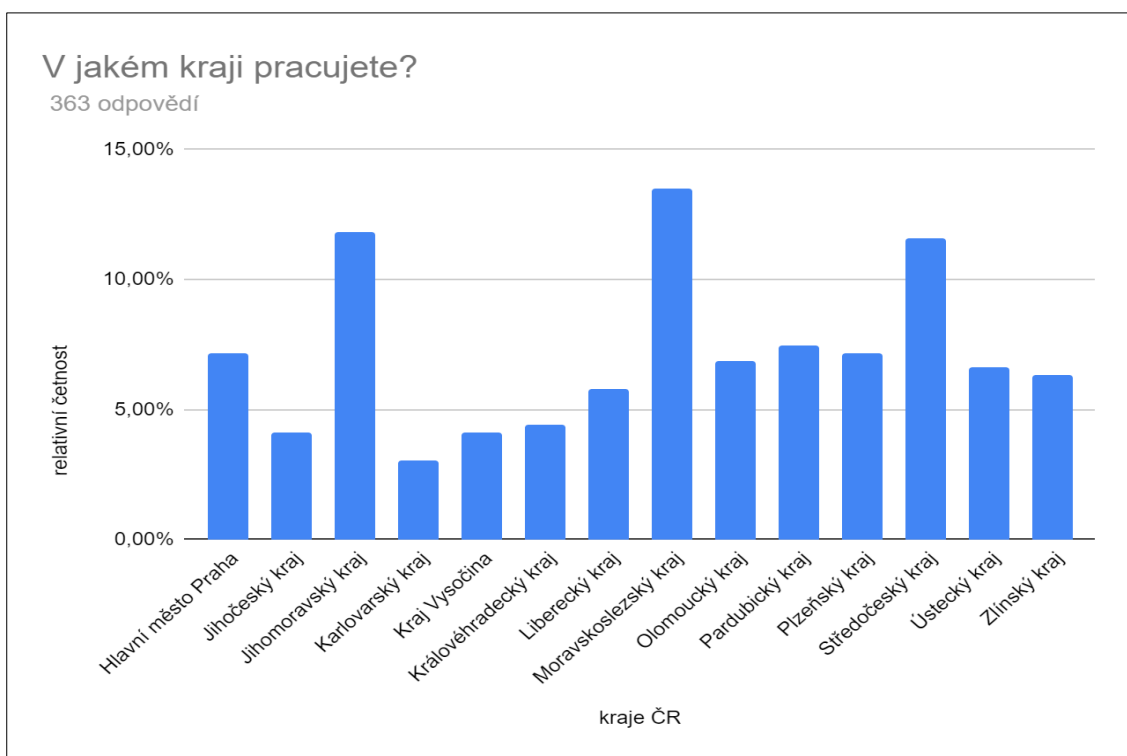
Místo výkonu kolizního opatrovnictví: *V jakém kraji pracujete?*

Tato otázka směřuje na ověření zastoupení respondentů v jednotlivých krajích.

Tabulka 7: Kraj výkonu

V jakém kraji pracujete?	absolutní četnost	relativní četnost
Hlavní město Praha	26	7,16 %
Jihočeský kraj	15	4,13 %
Jihomoravský kraj	43	11,85 %
Karlovarský kraj	11	3,03 %
Kraj Vysočina	15	4,13 %
Královéhradecký kraj	16	4,41 %
Liberecký kraj	21	5,79 %
Moravskoslezský kraj	49	13,50 %

Olomoucký kraj	25	6,89 %
Pardubický kraj	27	7,44 %
Plzeňský kraj	26	7,16 %
Středočeský kraj	42	11,57 %
Ústecký kraj	24	6,61 %
Zlínský kraj	23	6,34 %
Celkový součet	363	100,00 %

Obrázek 5: Kraj výkonu

Nejvíce respondentů vykonává kolizní opatrovnictví v **Moravskoslezském kraji**, tj. 13,5 %. Podobě je tomu tak v kraji Jihomoravském a Středočeském. Z mého pohledu se jedná o regiony s **velkým počtem obyvatel**, a tedy i větší potřebností OPSOD. Nejlidnatějším krajem je poté právě Moravskoslezský kraj. Nejméně respondentů odpovědělo v Karlovarském kraji (3,03 %), který je také nejméně lidnatým krajem v České republice. Počty respondentů z jednotlivých krajů tedy korelují i s lidnatostí těchto krajů. Celkově vnímám regionální rozložení jako vyvážené. Některé kraje mají sice menší zastoupení, ale připisuji ho například probíhajícím jarním prázdninám a také epidemiologické situaci, která mohla data zkreslit.

Sociodemografické charakteristiky tohoto výzkumu nepřinesly převratná zjištění. Potvrdily však v několika rovinách validitu a reliabilitu tohoto výzkumu. Počet respondentů předčil očekávání a další ukazatele potvrdily předpokládanou sociodemografickou strukturu. Se sociodemografickými údaji dále pracují některé otázky, v nichž bylo provedeno třídění druhého stupně.

4.2 DVC 1. Ověřit, v jaké míře a se vyskytuje ve spolupráci OSPOD a soudů rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, a jaké komplikace přináší.

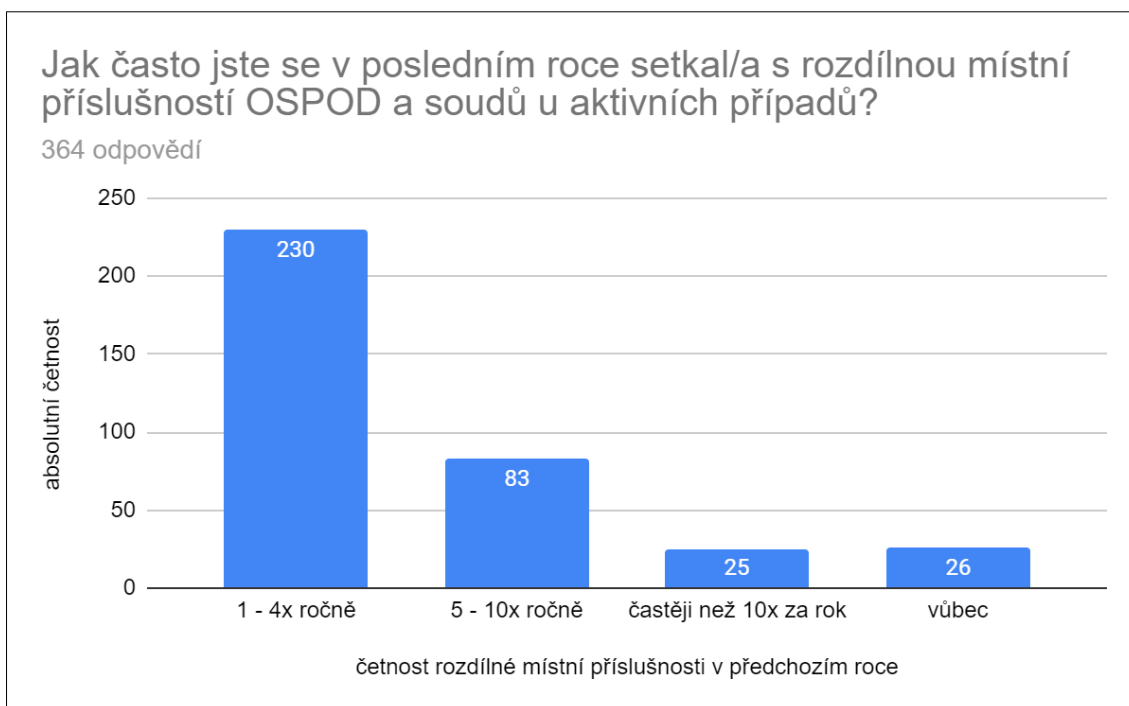
První dílčí cíl přináší pohled na rozdílnou místní příslušnost soudů a OSPOD. Jak bylo zmíněno výše, skládá se ze samotné problematiky rozdílné příslušnosti, tak z institutu dožadání a tyto oblasti spolu úzce souvisejí. Tento dílčí cíl byl dále rozpracován do dílčích cílů druhého řádu, které pokrývají jak četnost, tak výskyt těchto komplikací, případně názor na jejich řešení.

- **DVC 1.1. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovníci setkávají s rozdílnou místní příslušností?**

Tento cíl poukazuje na četnost výskytu rozdílné místní příslušnosti a má ověřit její výskyt jako komplikace výkonu kolizního opatrovnictví.

Tabulka 8: Četnost rozdílné místní příslušnosti

Jak často jste se v posledním roce setkal/a s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů u aktivních případů?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–4× ročně	230	63,19 %
5–10× ročně	83	22,80 %
častěji než 10× za rok	25	6,87 %
vůbec	26	7,14 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 6: Četnost rozdílné místní příslušnosti

Nejvíce kolizních opatrovníků uvedlo, že se s rozdílnou místní příslušností setkalo 1–4× ročně, a to 63,19 %. Naopak 7,14 % kolizních opatrovníků se s rozdílnou místní příslušností nesetkalo vůbec. Celkově však 92,86 % respondentů s rozdílnou místní příslušností zkušenosti má, pouze frekvence se liší. V závislosti na nižší frekvenci, než jsem očekávala, bylo provedeno třídění druhého stupně, a to jak v souvislosti s krajové příslušnosti, tak k délce praxe.

Tabulka 9: Rozdílná místní příslušnost a závislost na kraji

V jakém kraji pracujete?	Jak často jste se v posledním roce setkal/a s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů u aktivních případů?				Celkový součet
	1–4× ročně	5–10× ročně	častěji než 10× za rok	vůbec	
Bez uvedení kraje	1			1	2
Hlavní město Praha	15	6	4	1	26
Jihočeský kraj	10	3	2		15
Jihomoravský kraj	28	10		5	43
Karlovarský kraj	6	5			11
Kraj Vysočina	13		1	1	15
Královéhradecký kraj	7	7	2		16
Liberecký kraj	15	5		1	21
Moravskoslezský kraj	36	6	2	5	49

Olomoucký kraj	16	4	2	2	24
Pardubický kraj	21	4	2		27
Plzeňský kraj	13	7	3	3	26
Středočeský kraj	24	12	2	4	42
Ústecký kraj	13	6	4	1	24
Zlínský kraj	12	8	1	2	23
Celkový součet	230	83	25	26	364

Získaná data kopírují trend celkového zastoupení z jednotlivých krajů, tedy odpověď vůbec uvedli respondenti nejčastěji v největších krajích (Moravskoslezský, Jihomoravský a Středočeský). U kolizních opatrovnic, které uvedly častěji než 10× ročně, se jedná o OSPOD z Ústeckého kraje (4 odpovědi) a z Hlavního města Praha (4 odpovědi). V celkovém součtu se při třídění druhého stupně ukázalo, že největší kraje (Moravskoslezský, Jihomoravský a Středočeský) mají největší zkušenost s rozdílnou místní příslušností celkově, avšak nejčastěji se s ní setkávají 1–4× ročně.

Tabulka 10: Rozdílná místní příslušnost v závislosti na délce praxe

Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?	Jak často jste se v posledním roce setkal/a s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů u aktivních případů?				
	1–4× ročně	5–10× ročně	častěji než 10× za rok	vůbec	Celkový součet
0–2 roky	48	10	2	9	69
11–15 let	31	13	1	1	46
16–20 let	14	12	4	2	32
21–25 let	13	4			17
3–5 let	52	20	2	5	79
5–10 let	55	20	4	7	86
více než 25 let	17	4	12	2	35
Celkový součet	230	83	25	26	364

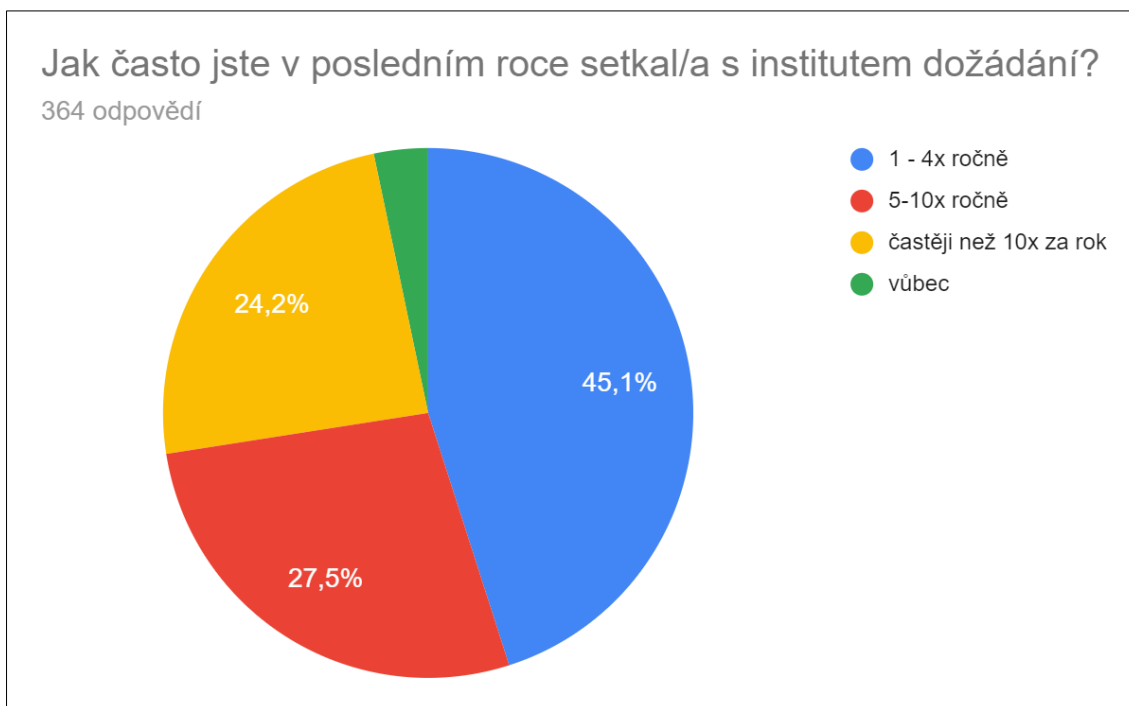
Ze zpracovaných dat vyplývá, že v 9 případech, kdy respondentky uvedly, že se s rozdílnou místní příslušností nesetkaly vůbec, je délka praxe těchto respondentek kratší než 2 roky. Přesto je to fakt statisticky spíše nevýznamný, protože 17 odpovědí „vůbec“ bylo zaznamenáno i v průřezu zbylých rozmezí délky praxe.

- **DCV 1.2. Jak často se kolizní opatrovníci/opatrovnice setkávají s institutem dožadání?**

Tento cíl ověřuje četnost výskytu institutu dožadání, jako ověřovací, resp. protilehlou oblast k rozdílné místní příslušnosti.

Tabulka 11: Četnost institutu dožadání

Jak často jste v posledním roce setkal/a s institutem dožadání?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–4× ročně	164	45,05 %
5–10× ročně	100	27,47 %
častěji než 10× za rok	88	24,18 %
vůbec	12	3,30 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 7: Četnost institutu dožadání

S institutem dožadání se 1–4× ročně setkalo 164 respondentů, tj. 45,05 %, což koreluje také se stejnou četností tohoto rozsahu u rozdílné místní příslušnosti. Z těchto dat ale vyplývá, že institut dožadání ve vyšší frekvenci, tj. 5–10× ročně (27,47 %) a častěji než 10× ročně (24,18 %) je výrazně vyšší než u rozdílné místní příslušnosti (obě kategorie 29,67 %). Naopak „vůbec“ zvolilo u rozdílné místní příslušnosti přes 7 % respondentů a u institutu dožadání pouze 3,3 %.

Tabulka 12: Četnost dožádání v závislosti na kraji

V jakém kraji pracujete?	Jak často jste v posledním roce setkal/a s institutem dožádání?				
	1–4× ročně	5–10× ročně	častěji než 10× za rok	vůbec	Celkový součet
Bez udání kraje		1		1	2
Hlavní město Praha	5	10	10		25
Jihočeský kraj	9	2	4		15
Jihomoravský kraj	23	10	6	4	43
Karlovarský kraj	5	2	4		11
Kraj Vysočina	9	2	4		15
Královéhradecký kraj	6	6	3	1	16
Liberecký kraj	6	7	6	2	21
Moravskoslezský kraj	26	13	9	1	49
Olomoucký kraj	10	9	5	1	25
Pardubický kraj	13	7	7		27
Plzeňský kraj	12	5	9		26
Středočeský kraj	16	12	12	2	42
Ústecký kraj	13	4	7		24
Zlínský kraj	11	10	2		23
Celkový součet	164	100	88	12	364

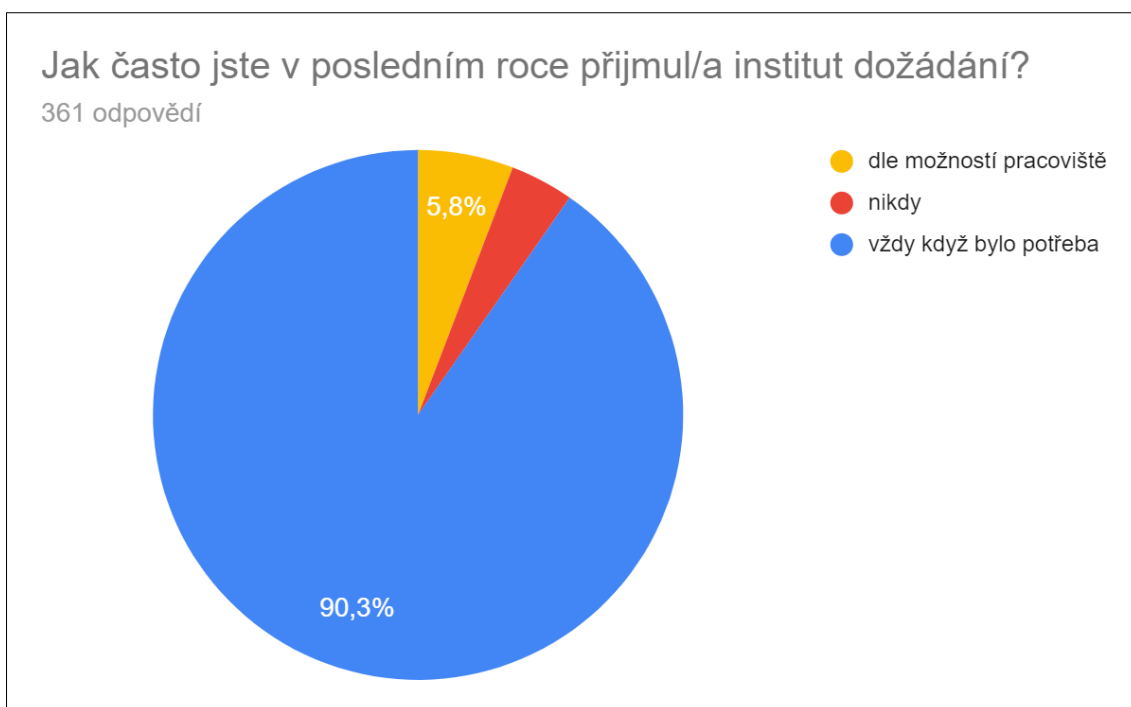
Z hlediska závislost na kraji se trend opět potvrzuje a přiklání se jednak k množství respondentů z jednotlivých krajů, tak k lidnatosti krajů jako takových. Nejvyšší výskyt ve frekvenci 1–4× ročně uvádí Moravskoslezský, Jihomoravský a Středočeský kraj. Zajímavé je uvedení frekvence 5–10× ročně a častěji než 10× ročně v Hlavním městě Praha, kde se objevilo ve 20 odpovědích, a kromě výše uvedených krajů jsou tyto odpovědi nejčastější. Dožádání v nejlidnatějším kraji je logickým důsledkem rozdílné místní příslušnosti

- **DVC 1.3. Jak často kolizní opatrovník/opatrovnice přijímají institut dožádání?**

Tento cíl ověřuje metodiku institutu dožádání. Z právního hlediska má kolizní opatrovník, resp. OSPOD, povinnost dožádání přijmout (viz kapitola 2.1 Rozdílná místní příslušnost a institut dožádání, str. 25).

Tabulka 13: Četnost přijetí dožádání

Jak často jste v posledním roce přijmul/a institut dožádání?	Absolutní četnost	Relativní četnost
dle možností pracoviště	21	5,82 %
nikdy	14	3,88 %
vždy když bylo potřeba	326	90,30 %
Celkový součet	361	100,00 %

Obrázek 8: Četnost přijetí dožádání

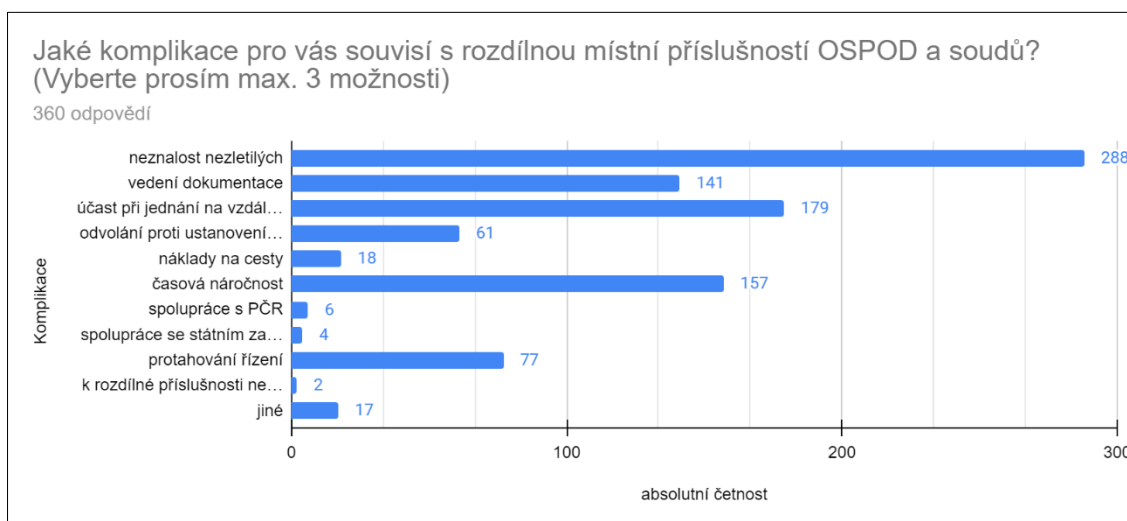
Velmi potěšujícím zjištěním je 90,3 % (tj. 326) odpovědí respondentů, že přijali dožádání, kdykoliv bylo potřeba – tak, jak jim to ukládá zákon. Pouze 5,82 % poté uvedlo „dle možností pracoviště“, což je metodicky nekorektní, ale může to vypovídat o reálné praxi, kdy daný OSPOD nemá kapacitu k přijetí dožádání. Jak se ale taková situace řeší v praxi, není z výzkumu patrné (ani na to necílil). Odpověď „nikdy“ uvedlo 14 respondentů (tj. 3,88 %) a pravděpodobně pramení z chybějící zkušenosti s institutem dožádání tak, jak uvádí DVC 1.2.

- **DVC 1.4. Jaké komplikace souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?**

Tento cíl je zaměřen na vytipované komplikace, které souvisí s rozdílnou místní příslušností a institutem dožadání. U této otázky mohli respondenti vybrat maximálně 3 odpovědi z nabízených možností.

Tabulka 14: Komplikace rozdílné místní příslušnosti

Jaké komplikace pro vás souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?	Absolutní četnost	Relativní četnost
neznalost nezletilých	288	80,00 %
vedení dokumentace	141	39,17 %
účast při jednání na vzdáleném místě	179	49,72 %
odvolání proti ustanovení kolizního opatrovníka	61	16,94 %
náklady na cesty	18	5,00 %
časová náročnost	157	43,61 %
spolupráce s PČR	6	1,67 %
spolupráce se státním zastupitelstvím	4	1,11 %
protahování řízení	77	21,39 %
k rozdílné příslušnosti nedošlo	2	0,56 %
jiné	17	4,72 %
Celkový součet	950	100 %

Obrázek 9: Komplikace rozdílné místní příslušnosti

V této otázce měli respondenti možnost vybrat až 3 odpovědi. Z tohoto důvodu je absolutní četnost stanovena na 950 odpovědí. Někteří respondenti vybrali pouze jednu odpověď, další respondenti dvě nebo tři odpovědi. Z grafu je patrné, že 288 odpovědí, tj. 80 % respondentů, vnímá jako největší komplikaci rozdílné místní příslušnosti neznalost nezletilých. Z dalších významných komplikací je to účast na jednání ve

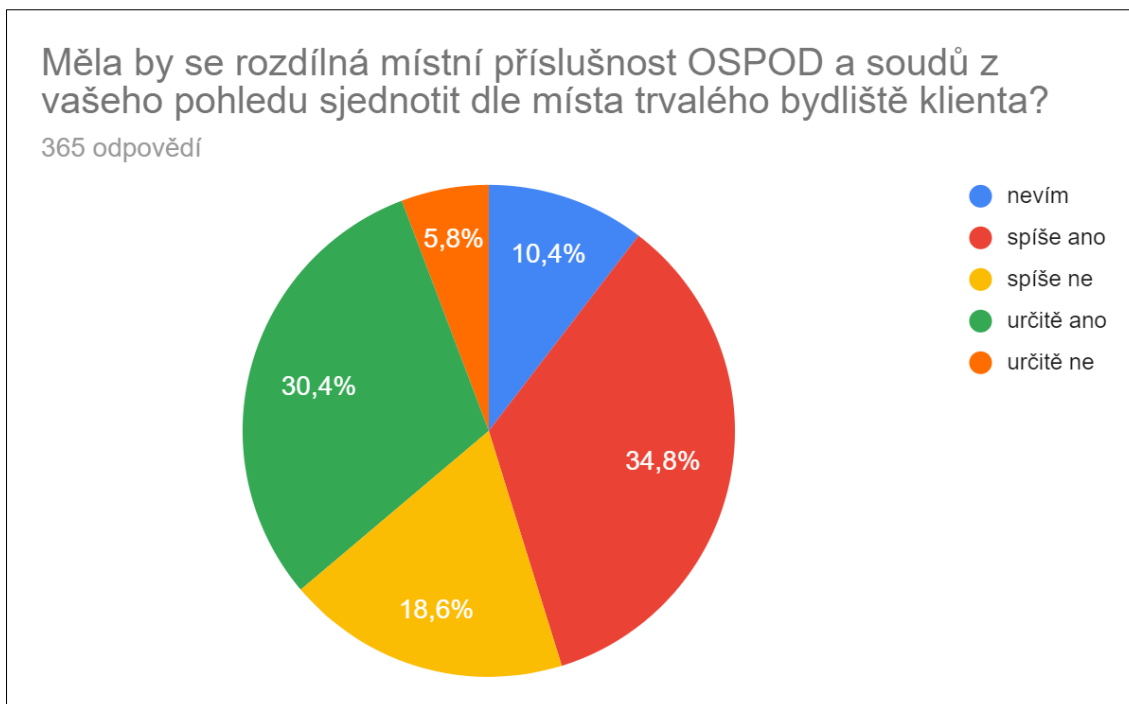
vzdáleném místě (179 odpovědí, resp. 49,72 %), časová náročnost (157 odpovědí, tj. 43,61 %) a vedení dokumentace (141 odpovědí, 39,17 %). V této otázce mohli respondenti doplnit také odpovědi jiné a formulovat je vlastními slovy. Podíl těchto odpovědí je 4,72 %: mezi odpověďmi zaznívaly např. žádost o dožádání, porušení procesních zásad (hájit zájem a blaho nezletilého), roztržitá práce s rodinou aj. Rozdílná místní příslušnost kolizních opatrovníků OSPOD a soudů přináší nejednu komplikaci; přitom neznalost nezletilých, která z výzkumu vyplynula jako komplikace nejčastější, je při hájení nejlepšího zájmu dítěte zásadní.

- **DVC 1.5. Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů sjednotit dle místa trvalého bydliště nezletilého?**

Tento cíl má ověřit stanovisko kolizních opatrovníků k řešení rozdílné místní příslušnosti, a to ke sjednocení dle místa trvalého bydliště nezletilého.

Tabulka 15: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti

Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů z vašeho pohledu sjednotit dle místa trvalého bydliště klienta?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	38	10,41 %
spíše ano	127	34,79 %
spíše ne	68	18,63 %
určitě ano	111	30,41 %
určitě ne	21	5,75 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 10: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti

Rozdílná místní příslušnost by se dle výzkumu **měla sjednotit** dle místa trvalého bydliště nezletilého. Respondenti zvolili odpověď „určitě ano“ a „spíše ano“ v 65,20 %, resp. 138 odpovědí. Oproti tomu 24,38 % respondentů je určitě nebo spíše proti sjednocení rozdílné místní příslušnosti. Podíl 10,41 % respondentů uvedl, že neví, což může být způsobeno nejasně specifikovanou otázkou nebo nedostatečnou zkušeností s rozdílnou místní příslušností, jak vyplývá z Tabulky č.8: Četnost rozdílné místní příslušnosti. Zde uvedlo 7,14 % respondentů, že se s rozdílnou místní příslušností neseťkali.

Tabulka 16: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti v závislosti na délce praxe

	Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů z vašeho pohledu sjednotit dle místa trvalého bydliště klienta?				
Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?	nevím	spíše ano	spíše ne	určitě ano	určitě ne
0–2 roky	9	26	10	23	2
11–15 let	7	16	9	9	5
16–20 let	2	8	10	12	
21–25 let		8	3	5	1
3–5 let	9	27	12	24	7
5–10 let	10	27	17	28	4
více než 25 let	1	15	7	10	2
Celkový součet	38	127	68	111	21

Z Tabulky 16 dále vyplývá, že kolizní opatrovníci s kratší délkou praxe do 10 let jsou pro sjednocení rozdílné místní příslušnosti častěji (155 odpovědí „určitě ano“ a „spíše ano“) než pracovníci s delší dobou praxe (83 odpovědí „určitě ano“ a „spíše ano“). Ti naopak uvedli ve 41 odpovědích „spíše ne“ a „určitě ne“, oproti kolizním opatrovníkům s kratší praxí, kteří tak uvedli v 52 odpovědích. S přihlédnutím k rozptylu praxe, viz Tabulka 5: Délka praxe, kde je praxe do 10 let nejčetnější ve výskytu, a to u více než 60 % respondentů, usuzují, že kolizní opatrovníci s praxí kratší než 10 let jsou spíše pro sjednocení rozdílné místní příslušnosti než kolizní opatrovníci s praxí delší. Příčinami může být zvyk, zběhlost v procesních záležitostech nebo vyhoření pracovníků – avšak jedná se o spekulativní domněnky, na které nebyl orientační výzkum této práce zaměřen.

4.3 Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 1

Praxe **rozdílné místní příslušnosti** je velmi **frekventovaným jevem**, se kterým se setkalo přes 90 % respondentů. Četnost rozdílné místní příslušnosti je poté nejčastěji 1–4× ročně. Nejvyšší četnost zaznamenávají jak nejlidnatější kraje, tak kraj Ústecký a Hlavní město Praha. V souvislosti s délkou praxe je poté nejčetnější odpověď „vůbec“ u respondentů s praxí menší než 2 roky. **Institut dožadání** je také **častý jev** a setkalo se s ním více než 96 % respondentek, a to opět ve frekvenci 1–4× ročně. Z hlediska krajové příslušnosti se dožadání nejčastěji objevuje jak v nejlidnatějších krajích, tak v Hlavním městě Praha, v četnosti více než 5× za rok. Výzkum také potvrdil, že přes 90 % respondentů **přijímá dožadání** vždy, když je potřeba – jak stanoví zákon. Jako **hlavní komplikaci**, kterou přináší rozdílná místní příslušnost, označili respondenti **neznalost nezletilých**, což považují za komplikaci zásadní. Bez znalosti nezletilých nejde dobře hájit jejich zájem a blaho. Z dalších komplikací respondenti uváděli jednání na vzdáleném místě nebo časovou náročnost. Většina respondentů (65 %) uvedla, že jsou **pro sjednocení** rozdílné místní příslušnosti podle trvalého bydliště dítěte.

Rozdílná místní příslušnost se objevuje velmi často a s ní i komplikace ve formě přijetí dožadání, a především v podobě neznalosti nezletilých, bez níž nejde vhodně hájit nejlepší zájem a blaho dítěte, což přímo ovlivňuje spolupráci kolizních opatrovníků se soudy. Kolizní opatrovníci jsou pro sjednocení rozdílné místní příslušnosti dle trvalého bydliště dítěte.

4.4 DVC2. Ověřit, jak často řeší kolizní opatrovníci/opatrovnice námitku podjatosti a jaké komplikace jsou s ní spojeny.

Druhý dílčí cíl ověřuje četnost a komplikace spojené s námitkou podjatosti. Dílčí cíle druhého řádu poté ověřují jak zmíněnou četnost a komplikace, tak metodické postupy při řešení této námitky (např. rozlišení námitky podjatosti a stížnosti).

- **DVC 2.1. Jak často řeší OSPOD námitku podjatosti kolizní opatrovnice/opatrovníka za poslední rok?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zaměřuje na četnost námitky podjatosti, která byla vznesena proti kolizní opatrovnici v předchozím roce.

Tabulka 17: Četnost námitky podjatosti vůči koliznímu opatrovníkovi

Jak často jste za poslední rok řešil/a námitku podjatosti vůči vaší osobě?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–2× za rok	58	15,93 %
3–5× za rok	2	0,55 %
více než 5× za rok	1	0,27 %
vůbec	303	83,24 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 11: Četnost námitky podjatosti vůči koliznímu opatrovníkovi

Námitka podjatosti kolizního opatrovníka se jeví jako **málo vyskytující se komplikace**. Celkem 83 % respondentů uvedlo, že v předchozím roce se s námitkou podjatosti vůbec nesetkalo. Dále 58 respondentů, tj. 16,93 % uvedlo, že se s námitkou podjatosti vůči vlastní osobě setkalo 1–2× za předchozí rok. V ojedinělých případech se kolizní opatrovníci setkávají s námitkou podjatosti častěji, 3–5× za rok nebo častěji, což uvedli 3 respondenti, tj. 0,82 %. V těchto případech se může jednat o skutečnou podjatost

opatrovnic bez jejich sebereflexe, o kverulujícího klienta nebo o statistickou chybu při vyplňování dotazníku, např. když jedna respondentka uvedla, že námitka byla vznesena více než 5× za rok, ale v následující otázce odpověděla, že se s námitkou podjatosti vůči vlastní osobě nesetkala.

- **DVC 2.2. Jak často OSPOD vyhoví klientově námitce podjatosti pracovnice?**

Tento dílčí výzkumný cíl ověřuje, jestli je klientovi vyhověno, pokud námitku vznese nebo je vždy řešena ve správním řízení.

Tabulka 18: Vyhovění klientovi při námitce podjatosti kolizní opatrovnice

Jak často bylo vyhověno klientovi v námitce podjatosti vůči vaší osobě?	Absolutní četnost	Relativní četnost
dle rozhodnutí správního řízení	42	11,93 %
nesetkal/a jsem se s námitkou podjatosti vůči mojí osobě	296	84,09 %
vždy pokud se objevila	14	3,98 %
Celkový součet	352	100,00 %

Obrázek 12: Vyhovění klientovi při námitce podjatosti kolizního opatrovníka

Vyhovění klientovi je jedno z témat, která se objevují při námitce podjatosti. Tato otázka měla ověřující charakter a také navazuje na předchozí dílčí výzkumný cíl druhého řádu. Téměř shodné procento respondentů odpovědělo, že námitku podjatosti vůči vlastní obě neřešilo (84,09 %. srov. Tabulka 17: Četnost námitky podjatosti vůči

koliznímu opatrovníkovi – „vůbec“ 83,24 %). Také druhá nejčastější odpověď „dle rozhodnutí správního řízení“ odpovídá počtu respondentů, kteří měli v předchozím dílčím výzkumném cíli 2.1. zkušenost s námitkou podjatosti (42 odpovědí vs. 61 odpovědí). Překvapivá je odpověď 14 respondentů, kteří uvedli, že při námitce podjatosti kolizního opatrovníka bylo vždy vyhověno klientovi bez správního řízení. To považují za chybný postup.

- **DVC 2.3. Jak často je námitka podjatosti kolizního opatrovníka/opatrovnice OSPOD řešena ve správním řízení?**

Tento dílčí výzkumný cíl opět ověřuje metodiku postupu při řešení námítky podjatosti. Dle kapitoly 2.2 Námitka podjatosti, str. 26 této práce by měla být námitka podjatosti vždy řešena ve správním řízení.

Tabulka 19: Řešení námítky podjatosti ve správním řízení

Jak často byla námitka podjatosti vůči vaší osobě řešena ve správním řízení?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	19	5,25 %
nikdy	299	82,60 %
téměř nikdy	19	5,25 %
téměř vždy	8	2,21 %
vždy	17	4,70 %
Celkový součet	362	100,00 %

Obrázek 13: Řešení námitky podjatosti ve správním řízení

Tento cíl svými výsledky opět potvrzuje nízký výskyt námitky podjatosti. 82,60 % respondentů uvedlo, že námitku podjatosti nikdy neřešilo ve správním řízení. V tomto případě se však nejedná o chybu řešení, ale o výsledek neexistence samotné námitky podjatosti vůči konkrétním kolizním opatrovnícím. Jen 6,91 % (tj. 25 odpovědí) respondentů uvedlo, že se námitka vždy nebo téměř vždy řešila ve správním řízení. Tento výsledek méně koresponduje s odpověďmi v předchozích dílčích výzkumných cílech druhého řádu, kde se s námitkou podjatosti setkala 61 respondentů. Dá se tedy předpokládat, že minimálně 36 respondentů (resp. 17), tj. 10 % (resp. 4,75 %), neřešilo námitku podjatosti správně, tedy ve správním řízení nebo nevědělo o průběhu jejího řešení.

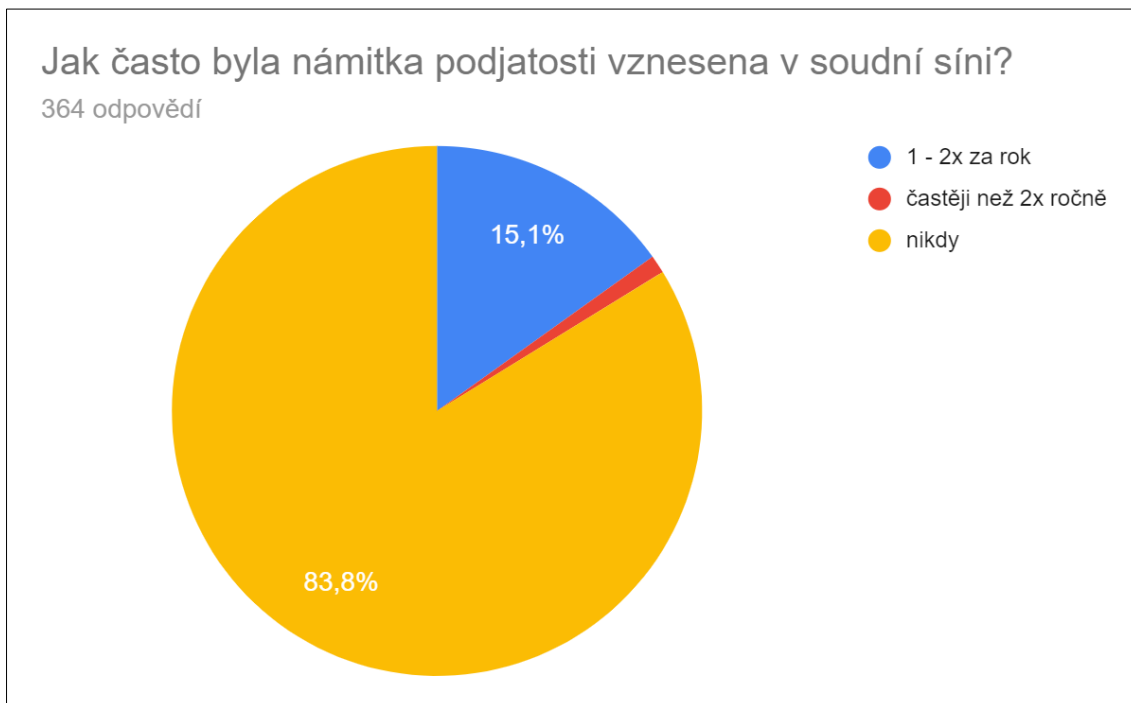
- **DVC 2.4. Jak často je námitka podjatosti kolizního opatrovníka/opatrovnice vznesena v soudní síni?**

Tento dílčí cíl se zabývá námitkou podjatosti vznesenou v soudní síni. Má ověřit, jestli k tomuto postupu vůbec dochází a jak často.

Tabulka 20: Námitka podjatosti vznesená v soudní síni

Jak často byla námitka podjatosti vznesena v soudní síni?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–2× za rok	55	15,11 %

častěji než 2× ročně	4	1,10 %
nikdy	305	83,79 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 14: Námitka podjatosti vznesená v soudní síni

Relativní četnost 83,79 % je v souladu s výsledky předchozími, kdy se většina kolizních opatrovnic s námitkou podjatosti vůbec nesešla. Hlubší analýza získaných dat nepřesvědčuje svými výsledky, že by se vznesení námítky podjatosti vznesené v soudní síni (15,11 %) týkalo pouze kolizních opatrovnic, proti kterým byla vznesena námitka konkrétně. Analýza skutečně odkazuje na námitku z podjatosti vznesenou v soudní síni proti celému OSPOD.

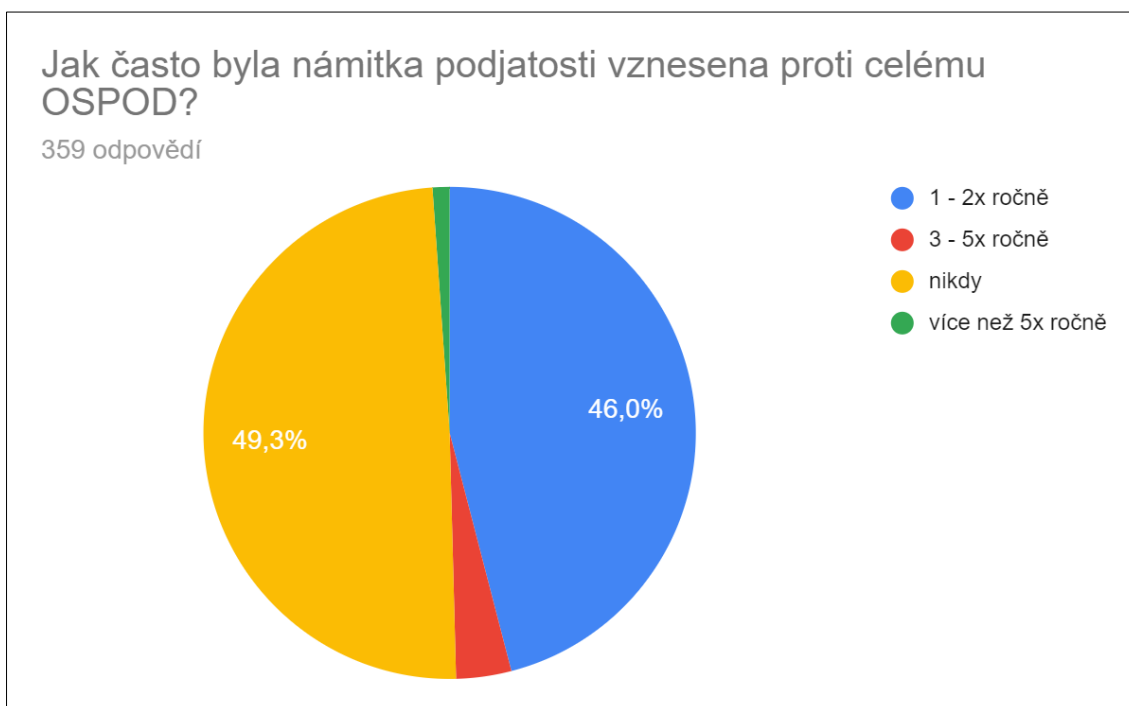
- **DVC 2.5. Jak často je námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?**

Tento dílčí cíl se zabývá námitkou podjatosti vznesenou vůči celému OSPOD nikoli vůči konkrétní kolizní opatrovnici.

Tabulka 21: Četnost námítky podjatosti vůči celému OSPOD

Jak často byla námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–2× ročně	165	45,96 %
3–5× ročně	13	3,62 %
nikdy	177	49,30 %

více než 5× ročně	4	1,11 %
Celkový součet	359	100,00 %

Obrázek 15: Četnost námitky podjatosti vůči celému OSPOD

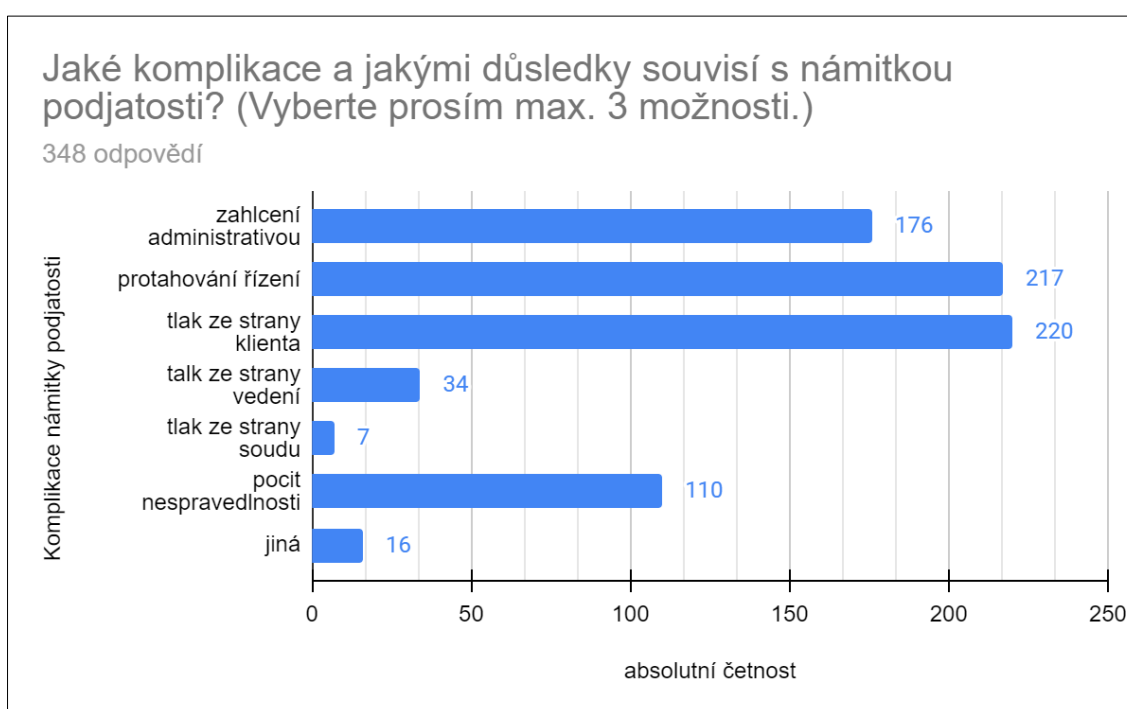
Tento dílčí cíl přinesl zajímavé zjištění, že ačkoli námitka podjatosti vůči konkrétním pracovníkům je spíše výjimečná, tak vůči celému OSPOD se jedná o 50,70 %. To je spíše dobrou zprávou, neboť jmenovaným kolizním opatrovníkem je celý OSPOD a až vnitřní členění agendy konkrétní rodinu přiřazuje konkrétnímu pracovníkovi. Kriticky řečeno: konkrétní opatrovníci se tedy spíše nechovají podjatě (viz Tabulka 17: Četnost námitky podjatosti vůči koliznímu opatrovníkovi), ale celý systém OSPOD tak působit může. Na druhou stranu je nutné reflektovat námitku podjatosti vůči celému OSPOD jako častou komplikaci i se svými důsledky (viz následující otázka).

- **DVC 2.6. Jaké komplikace a s jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti kolizních opatrovníků/opatrovnic OSPOD?**

Tento dílčí výzkumný cíl hodnotí nejčastější komplikace, se kterými se kolizní opatrovníci setkávají v souvislosti s námitkou podjatosti. Jako odpověď mohly být zvoleny až 3 možnosti z nabídky.

Tabulka 22: Komplikace námitky podjatosti

Jaké komplikace a jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost
zahlcení administrativou	176	50,57 %
protahování řízení	217	62,36 %
tlak ze strany klienta	220	63,22 %
tlak ze strany vedení	34	9,77 %
tlak ze strany soudu	7	2,01 %
pocit nespravedlnosti	110	31,61 %
jiná	16	4,60 %
Celkový součet	780	100 %

Obrázek 16: Komplikace námitky podjatosti

Díky otázce zaměřené na námitku podjatosti vůči celému OSPOD může být řečeno, že 50 % respondentů má zkušenosti s námitkou podjatosti. Proto i její komplikace mohou být objektivně měřitelné na základě zkušenosti. Jako nejčastější komplikaci námitky podjatosti označili respondenti ve výzkumu **tlak ze strany klienta** – 220 odpovědí, tj 63 %. V těsném závěsu je protahování řízení – 217 odpovědí. Bránit dítě před neúměrným protahováním řízení je procesní povinností kolizního opatrovníka, proto se zde mohou kolizní opatrovnice dostávat do profesních dilemat. Dalším bodem se 176 odpověďmi je zahlcení administrativou. Důležitým zjištěním je odpověď 110 respondentů, kteří přiznávají pocit nespravedlnosti, pokud je vůči nim nebo OSPOD

vznesena námitka podjatosti. Tlak ze strany vedení v necelých 10 % (34 odpovědi, 9,77 %) může souviset s pocitem nespravedlnosti (viz Tabulka 23: Souvislost mezi pocitem nespravedlnosti a vybranými souvislostmi). Tlak ze strany soudu (7 odpovědi, 2,01 %) se naštěstí objevuje minimálně. Mezi odpověďmi označenými „jiná“ respondenti volně odpovídali, např. využívání námitky podjatosti rodiči jako prostředek řešení situace, která nevyznívá v jejich prospěch, nebo zapomínání na dítě, a orientace na administrativu. Celkem 7× se objevila odpověď, že s těmito komplikacemi nemají respondenti zkušenost (zahrnuto v „jiná“).

Tabulka 23: Souvislost mezi pocitem nespravedlnosti a vybranými souvislostmi

Jaké komplikace a jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti? vybrané souvislosti	Pocit nespravedlnosti	
	Absolutní četnost	Relativní četnost
tlak ze strany vedení	17	19,77 %
tlak ze strany klienta	37	43,02 %
tlak ze strany soudu	4	4,65 %
jiná souvislost	28	32,56 %
Celkový součet	86	100,00 %

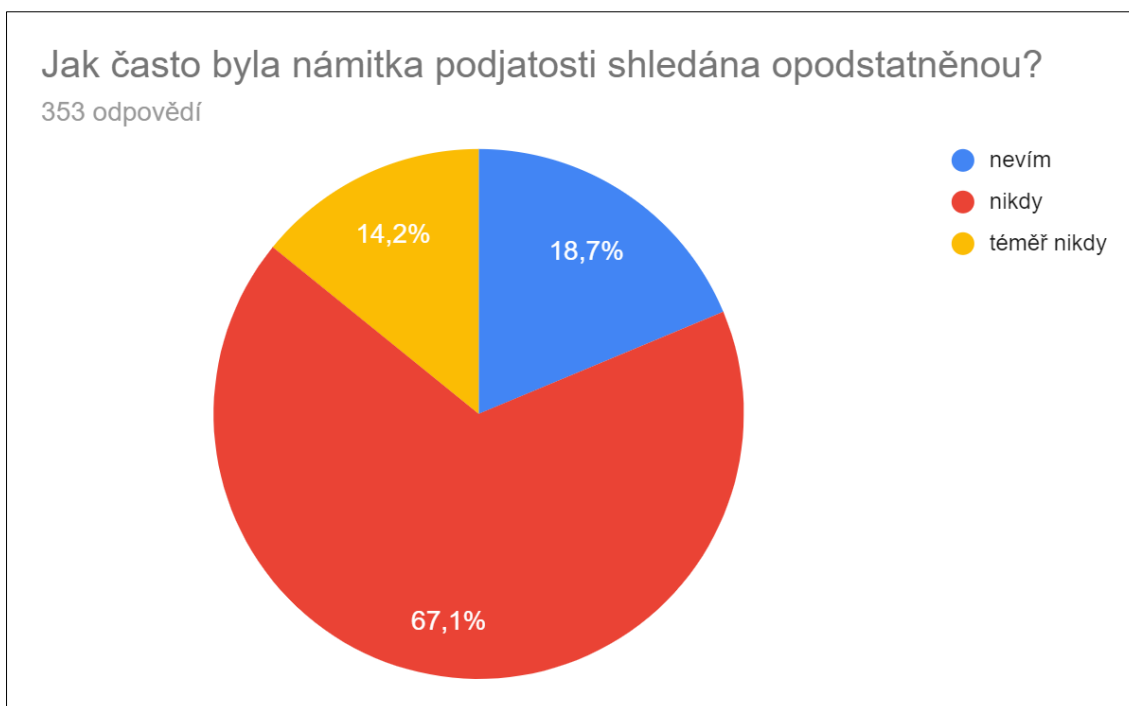
Tato tabulka ukazuje, že pocit nespravedlnosti se nejčastěji objevoval v souvislosti s tlakem ze strany klienta, s relativní četností 43,02 % (tj. 37 odpovědi). Pocit nespravedlnosti jako provázející efekt tlaku z vedení se objevoval v 19,77 % (tj. 17 odpovědi). V jiné souvislosti (32,56 %, 28 odpovědi) nesouvisí pocit nespravedlnosti s tlakem žádného jiného subjektu.

- **DVC 2.7. Jak často je námitka podjatosti opodstatněná?**

Tento dílčí cíl ověřuje jednak četnost opodstatněnosti námitky podjatosti a také metodické postupy při vyřizování námitky podjatosti.

Tabulka 24: Opodstatněnost námitky podjatosti

Jak často byla námitka podjatosti shledána opodstatněnou?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	66	18,70 %
nikdy	237	67,14 %
téměř nikdy	50	14,16 %
Celkový součet	353	100,00 %

Obrázek 17: Opodstatněnost námitky podjatosti

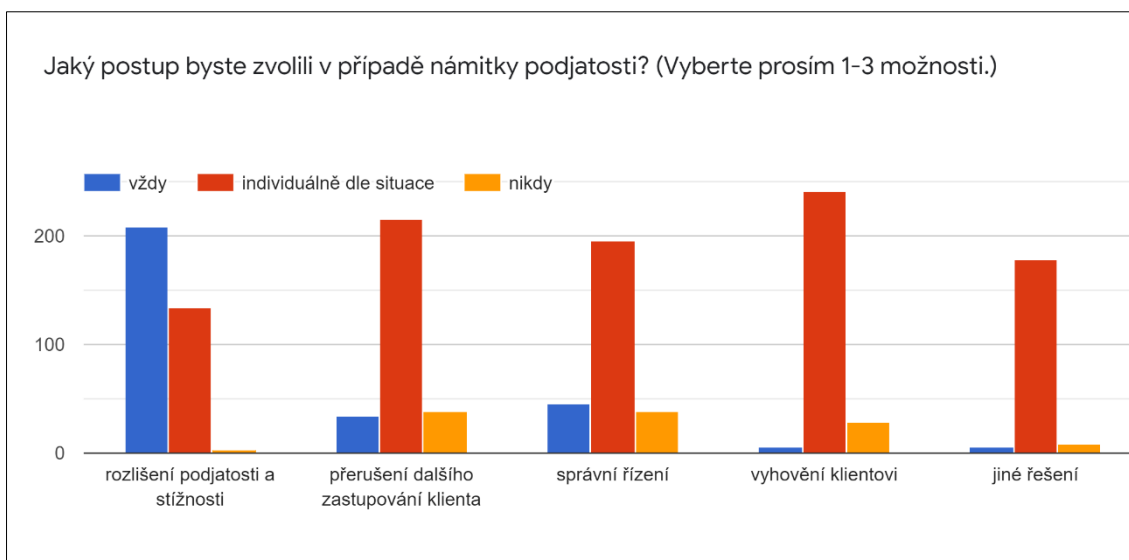
Výsledky tohoto dílčího cíle jsou velmi zajímavé. V první řadě na tuto otázku odpovědělo nejméně respondentů (353 odpovědí). Zároveň z odpovědí vyplývá, že 81,30 % respondentů považuje námitky podjatosti za neopodstatněné. Zarážející je poté úplná absence reakcí „téměř vždy“ nebo „vždy“ – 18,70 % respondentů uvedlo možnost „nevím“. Odpověď „nevím“ může zahrnovat jak případy skutečné nevědomosti, tak neochoty přiznat, že některé námitky podjatosti mohly být opodstatněné a kolizní opatrovník mohl být podjatý.

- **DVC 2.8. Jaký postup OSPOD volí při námitce podjatosti?**

Tento dílčí cíl se zabývá metodickým postupem při řešení námitky podjatosti tak, jak jej vysvětluje kapitola 3.5 této práce. Zkoumá tedy metodické ukotvení řešení námitky podjatosti, tj. jestli je rozlišena námitka a stížnost, jestli dochází k přerušování zastupování klienta a jestli jsou všechny námitky podjatosti řešeny ve správním řízení, jak doporučuje MPSV, nebo je klientovi (automaticky) vyhověno, pokud námitku vznesl.

Tabulka 25: Postup řešení námítky podjatosti

Jaký postup byste zvolili v případě námítky podjatosti? (Vyberte prosím 1–3 možnosti.) [ROZLIŠENÍ PODJATOSTI A STÍŽNOSTI]	Absolutní četnost	Relativní četnost
individuálně dle situace	137	39,26 %
nikdy	4	1,15 %
vždy	208	59,60 %
Celkový součet	349	100,00 %
Jaký postup byste zvolili v případě námítky podjatosti? (Vyberte prosím 1–3 možnosti.) [PŘERUŠENÍ DALŠÍHO ZASTUPOVÁNÍ KLIENTA]	Absolutní četnost	Relativní četnost
individuálně dle situace	220	75,09 %
nikdy	39	13,31 %
vždy	34	11,60 %
Celkový součet	293	100,00%
Jaký postup byste zvolili v případě námítky podjatosti? (Vyberte prosím 1–3 možnosti.) [SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ]	Absolutní četnost	Relativní četnost
individuálně dle situace	199	70,07 %
nikdy	39	13,73 %
vždy	46	16,20 %
Celkový součet	284	100,00 %
Jaký postup byste zvolili v případě námítky podjatosti? (Vyberte prosím 1–3 možnosti.) [VYHOVĚNÍ KLIENTOVÍ]	Absolutní četnost	Relativní četnost
individuálně dle situace	246	87,86 %
nikdy	29	10,36 %
vždy	5	1,79 %
Celkový součet	280	100,00 %
Jaký postup byste zvolili v případě námítky podjatosti? (Vyberte prosím 1–3 možnosti.) [JINÉ ŘEŠENÍ]	Absolutní četnost	Relativní četnost
individuálně dle situace	181	92,82 %
nikdy	8	4,10 %
vždy	6	3,08 %
Celkový součet	195	100,00 %

Obrázek 18: Postup řešení námítky podjatosti

U otázky na postup řešení námítky podjatosti se nabízí tři pohledy, jak analýzu uchopit. Předně lze věnovat pozornost celkovému počtu odpovědí: **nejvíce odpovědí** bylo zaznamenáno u odpovědi na **rozlišení stížnosti a podjatosti** (349 odpovědí), nejméně pak u odpovědi „jiné“ (195 odpovědí). Z toho je patrné, že rozlišení stížnosti a podjatosti je řešením, se kterým mají kolizní opatrovníci zkušenost.

Druhým pohledem může **být nejčetnější počet odpovědí na jednotlivé možnosti otázky**. Celkem 59,6 % (tj. 208 odpovědí) kolizních opatrovníků by vždy zvolilo rozlišení stížnosti a námítky. Individuálně dle situace by zastupování klienta přerušilo 75,09 % kolizních opatrovníků (tj. 220 odpovědí). Individuálně dle situace by řešilo námítku podjatosti ve správním řízení 70,07 % kolizních opatrovníků (tj. 199 odpovědí). Individuálně dle situace by klientovi vyhovělo 87,86 % kolizních opatrovníků (tj. 246 odpovědí) a 92,82 % (tj. 181 odpovědí) by zvolilo jiné řešení individuálně dle situace. Nejčastěji se tedy objevovala možnost „individuálně dle situace“; kolizní opatrovnice pracují tedy spíše intuitivně než na základě metodik a doporučení.

Třetím pohledem je určení **nejvyšší četnosti u jednotlivých odpovědí**, tj. „individuálně“, „vždy“ a „nikdy“. Poté odpověď „**vždy**“ zvolilo 208 kolizních opatrovníků u možnosti rozlišení stížnosti a námítky. Odpověď „**individuálně dle situace**“ byla nejčetnější u odpovědi vyhovění klientovi a to ve 246 odpovědích. Odpověď „**nikdy**“ byla s četností 39 odpovědí u možnosti přerušeni zastupování a správní řízení. To je poměrně překvapivé zjištění, protože 19,93 % kolizních

opatrovníků by nikdy nezvolilo správní řízení při řešení námítky podjatosti a pouze 16,20 % respondentů by tak učinilo vždy.

4.5 Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 2.

Námítka podjatosti kolizní opatrovnice se ukázala jako **málo častá** a zkušenost s ní uvádí necelých 17 % kolizních opatrovnic, v nejčastější frekvenci 1–2× za rok. Pokud měla respondentka **zkušenosti s námitkou podjatosti**, řešila ji ve správním řízení, avšak téměř 4 % respondentek uvedlo, že **bylo vždy vyhověno klientovi** bez postoupení do správního řízení, což je chybný postup. Dále byla ověřováno, jestli je **námítka podjatosti kolizního opatrovníka řešena ve správním řízení**, zde se potvrdilo, že necelých 5 % respondentů (by) neřešilo námítku podjatosti správně čili ve správním řízení. **V soudní síni** se **námítka podjatosti** vznáší **nepříliš často**; zkušenost s tím se potvrdila v 16 % odpovědí. **Námítka podjatosti celého OSPOD** je však **mnohem častější** a zkušenost s ní má přes 50 % kolizních opatrovnic. Z výsledků tedy vyplývá, že konkrétní pracovnice se nejeví jako podjaté nejeví, avšak celý systém OSPOD tak působit může. Za **nejčastější komplikací** námítky podjatosti byl označen **tlak ze strany klienta** a protahování řízení. Dalšími četnými komplikacemi bylo zahlcení administrativou a pocit nespravedlnosti. Pocit nespravedlnosti se nejčastěji objevuje v souvislosti s tlakem ze strany klienta nebo vedení, případně v jiné souvislosti. Dotaz na **opodstatněnost** námítky podjatosti ukázal, že přes 80 % dotázaných ji považuje za neopodstatněnou, ale zároveň se zde objevilo téměř 19 % odpovědi nevim, která může znamenat jak faktickou nevědomost nebo nezkušenost s námitkou podjatosti, tak neochotu přiznat si, že některé námítky mohly být opodstatněné. Jako **postup při řešení námítky podjatosti** by respondenti vždy zvolili rozlišení námítky a stížnosti, dle individuální situace přerušili zastupování klienta, řešili námítku ve správním řízení a vyhověli klientovi. Zde se jeví, že kolizní opatrovnice pracují spíše intuitivně, neboť odpověď „individuálně“ dle situace měla téměř ve všech možnostech nejvyšší četnost.

Námítka podjatosti vznesená proti konkrétnímu koliznímu opatrovníkovi není častá. Mnohem častější je námítka podjatosti proti celému OSPOD. Jako největší komplikaci vnímám nejistotu respondentů ohledně volby postupu řešení. Z pohledu respondentů je nejčastější komplikací tlak ze strany klienta a protahování řízení. Ve spolupráci se soudy je důležitá možnost vzniku dilematu,

jestli postupovat podle zákona (správní řízení) a protahovat soudní řízení nebo postupovat mimo zákonný rámec a hájit tak zájem dítěte.

4.6 DVC3. Ověřit, jestli je vzdělávání kolizních opatrovníků/opatrovnic dostatečně zajištěno a jak důležité je pro výkon kolizního opatrovnictví

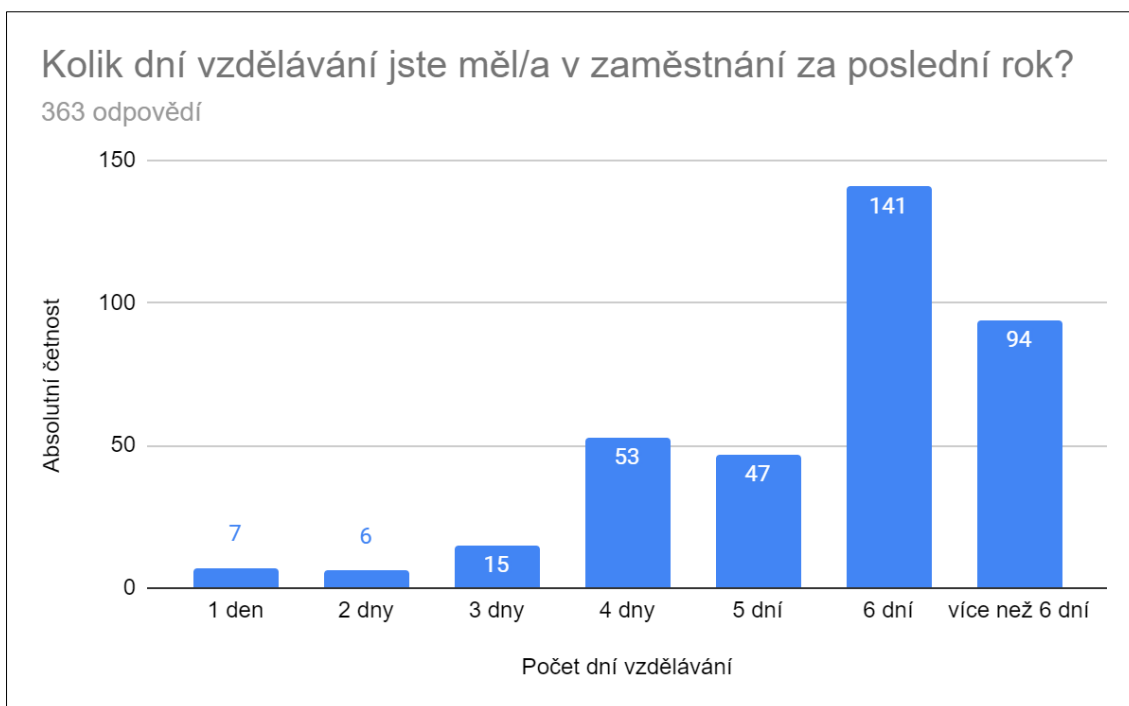
Vzdělávání kolizních opatrovníků je definováno zákonem. Kromě vstupního vzdělání mají kolizní opatrovníci (stejně jako všichni pracovníci OSPOD) povinnost průběžného vzdělávání v rozsahu 6 dní za rok. Toto vzdělávání je povinen zajistit zaměstnavatel. Následující dílčí výzkumné cíle se zaměřují na oblast vzdělávání, jeho naplňování a další otázky, které s tématem vzdělávání souvisí.

- **DVC 3.1. Kolik dní vzdělávání kolizní opatrovník/opatrovnice mají za poslední rok?**

Tento dílčí výzkumný cíl má ověřit naplňování zákonné povinnosti 6 dnů vzdělávání v praxi kolizních opatrovníků. Při analýze je třeba přihlídnout k pandemické situaci, která minimálně v první části roku významně omezila možnosti vzdělávání. V druhé půli roku bylo již mnoho kurzů předvedeno do on-line prostoru.

Tabulka 26: Vzdělávání v zaměstnání

Kolik dní vzdělávání jste měl/a v zaměstnání za poslední rok?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1 den	7	1,93 %
2 dny	6	1,65 %
3 dny	15	4,13 %
4 dny	53	14,60 %
5 dní	47	12,95 %
6 dní	141	38,84 %
více než 6 dní	94	25,90 %
Celkový součet	363	100,00 %

Obrázek 19: Vzdělávání v zaměstnání

Z výzkumu vyplývá, že 64,74 % kolizních opatrovnic mělo 6 a více dní vzdělávání v předchozím roce. Zákonnou normu poté nedodrželo 35,26 % respondentek a respondentů. Opět zmiňují epidemiologickou situaci, jejíž vinou data nemusí být zcela validní.

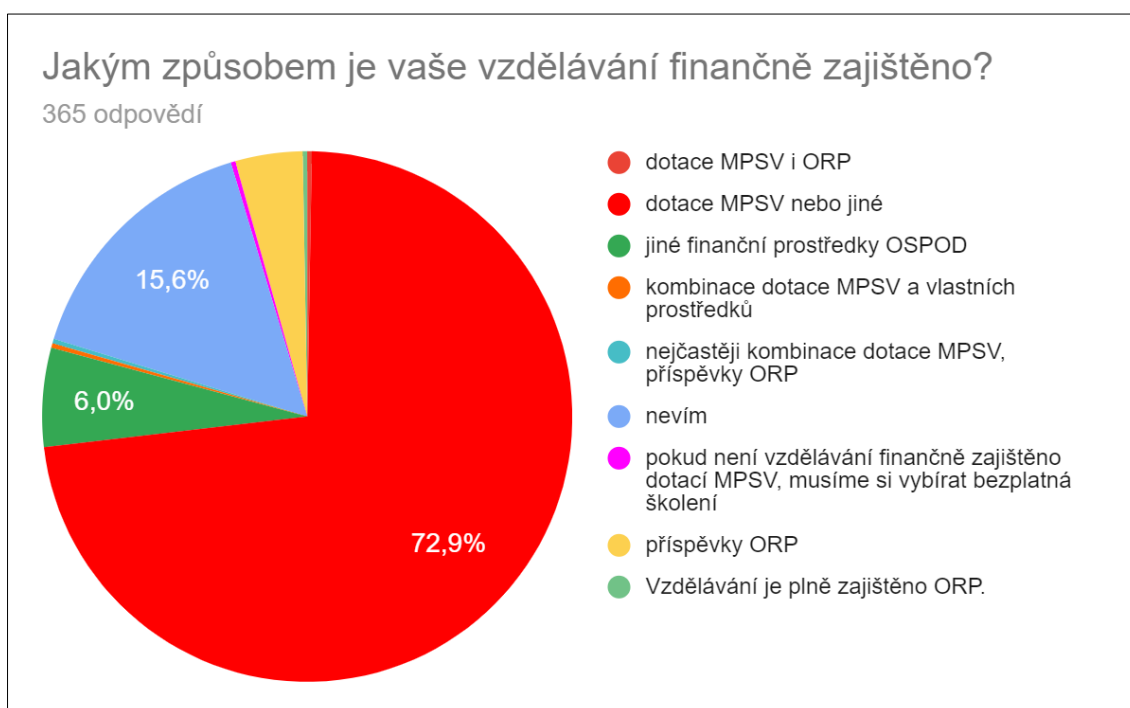
- **DVC 3.2. Jak OSPOD vzdělávání finančně zajišťuje?**

Tato otázka byla zaměřena na finanční zajištění vzdělávání. V případě, že by si kolizní opatrovnice musely hradit vzdělávání samy, pravděpodobně by došlo k nižšímu naplnění povinnosti vzdělávání. Zákon však určuje, že zaměstnavatel je povinen vzdělávání zajistit.

Tabulka 27: Finanční zajištění vzdělávání

Jakým způsobem je vaše vzdělávání finančně zajištěno?	Absolutní četnost	Relativní četnost
dotace MPSV i ORP	1	0,27 %
dotace MPSV nebo jiné	266	72,88 %
jiné finanční prostředky OSPOD	22	6,03 %
kombinace dotace MPSV a vlastních prostředků	1	0,27 %
nejčastěji kombinace dotace MPSV, příspěvky ORP	1	0,27 %
nevím	57	15,62 %
pokud není vzdělávání finančně zajištěno dotací MPSV, musíme si vybírat bezplatná školení	1	0,27 %
příspěvky ORP	15	4,11 %

Vzdělávání je plně zajištěno ORP	1	0,27 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 20: Finanční zajištění vzdělávání

Pouze ve 2 případech se respondentky odkazovaly na nutnost využít vlastní zdroje nebo vybírat školení bezplatná. Dalšími způsoby finančního zajištění jsou dotace MPSV nebo jiných subjektů, k nimž lze počítat i zdroje ORP, a to v 284 odpovědích, tj. 77,80 %. Pouze 15,62 % respondentů uvedlo, že neví, jakým způsobem je jejich vzdělávání financováno. Z uvedeného se dá konstatovat, že financování vzdělávání kolizních opatrovníků je dobře zajištěné.

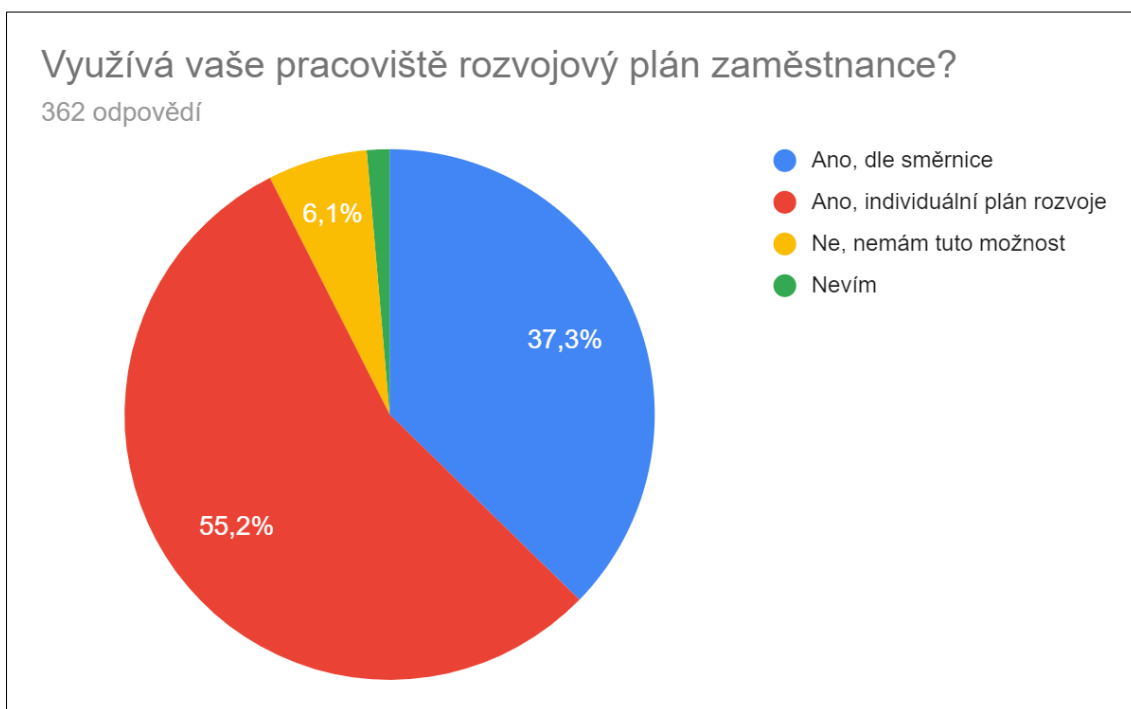
• **DVC 3.3 Využívá kolizní opatrovník/opatrovnice plán vzdělávání/rozvoje zaměstnance?**

Tento dílčí výzkumný cíl měl ověřit, jestli kolizní opatrovnice a OSPOD pracují dle standardů kvality, kde kritérium 6b stanovuje nutnost individuálního plánu dalšího vzdělávání.

Tabulka 28: Rozvojový plán zaměstnance

Využívá vaše pracoviště rozvojový plán zaměstnance?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, dle směrnice	135	37,29 %
Ano, individuální plán rozvoje	200	55,24 %
Ne, nemám tuto možnost	22	6,08 %

nevím	5	1,38 %
Celkový součet	362	100,00 %

Obrázek 21: Rozvojový plán zaměstnance

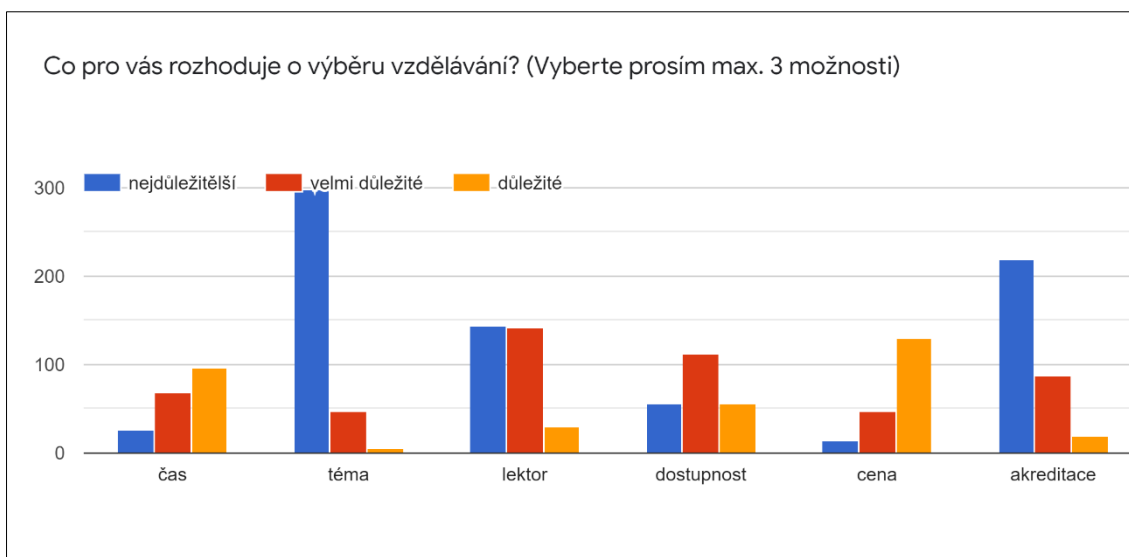
Na tuto otázku odpovědělo 92,53 % respondentů, že využívají rozvojový plán zaměstnance, a to buď individuální vzdělávací plán (200 odpovědí, 55,24 %) nebo rozvojový plán dle směrnice (135 odpovědí, 37,29 %). Poněkud smutnou realitou je, že 7,46 % respondentů nepracuje s rozvojovými plány vůbec. Konkrétně 6,08 %, tj. 22 respondentů, nemá možnost využívání rozvojového plánu a 5 respondentů (1,38 %) zvolilo odpověď „nevím“. Přesto velmi kladně hodnotím, že naprostá většina kolizních opatrovnic a opatrovníků pracuje na svém rozvoji v rámci zaměstnání.

- **DVC 3.4. Co rozhoduje o výběru vzdělávání?**

Tato otázka směřuje na prioritizaci výběru vzdělávání. Výběr vzdělávání by měl být nejvíce ovlivněn rozvojovým plánem zaměstnance, potažmo tématem.

Tabulka 29: Výběr vzdělávání

Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [ČAS]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	97	50,52 %
nejdůležitější	26	13,54 %
velmi důležité	69	35,94 %
Celkový součet	192	100,00 %
Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [TÉMA]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	5	1,40 %
nejdůležitější	303	85,11 %
velmi důležité	48	13,48 %
Celkový součet	356	100,00 %
Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [LEKTOR]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	30	9,52%
nejdůležitější	143	45,40%
velmi důležité	142	45,08%
Celkový součet	315	100,00%
Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [DOSTUPNOST]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	58	25,55 %
nejdůležitější	56	24,67 %
velmi důležité	113	49,78 %
Celkový součet	227	100,00 %
Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [CENA]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	130	67,01 %
nejdůležitější	14	7,22 %
velmi důležité	50	25,77 %
Celkový součet	194	100,00 %
Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti) [AKREDITACE]	Absolutní četnost	Relativní četnost
důležité	20	6,04 %
nejdůležitější	223	67,37 %
velmi důležité	88	26,59 %
Celkový součet	331	100,00 %

Obrázek 22: Výběr vzdělávání

Tato otázka bude vyhodnocena dvěma možnými přístupy. Prvním z nich je nevyšší celková četnost odpovědí: 303 respondentů, tj. 85,11 %, zvolilo odpověď „nejdůležitější“ u možnosti „**téma**“ vzdělávání.

Druhým přístupem je **nejčtenější počet odpovědí** na jednotlivé možnosti otázky. Zde respondenti uvedli u možnosti „čas“ 97 respondentů (50,52 %) jako důležitou; u možnosti „**téma**“ 303 respondentů (85,11 %) jako nejdůležitější; u možnosti „**lektor**“ 143 respondentů (45,40 %) jako nejdůležitější; u možnosti „**dostupnost**“ 113 respondentů (49,78 %) jako velmi důležité; u možnosti „**cena**“ 130 respondentů (67,01 %) jako důležité a u možnosti „**akreditace**“ 223 respondentů (67,37 %) jako nejdůležitější.

Z analýzy tohoto přístupu vyplývá, že nejdůležitější je téma, akreditace a lektor; velmi důležitá je dostupnost a „jen“ důležitá (tedy se k ní nejméně přihlíží) jsou čas a cena.

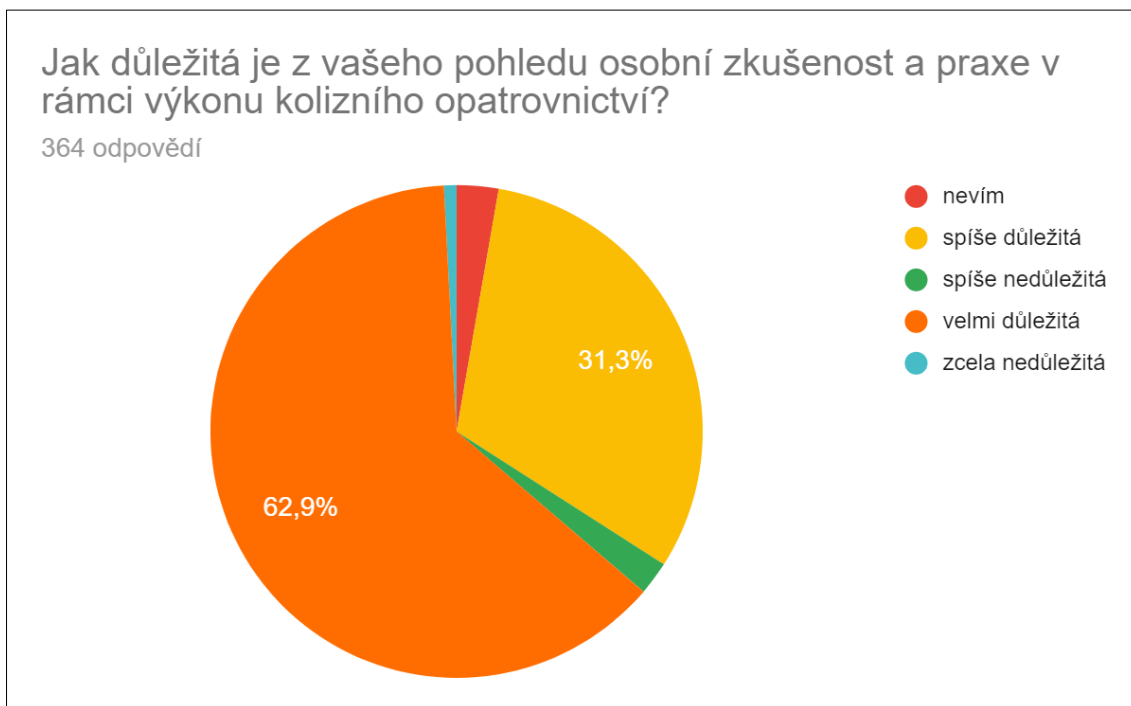
- **DVC 3.5. Jak důležité je vzdělávání, praxe kolizní opatrovnice/opatrovníka?**

Tento dílčí výzkumný cíl byl rozdělen do dvou tazatelských otázek, a to do otázky zaměřené na důležitost praxe a do otázky zaměřené na důležitost vzdělávání. Tento cíl má zajistit pohled kolizních opatrovníků na důležitost praxe a vzdělávání.

Tabulka 30: Důležitost praxe

Jak důležitá je z vašeho pohledu osobní zkušenost a praxe v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	10	2,75 %

spíše důležitá	114	31,32 %
spíše nedůležitá	8	2,20 %
velmi důležitá	229	62,91 %
zcela nedůležitá	3	0,82 %
Celkový součet	364	100,00 %

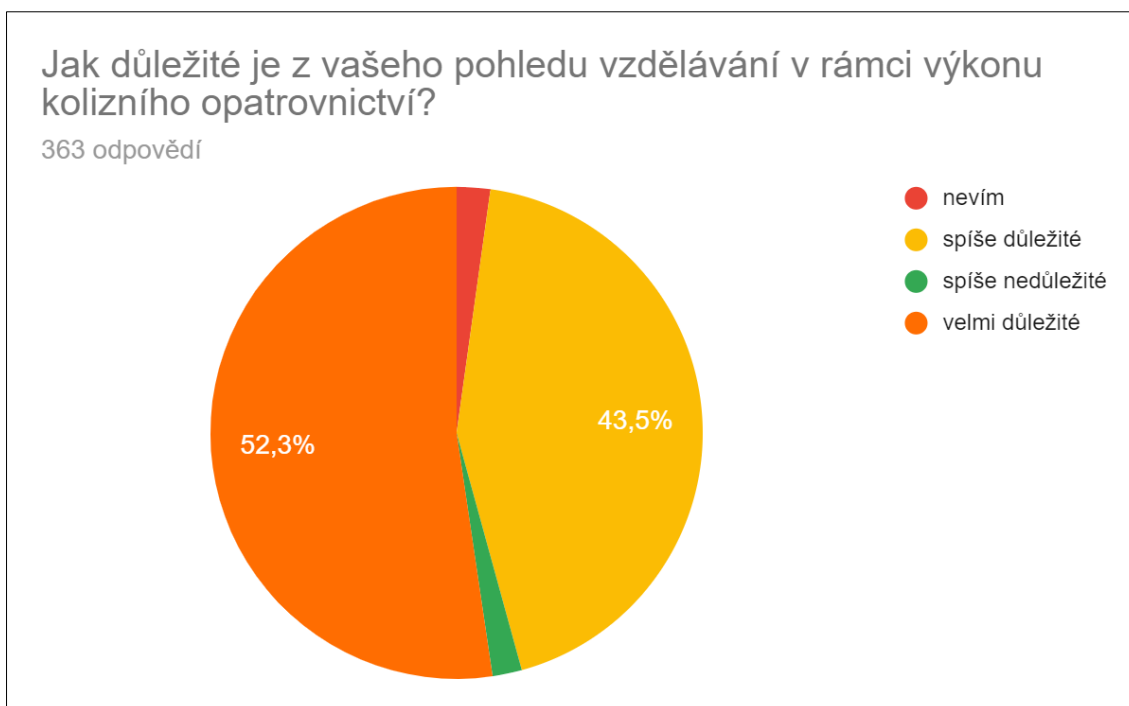

Obrázek 23: Důležitost praxe

U otázky na důležitost praxe uvedlo 343 respondentů, tj. 94,23 %, že praxe je spíše důležitá (114 odpovědí, 31,32 %) nebo velmi důležitá (229 odpovědí, 62,91 %). Naopak pouze 11 respondentů (3,02 %) považuje praxi a osobní zkušenost za spíše nedůležitou nebo zcela nedůležitou. Většina respondentů tak vnímá praxi a osobní zkušenost na pozici kolizního opatrovníka za zásadní.

Tabulka 31: Důležitost vzdělávání

Jak důležité je z vašeho pohledu vzdělávání v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	8	2,20 %
spíše důležité	158	43,53 %
spíše nedůležité	7	1,93 %
velmi důležité	190	52,34 %
Celkový součet	363	100,00 %

Obrázek 24: Důležitost vzdělávání

Vzdělávání kolizních opatrovníků považuje 348 respondentů, tj. 98,87 % za spíše důležité (158 odpovědí, 43,53 %) nebo za velmi důležité (190 odpovědí, 52,34 %). Odpověď „zcela nedůležité“ nebyla použita vůbec a odpověď „spíše nedůležité“ pouze 7 respondenty (tj. 1,93 %). Jen 2,2 % respondentů uvedlo možnost „nevím“. Z výzkumu vyplývá, že i vzdělávání je pro kolizní pracovníky důležité, v absolutních číslech poté i o málo (5 odpovědí) důležitější než praxe.

• **DVC 3.6. Jak často se setkává kolizní opatrovnice/opatrovník s výhradami ke zprávám ze strany soudu?**

Tato otázka je na pomezí DVC 3 a DVC 4 a ověřuje tak odpovědi respondentů. Z teoretické části vyplynulo, že soudci vnímají souvislost mezi kvalitou zpráv a mezi vzděláváním a praxí kolizních opatrovníků.

Tabulka 32: Výhrady ke zprávám

Jak často jste se za poslední rok setkal/a s výhradami ke zprávám ze strany soudu?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	11	3,02 %
nikdy	246	67,58 %
téměř nikdy	106	29,12 %
téměř vždy	1	0,27 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 25: Výhrady ke zprávám

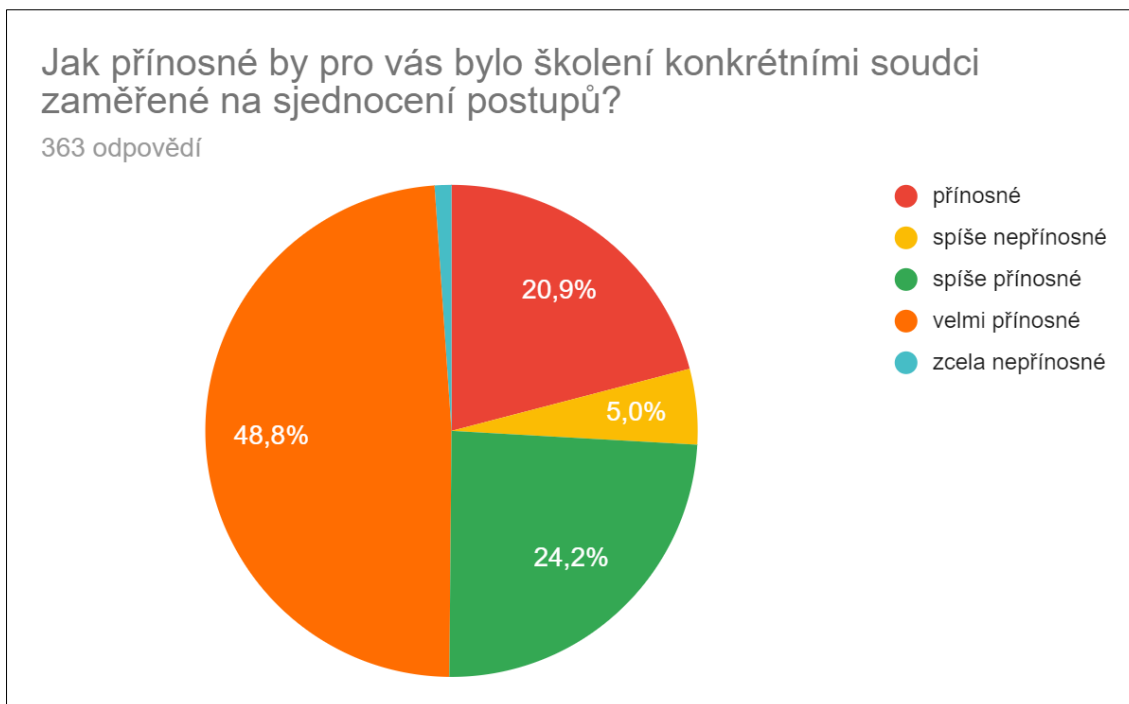
Z výzkumu vyplývá, že 352 kolizních opatrovníků (tj. 96,7 %) nebylo nikdy nebo téměř nikdy konfrontováno s výhradami ke svým zprávám. Pouze 3,02 % respondentů uvedlo, že neví a pouze jedna odpověď byla „téměř vždy“. To může být způsobeno špatnou spoluprací mezi soudem a kolizním opatrovníkem nebo jiným vnitřním naladěním jednoho ze zúčastněných.

- **DVC 3.7. Jak přínosné by bylo školení konkrétními soudy/soudci zaměřené na sjednocení postupů?**

Zvláště pro kolizní opatrovníky s menší délkou praxe by mohlo být školení konkrétními soudci zaměřené na sjednocení postupů přínosné. Tato otázka má tedy rozkrýt, jestli by respondenti takové školení uvítali.

Tabulka 33: Školení soudci

Jak přínosné by pro vás bylo školení konkrétními soudci zaměřené na sjednocení postupů?	Absolutní četnost	Relativní četnost
přínosné	76	20,94 %
spíše nepřínosné	18	4,96 %
spíše přínosné	88	24,24 %
velmi přínosné	177	48,76 %
zcela nepřínosné	4	1,10 %
Celkový součet	363	100,00 %

Obrázek 26: Školení soudci

Ze získaných dat plyne, že školení konkrétními soudci by bylo pro 177 respondentů (48,76 %) velmi přínosné, pro 88 respondentů (24,24 %) spíše přínosné a pro 76 respondentů (20,94 %) přínosné. Celkově by tedy takové školení uvítalo 341 respondentů, tj. 93,94 %. Za spíše nepřínosné ho považuje 18 respondentů (4,96 %) a za zcela nepřínosné 4 respondenti (1,1 %). Celkově by tedy takové školení nevyužilo 22 respondentů, tj. 6,06 %. Ze třídění druhého stupně nezískaly žádné známky závislosti na jiných veličinách, proto zde nejsou uvedeny. Byla testována délka praxe, příslušnost ke kraji a vzdělání.

4.7 Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 3.

Většina respondentů **dodržela zákonné podmínky** 6 dnů vzdělávání za rok. Jako nejčastější zdroje **finančního zajištění** školení byly uváděny **dotace MPSV** nebo **ORP**. Kolizní opatrovnice **mají** stanoveny **individuální plány rozvoje** a vzdělávání v zaměstnání ve více než 92 % případů. **Výběr vzdělávání** nejvíce závisí na **tématu** daného školení. Dále pak akreditace a lektor. Nejméně důležité jsou z tohoto pohledu čas a cena. V oblasti **praxe** pro výkon kolizního opatrovnictví uvedlo přes 94 % respondentů praxi jako **důležitou** pro výkon kolizního opatrovnictví. A podobně také **vzdělávání**, které jako **důležité** uvedlo téměř 99 % respondentů. Vzdělávání se tedy jeví jako o 4 procentní body důležitější než praxe. **Výhrady** ke svým zprávám ze strany

soudu uvádí pouze 1 respondentka s odpovědí „téměř vždy“. **Školení konkrétními soudci** zaměřené na sjednocení postupů by bylo **přínosné** pro téměř 94 % kolizních opatrovnic a dá se tedy říci, že sjednocení postupů OSPOD a soudů je téma, které rezonuje v kolizním opatrovnictví a jednou z příčin může být, že tyto postupy nejsou vzájemně sjednocené.

Vzdělávání kolizních opatrovníků je zajištěno dostatečně, a to jak z pohledu finančního zajištění, tak z pohledu naplnění zákonných požadavků. Vzdelávání má z pohledu kolizních opatrovníků větší vliv na výkon kolizního opatrovnictví než praxe. Vzdelávání a praxe se jako důležitá součást výkonu kolizního opatrovnictví s přesahem právě do spolupráce se soudy.

4.8 DVC 4. Ověřit, jak hodnotí kolizní opatrovnice/opatrovníci zprávy vypracované pro soud v rámci spolupráce.

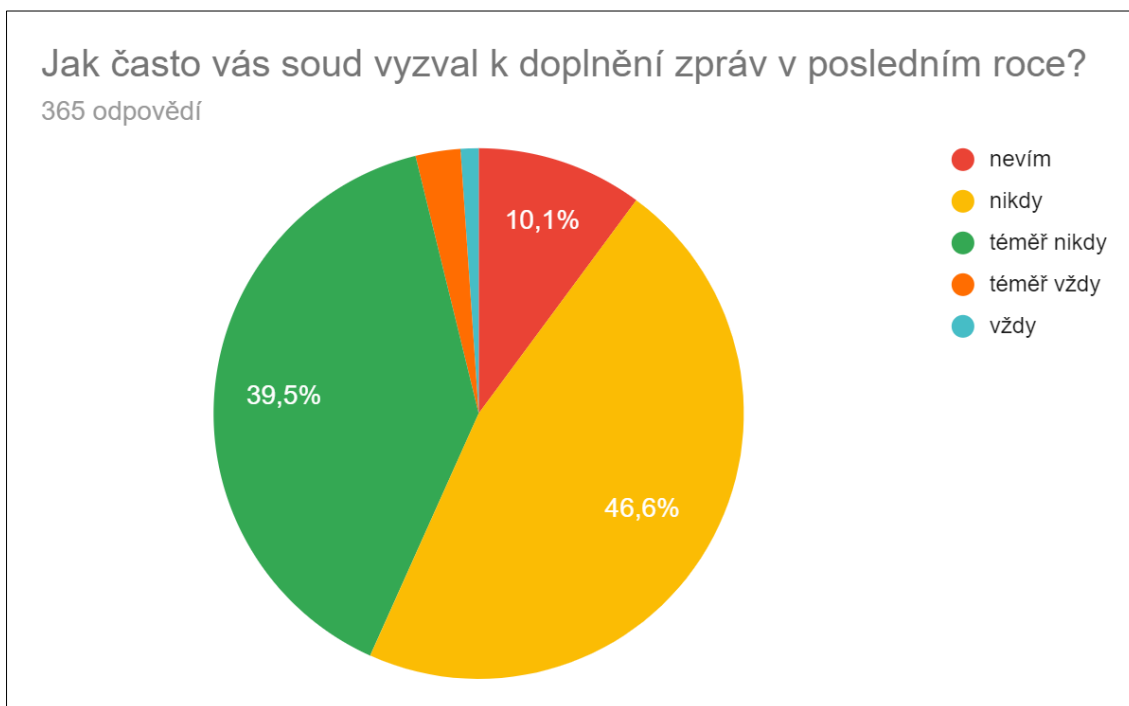
Tento dílčí cíl pracuje především se zprávami, které předkládají kolizní opatrovnice soudům. V teoretické části byly právě zprávy pro soud označeny jako jedna z komplikací, se kterými se kolizní opatrovníci setkávají. Také se zabývá postojem kolizních opatrovníků k partnerství a ke Cochemské praxi.

- **DVC 4.1. Jak často vyzval soud kolizní opatrovnice/opatrovníky k doplnění zpráv v posledním roce?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zabývá podobně jako DVC 3.6. předkládáním zpráv soudu a jejich následným připomínkováním nebo doplněním. Tento cíl tedy slouží jednak k ověření validity dat, ale otázka je záměrně položena jinak, a to sice na doplnění zpráv, což nutně nemusí být považováno za výhradu (jak bylo formulováno v DVC 3.6.)

Tabulka 34: Vyzvání k doplnění zpráv

Jak často vás soud vyzval k doplnění zpráv v posledním roce?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	37	10,14 %
nikdy	170	46,58 %
téměř nikdy	144	39,45 %
téměř vždy	10	2,74 %
vždy	4	1,10 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 27: Vyzvání k doplnění zpráv

Respondenti na tuto otázku nejčastěji odpovídali možností „nikdy, a to ve 46,58 % (tj. 170 odpovědí). Odpověď „téměř nikdy“ uvedlo 144 respondentů (39,45 %). Celkový počet odpovědí „nikdy“ a „téměř nikdy“ je 314 odpovědí, tj. 86,03 %. Oproti DVC 3.6. se jedná o pokles o 38 odpovědí, resp. rozdíl 10,67 procentních bodů. O tento rozdíl se navýšila možnost odpovědi „téměř vždy“ o 9 respondentů a „vždy“ o 4 respondenty. Celkově tak soudy vyzývá k doplnění vždy nebo téměř vždy 14 respondentů, tj. 3,84 %. Možnost „nevím“ zvolilo 10 respondentů. Přesto se dá konstatovat, že frekvence výzvy k doplnění zpráv kolizních opatrovníků je malá a týká se pouze necelých 4 % respondentů; naopak značně převažuje spokojenost soudců s předkládanými zprávami (není potřeba vyzývat k doplnění zpráv), a to v 86 % případů.

- **DVC 4.2. Jak často soud rozhodne podle znění zprávy a zjištění kolizního opatrovníka/opatrovnice?**

Tento dílčí výzkumný cíl měl tři tazatelské otázky. První z nich byl explicitní dotaz na soulad rozhodnutí soudu s předkládanou zprávou. Druhá tazatelská otázka se zabývala pocitem partnerství soudu s ohledem na předkládané zprávy a jejich reflektování. Třetí tazatelská otázka poté směřovala na Cochemskou praxi a možnosti jejího využití.

Tabulka 35: Rozhodnutí soudu podle znění zprávy

Jak často rozhodne soud podle znění vaší zprávy?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	100	27,47 %
nikdy	2	0,55 %
téměř nikdy	4	1,10 %
téměř vždy	253	69,51 %
vždy	5	1,37 %
Celkový součet	364	100,00 %

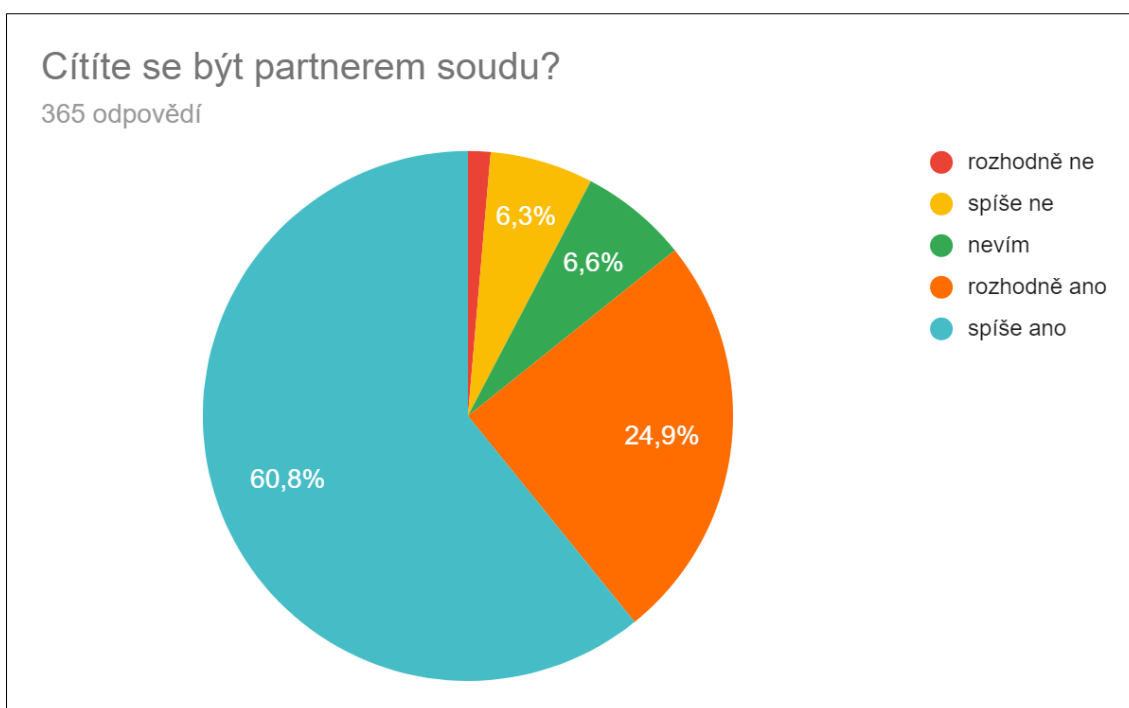

Obrázek 28: Rozhodnutí soudu podle znění zprávy

Soud rozhodne podle znění zprávy téměř vždy v 69,51 % případů (253 odpovědí). Vždy rozhodne podle znění zprávy v 5 případech (1,37 %). Zarážející je volba odpovědi „nevím“, kterou zvolilo 100 respondentů, tj. 27,47 %. Četnost této odpovědi mě vede k domněnce, že kolizní opatrovníci buď nedokážou odhadnout celkovou statistiku nebo se neúčastní řízení na jeho konci. Přesto je jim zaslán rozsudek a otázkou pak zůstává, jestli již dále s rodinou nepracují, a tedy rozsudek soudu pro ně ztrácí význam, nebo jestli je pro ně toto rozhodnutí nedůležité. Z obou přístupů však částečně vnímám nezajem jak o výkon svého povolání, tak o osud rodiny. Jen 6 respondentů poté uvedlo „nikdy“ nebo „téměř nikdy“ (1,65 %), ale i zde se domnívám, že se jedná o neporozumění mezi OSPOD a soudy.

Tabulka 36: Partnerství soudu a kolizních opatrovníků

Cítíte se být partnerem soudu?	Absolutní četnost	Relativní četnost
rozhodně ne	5	1,37 %
spíše ne	23	6,30 %
nevím	24	6,58 %
rozhodně ano	91	24,93 %
spíše ano	222	60,82 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 29: Partnerství soudu a kolizních opatrovníků

Na otázku, jestli se kolizní opatrovníci cítí být partnerem soudu, odpovědělo kladně 313 respondentů, tj. 85,75 %. Rozhodně se partnerem soudu cítí být 91 respondentů (24,93 %); odpověď „spíše ano“ uvedlo 222 respondentů (60,82 %). Jen 28 kolizních opatrovníků odpovědělo negativně, tedy 23 respondentů se spíše necítí být partnerem soudu a 5 kolizních opatrovníků se rozhodně necítí být partnerem soudu. Tato data nekorespondují s předchozí tazatelskou otázkou, kdy jsem očekávala, že počet respondentů, kteří uvedli že soud nerozhoduje podle znění jejich zpráv (viz Tabulka č. 35), budou zároveň vnímat přístup soudu jako nepartnerský. Proto jsem se rozhodla ověřit závislost mezi partnerstvím a rozhodnutí podle znění zprávy (viz Tabulka č. 37).

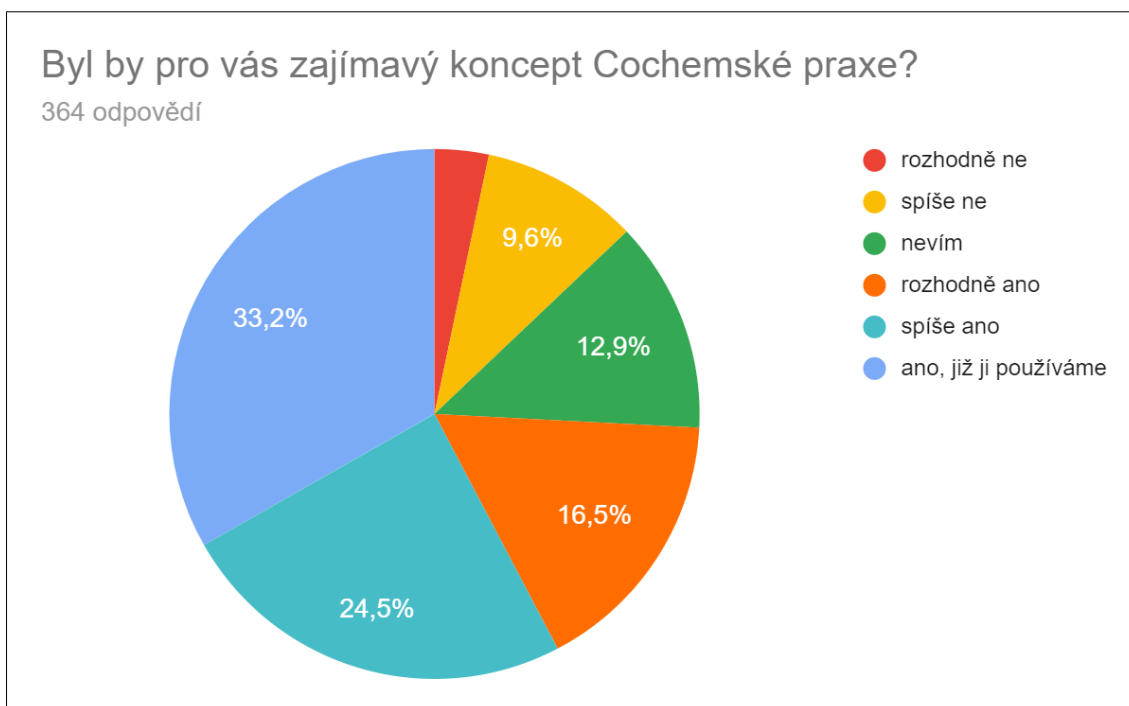
Tabulka 37: Partnerství v závislosti na rozhodnutí podle znění zprávy

Cítíte se být partnerem soudu?	Jak často rozhodne soud podle znění vaší zprávy?						Celkový součet
		nevím	nikdy	téměř nikdy	téměř vždy	vždy	
nevím		10		1	13		24
rozhodně ano		14	2		72	3	91
rozhodně ne		1			4		5
spíše ano	1	68		1	150	2	222
spíše ne		7		2	14		23
Celkový součet	1	100	2	4	253	5	365

Zde respondenti, kteří uvedli, že se rozhodně necítí být partnery soudu, zároveň uvedli, že soud téměř vždy rozhodne podle znění jejich zpráv (4 odpovědi). Také respondenti, kteří uvedli, že se spíše necítí být partnery soudu, uvedli zároveň, že soud téměř vždy rozhodne podle znění jejich zpráv nebo neví, jak často soud rozhodne podle znění jejich zpráv (7 odpovědí). Tento předpoklad se tedy nepotvrdil a nepartnerský pocit pramení z jiných okolností.

Tabulka 38: Cochemská praxe

Byl by pro vás zajímavý koncept Cochemské praxe?	Absolutní četnost	Relativní četnost
rozhodně ne	12	3,30 %
spíše ne	35	9,62 %
nevím	47	12,91 %
rozhodně ano	60	16,48 %
spíše ano	89	24,45 %
ano, již ji používáme	121	33,24 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 30: Chochemská praxe

V této otázce bylo zajímavé zjištění že téměř třetina respondentů již Cochemskou praxi využívá (33,24 %). Celkem 149 respondentů (40,93 %) považuje koncept Cochemské praxe za zajímavý a 47 respondentů (12,91 %) by ji využívat nechtělo. Pouze 12,91 % uvedlo, že neví, jestli by pro ně byl koncept Cochemské praxe zajímavý, což může být např. neznalostí tohoto konceptu nebo strachem z jeho zavedení a změny v zavedeném režimu.

Tabulka 39: Cochemská praxe v závislosti na kraji

	Byl by pro vás zajímavý koncept Cochemské praxe?
V jakém kraji pracujete?	ano, již ji používáme
Hlavní město Praha	5
Jihočeský kraj	7
Jihomoravský kraj	13
Karlovarský kraj	1
Kraj Vysočina	5
Královéhradecký kraj	5
Liberecký kraj	7
Moravskoslezský kraj	13
Olomoucký kraj	5
Pardubický kraj	10
Plzeňský kraj	14

Středočeský kraj	15
Ústecký kraj	5
Zlínský kraj	15
Celkový součet	121

Z této tabulky je patrné, že Cochemská praxe se již využívá ve všech krajích České republiky a nejvíce v kraji Zlínském a Středočeském (15 respondentů), v kraji Plzeňském (14 respondentů) a v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském (13 respondentů).

- **DVC 4.3. Co ovlivňuje kvalitu zpráv kolizních opatrovnic/opatrovníků pro soud?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zabývá tím, co nejvíce ovlivňuje kvalitu zpráv, které vypracovávají kolizní opatrovníci. Z teoretické části byly indikovány nejčastější vlivy, které byly možnostmi v dotazníku.

Tabulka 40: Vlivy na kvalitu zpráv

Co podle vás ovlivňuje kvalitu zpráv zpracovaných pro soud? (Vyberte prosím max. 3 možnosti.)	Absolutní četnost	Relativní četnost
čas na práci v terénu (poznání klienta)	293	81,39 %
čas na zpracování zpráv	275	76,39 %
počet zaměstnanců na konkrétním OSPOD	112	31,11 %
vlastní zkušenost	172	47,78 %
vzdělávání	51	13,17 %
znalost konkrétního soudce	30	8,33 %
jiné	11	3,06 %
Celkový součet	360	100 %

Obrázek 31: Vlivy na kvalitu zpráv

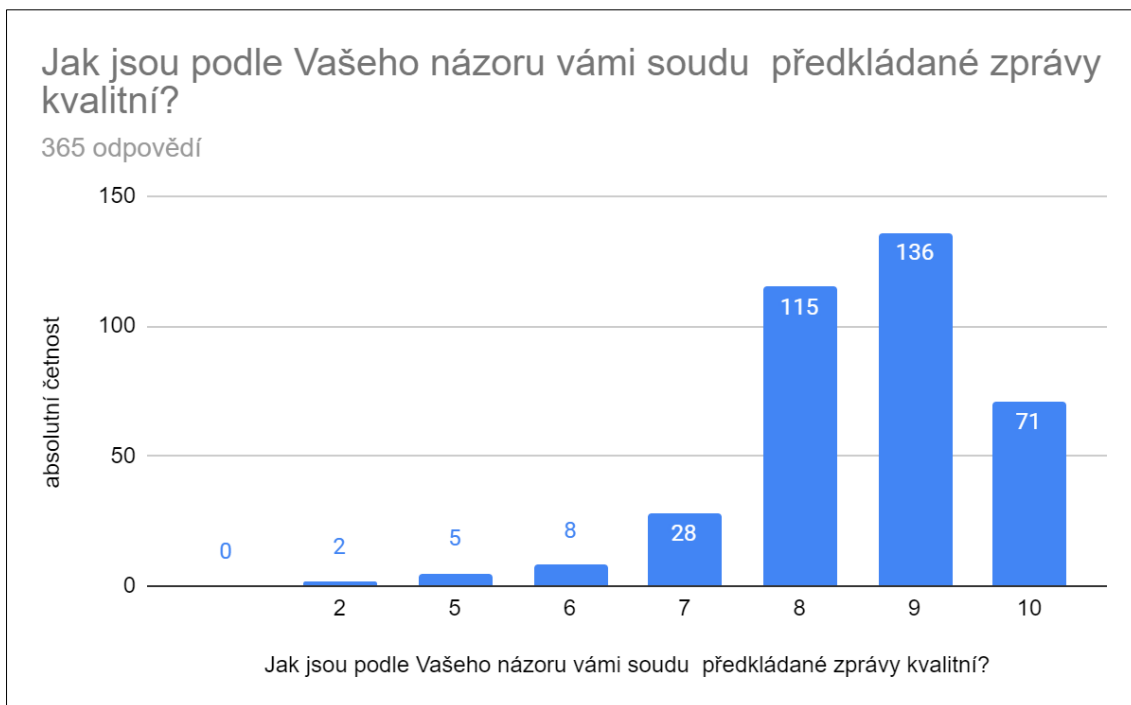
Největší vliv na kvalitu zpracovaných zpráv má dle respondentů čas na práci v terénu (poznání klienta). Tuto odpověď zvolilo 293 respondentů, tj. 81,39 %. Dalším důležitým vlivem je čas na zpracování zprávy, který uvedlo 76,39 % respondentů (275). Třetím v pořadí důležitosti vlivů je poté vlastní zkušenost respondenta, kterou uvádí 172 respondentů, tj. 47,78 %. Je třeba říct, že všechny tyto odpovědi jsou objektivně vzato velmi důležité. Bez znalosti klienta nejde napsat kvalitní zprávu, stejně jako pokud kolizního opatrovníka tlačí čas. Vlastní zkušenost, jak již bylo zmíněno výše, je zásadním prvkem v celém výkonu kolizního opatrovnictví. Nejméně z relevantních odpovědí poté uvádí 30 respondentů (8,33 %) znalost konkrétního soudce. Bezesporu se dá říct, že zpráva by měla být kvalitní bez ohledu na to, kdo ji bude číst.

- **DVC 4.4. Předkládá kolizní opatrovnice/opatrovník ze svého pohledu obsahově dostatečné zprávy?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zaměřuje na reflexi kolizních opatrovníků ve smyslu vlastního hodnocení kvality zpráv předkládaných soudům. Respondenti měli možnost vybrat hodnocení 1–10, kde 1 znamenalo velmi nízká kvalita a 10 velmi vysoká kvalita.

Tabulka 41: Reflexe kvality zpráv

Jak jsou podle Vašeho názoru vámi soudu předkládané zprávy kvalitní?	Absolutní četnost	Relativní četnost
2	2	0,55 %
5	5	1,37 %
6	8	2,19 %
7	28	7,67 %
8	115	31,51 %
9	136	37,26 %
10	71	19,45 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 32: Reflexe kvality zpráv

Přes 80 % respondentů hodnotí kvalitu svých zpráv hodnotou 8 a vyšší, konkrétně hodnotu 8 zvolilo 115 respondentů (31,51 %), hodnotu 9 zvolilo 136 respondentů (37,26 %) a hodnotu 10, čili hodnotu velmi kvalitní, zvolilo 71 respondentů (19,45 %). Nižší hodnoty poté uvedli respondenti v 43 odpovědích, tj. v 11,78 %. Kolizní opatrovníci hodnotí své zprávy jako kvalitní, výskyt pod hodnotu 5 se objevil pouze ve 2 odpovědích.

Tabulka 42: Závislost kvality zpráv na délce praxe

Jak jsou podle Vašeho názoru vámi soudy předkládané zprávy kvalitní?	Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?							
	0–2 roky	11–15 let	16–20 let	21–25 let	3–5 let	5–10 let	více než 25 let	Celkový součet
2						1	1	2
5	2				3			5
6	4	1		1	2			8
7	10	3	1	1	11	2		28
8	24	16	6	6	28	25	10	115
9	23	18	16	6	25	32	16	136
10	7	8	9	3	10	26	8	71
Celkový součet	70	46	32	17	79	86	35	365

Zajímavé je srovnání hodnocení kvality vlastních zpráv v závislosti na délce praxe. Zde nejnižší kvalitu reflektovaly respondentky s nejnižší dobou praxe a 0–2 roky 2 odpověďmi s hodnotou 5, 4 respondentky hodnotou 6 ve stejném rozmezí praxe. U respondentů s dobou praxe 3–5 let se také objevila hodnota 5 ve 3 odpovědích a hodnota 6 ve 2 odpovědích. Překvapivým je zjištění, že nejnižší zvolenou hodnotu, a to hodnotu 2, zvolily respondentky s délkou praxe 5–10 let a s délkou praxe více než 25 let. To považují spíše za mylně zvolenou odpověď. Subjektivně nejkvalitnější zprávy poté předkládají respondentky s délkou praxe 5–10 let, které hodnotu 10 zvolily ve 26 odpovědích.

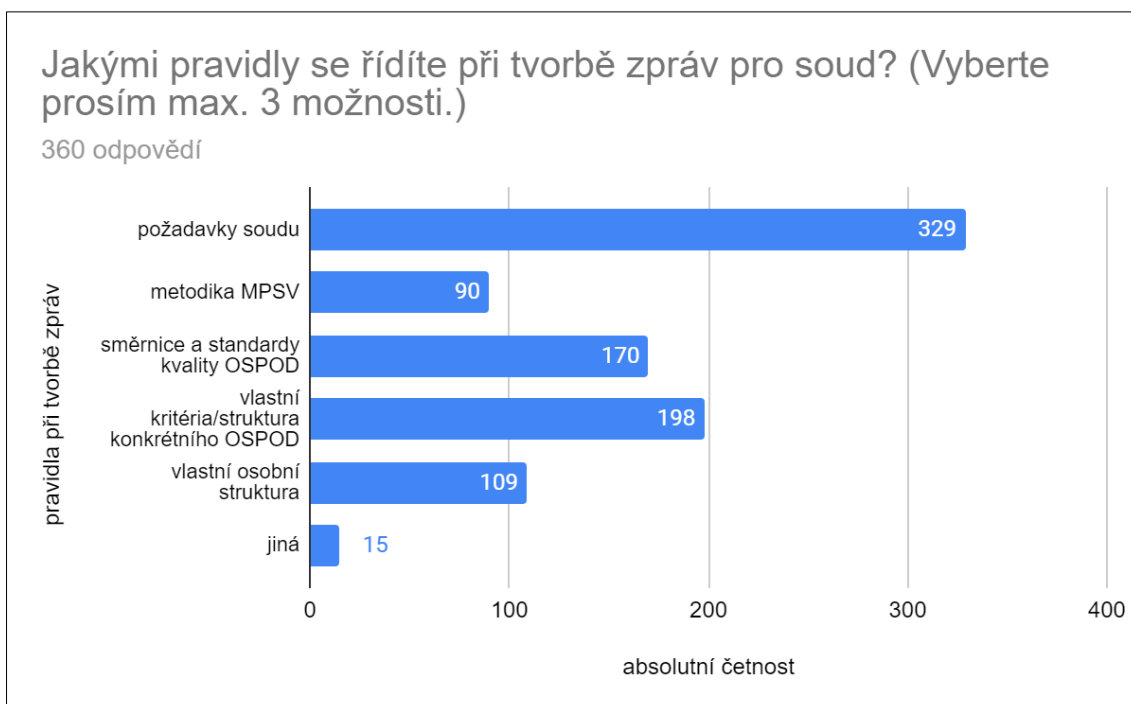
- **DVC 4.5. Jakými pravidly se kolizní opatrovnice/opatrovník řídí při tvorbě zprávy?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zabývá pravidly při tvorbě zpráv. Z teoretické části vyplývá, že pravidla pro vypracování zpráv nejsou jednotná. Z předpokládaných možností bylo definováno 6 kritérií, z nichž mohly kolizní opatrovnice vybrat maximálně 3 možnosti.

Tabulka 43: Pravidla při tvorbě zpráv

Jakými pravidly se řídíte při tvorbě zpráv pro soud? (Vyberte prosím max. 3 možnosti.)	Absolutní četnost	Relativní četnost
požadavky soudu	329	91,29 %
metodika MPSV	90	25,00 %
směrnice a standardy kvality OSPOD	170	47,22 %
vlastní kritéria/struktura konkrétního OSPOD	198	55,00 %

vlastní osobní struktura	109	30,28 %
jiná	15	4,17 %
Celkový součet	360	100,00 %

Obrázek 33: Pravidla při tvorbě zpráv

Celkem 91,29 % respondentů vybralo odpověď „požadavky soudu“. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí byly „vlastní kritéria/struktura konkrétního OSPOD“, kde se vychází ze zkušenosti kolizních opatrovnic. Tuto odpověď zvolilo 198 respondentek, tj. 55 %. V možnostech „jiná“ se objevily např. nejlepší zájem dítěte nebo „podle toho, čeho chci dosáhnout“. Celkově se dá zhodnotit, že nejvýznamnějším faktorem při tvorbě zpráv pro soud jsou právě požadavky soudu, a následně další způsoby obvyklé danému OSPOD, ať již jsou to směrnice nebo struktura daného OSPOD, případně i vlastní osobní struktura konkrétního pracovníka nebo kombinace všech těchto faktorů.

4.9 Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 4

Soud vyzývá k **doplnění zprávy** kolizní opatrovnice pouze **zřídka**, a to v necelých 4 %. Podle **znění zprávy** kolizního opatrovníka rozhodne soud ve více než 70 % případů. Zarážející je poté 27 % odpovědí „nevím“, které mě vede k domněnce, že se kolizní opatrovníci neúčastní závěru řízení, nejeví zájem o další osud dítěte nebo nedokážou odhadnout celkovou statistiku. Přes 85 % respondentů **cítí být partnery soudu** a téměř 8 % se necítí být partnery soudu. Respondenti, kteří se necítí být partnery soudu, ale

zároveň uvedli, že soud téměř vždy **rozhodne podle** znění jejich **zprávy** a nepartnerské naladění tedy musí pramenit z jiných okolností. Téměř třetina dotázaných používá **Cochemskou praxi**, a to nejčastěji v nejlidnatějších krajích a v kraji Zlínském a Plzeňském. **Kvalitu předkládaných zpráv** nejvíce **ovlivňuje čas na práci v terénu** (poznání klienta) a **čas na zpracování zprávy** pro soud a **vlastní zkušenost**. Znalost klienta je zásadním prvkem, který je důležitý nejen pro psaní zpráv, ale především pro dobrou sociální práci. Nejméně relevantní je odpověď „znalost konkrétního soudce“, kde se přikláním k tomu, že zpráva by měla být kvalitní bez ohledu na to, kdo ji čte. Při **reflexi kvality vlastních zpráv** uvedlo přes 80 % respondentů, že předkládají zprávy v kvalitě **8 a výše** (kde 10 znamená velmi kvalitní). Nižší hodnota se objevovala především u kolizních opatrovnic, které zároveň uvedly délku praxe kratší než 5 let. Jako zásadní z **pravidel při tvorbě zpráv** pro soud se ukázaly **požadavky soudu** v 92 % a **vlastní kritéria** nebo (požadovaná) struktura konkrétního OSPOD v 55 %.

Zprávy předkládané kolizními opatrovníky OSPOD soudům jsou z pohledu respondentů kvalitní a spíše výjimečně jsou kolizní opatrovníci vyzváni k doplnění zpráv. Své postavení vnímají respondenti jako partnerské. Kvalitu zpráv nejvíce ovlivňuje čas na práci v terénu a čas na zpracování zpráv a při jejich tvorbě se nejčastěji řídí požadavky soudu. Spolupráce se soudy je v tomto dílčím výzkumném cíli akcentována především v kvalitě zpráv a jejich provádění u soudů, kde tvoří hlavní prováděný důkaz.

4.10 DVC 5. Ověřit, jak často se kolizní opatrovník účastní jednání soudu a jaké komplikace se vyskytují při účasti kolizního opatrovníka u soudních jednání.

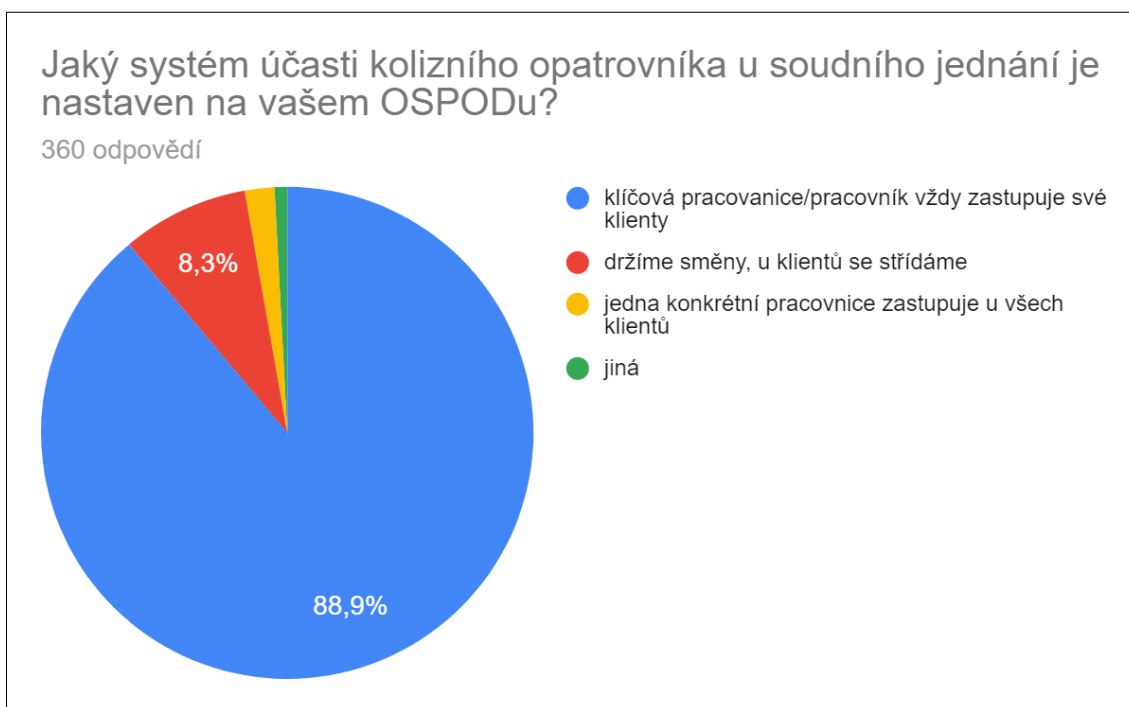
Účast kolizního opatrovníka na jednání soudu je závazná, pokud se neomluví, jak je uvedeno v teoretické části. Přesto je účast na jednání soudu jednou z oblastí komplikací, se kterými se kolizní opatrovnice potýkají, zejména kvůli časové náročnosti, dojezdu na vzdálenější místa (v souvislosti s rozdílnou místní příslušností), ale také systémem, který daný OSPOD využívá. Tento cíl se věnuje zkoumání výše popsaných komplikací z různých pohledů.

- **DVC 5.1. Jaký systém účasti kolizního opatrovníka u soudu uplatňuje OSPOD?**

Systém účasti kolizního opatrovníka u jednání soudu závisí na zvyklostech konkrétního OSPOD. Může to být systém směn, systém zástupů nebo kolizní opatrovník specialista, který zastupuje všechny klienty. Tento cíl obsahuje 2 tazatelské otázky: první na systém účasti a druhou na spokojenost s tímto systémem.

Tabulka 44: Systém účasti u soudu

Jaký systém účasti kolizního opatrovníka u soudního jednání je nastaven na vašem OSPOD?	Absolutní četnost	Relativní četnost
klíčová pracovnice/pracovník vždy zastupuje své klienty	320	88,89 %
držíme směny, u klientů se střídáme	30	8,33 %
jedna konkrétní pracovnice zastupuje u všech klientů	7	1,94 %
jiná	3	0,83 %
Celkový součet	360	100,00 %

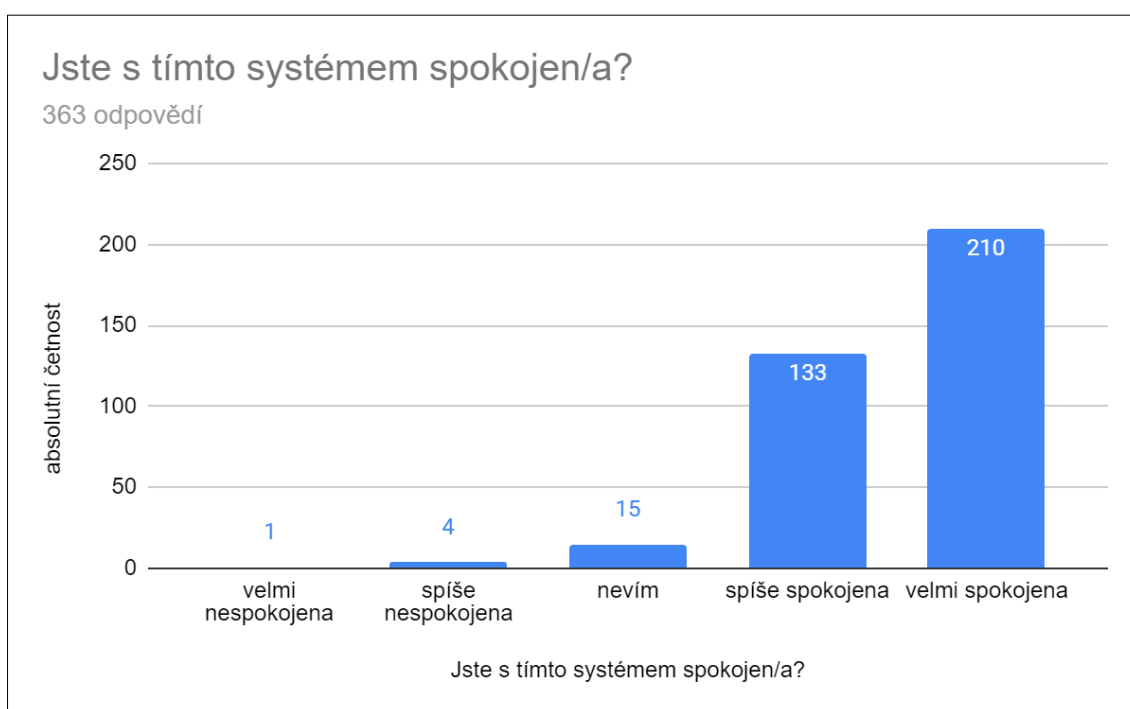
Obrázek 34: Systém účasti u soudu

Nejčastějším způsobem účasti při soudních řízeních je, že klíčová pracovnice/pracovník zastupuje své klienty a to ve 320 případech, tj. 88,89 %. Druhým případem se držení směn, kdy k soudu jede opatrovnice, která má daný den službu nebo například ten den zastupuje u jednoho soudu více klientů. Poté je ekonomicky výhodnější poslat 1

opatrovnici. Je tomu tak u 30 respondentů, tj. 8,33 %, z toho 10 z Hlavního města Prahy. Poslední užívaná možnost je kolizní opatrovník specialista, který má na starosti všechna soudní jednání, kterých se OSPOD účastní. Tuto variantu uvedlo 7 respondentů, 1,94 % celkového počtu odpovědí, a to z krajů Jihočeský, Ústecký, Jihomoravský, Liberecký, Středočeský, Olomoucký a Moravskoslezský.

Tabulka 45: Spokojenost se systémem účasti

Jste s tímto systémem spokojen/a?	Absolutní četnost	Relativní četnost
velmi nespokojena	1	0,28 %
spíše nespokojena	4	1,10 %
nevím	15	4,13 %
spíše spokojena	133	36,64 %
velmi spokojena	210	57,85 %
Celkový součet	363	100,00 %

Obrázek 35: Spokojenost se systémem účasti

Odpověď velmi spokojen/a uvedlo 210 respondentů, to je 57,85 %. Spíše spokojeno se cítí být 133 kolizních opatrovníků, tj. 36,64 %. Celkově je tedy se systémem, ve kterém pracují, spokojeno 343 respondentů, tj. 94,49 %. Spíše nebo velmi nespokojených respondentů je tedy menšina – 5 odpovědí, tj. 1,38 %. Třídění druhého stupně prokázalo, že kolizní opatrovnice, které uvedly spíše nespokojena a velmi nespokojena fungují v systému účasti na jednání soudu, kdy jedna pracovnice zastupuje všechny

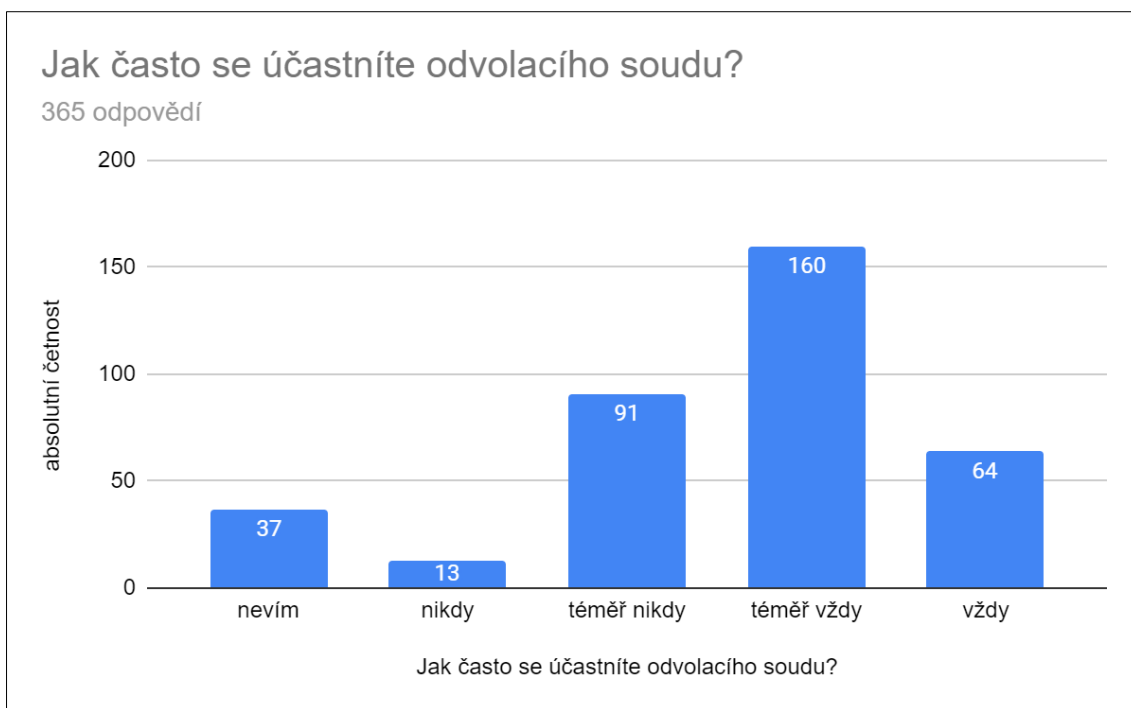
nebo má nejsložitější případ daný den. Pouze jednou se objevila možnost spíše nespokojen/a v případě systému účasti klíčovou pracovnící.

- **DVC 5.2. Jak často se účastní kolizní opatrovnice/opatrovník odvolacího soudu?**

Účast při jednání odvolacího soudu je pro kolizní opatrovníky také závazná, avšak odvolací soudy jsou v krajských městech, a tedy i dále než okresní soud. Nabízí se tedy možnost, že odvolacích soudů se kolizní opatrovníci účastní méně často. Tento cíl byl zodpovězen dvěma tazatelskými otázkami zaměřenými na frekvenci účasti a na spokojenost s touto frekvencí.

Tabulka 46: Účast při odvolacím soudu

Jak často se účastníte odvolacího soudu?	Absolutní četnost	Relativní četnost
nevím	37	10,14 %
nikdy	13	3,56 %
téměř nikdy	91	24,93 %
téměř vždy	160	43,84 %
vždy	64	17,53 %
Celkový součet	365	100,00 %

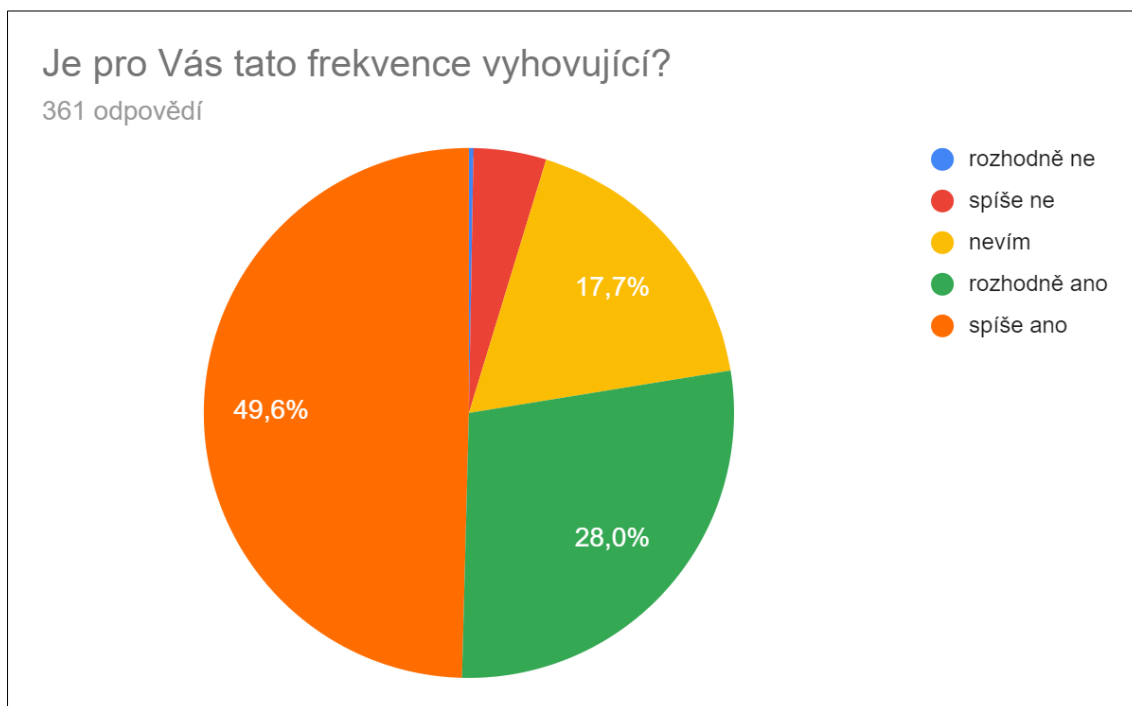
Obrázek 36: Účast u odvolacího soudu

V této otázce se objevují dva názory, které stojí na opačných stranách škály. Četnější je se 160 odpověďmi (43,84 %) možnost téměř vždy. S druhým nejčetnějším výsledkem

91 odpovědí (24,93 %) je možnost téměř nikdy. Celkem 13 dotazovaných dokonce uvedlo možnost, že se nikdy neúčastní odvolacího soudu a naopak 64 respondentů odpovědělo, že se účastní vždy. Většina, tedy 61,37 % respondentů, se odvolacích soudů účastní, navzdory větší vzdálenosti.

Tabulka 47: Spokojenost s frekvencí účasti u odvolacího soudu

Je pro Vás tato frekvence vyhovující?	Absolutní četnost	Relativní četnost
rozhodně ne	1	0,28 %
spíše ne	16	4,43 %
nevím	64	17,73 %
rozhodně ano	101	27,98 %
spíše ano	179	49,58 %
Celkový součet	361	100,00 %

Obrázek 37: Spokojenost s frekvencí účasti u odvolacího soudu

S frekvencí účasti u odvolacího soudu je spíše nebo rozhodně spokojeno 77,56 % respondentů. Spíše nespokojeno je 4,43 %. Rozhodně nespokojena je pouze 1 respondentka. Bližší pohled na situaci přináší Tabulka 48 níže.

Tabulka 48: Závislost mezi účastí u odvolacího soudu a spokojeností s frekvencí

Jak často se účastníte odvolacího soudu?	Je pro Vás tato frekvence vyhovující?						Celkový součet
	Bez zvolené odpovědi	nevím	rozhodně ano	rozhodně ne	spíše ano	spíše ne	

nevím		22	5		10		37
nikdy	1	5	6		1		13
téměř nikdy	1	12	30		44	4	91
téměř vždy	2	20	32	1	94	11	160
vždy		5	28		30	1	64
Celkový součet	4	64	101	1	179	16	365

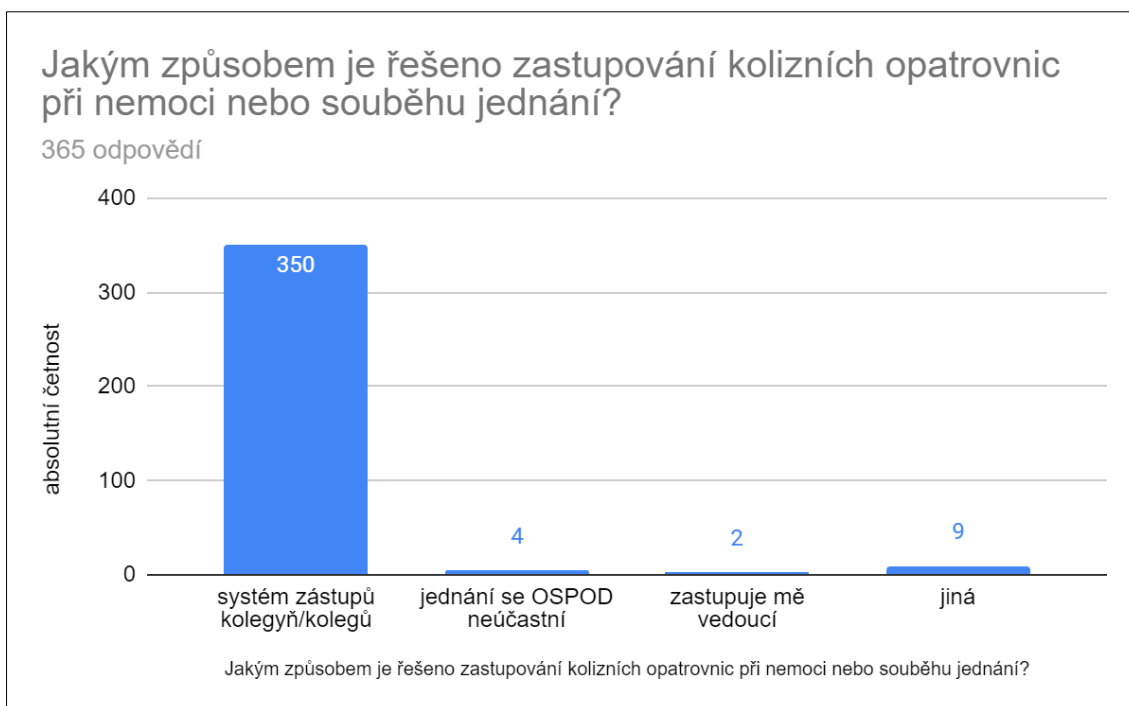
Respondent, který uvedl, že s frekvencí rozhodně není spokojen, se zároveň jednání odvolacího soudu účastní vždy. Zároveň však 58 respondentů, kteří se účastní jednání odvolacího soudu vždy, uvedlo, že jsou s touto frekvencí spíše nebo rozhodně spokojeni. Spíše nespokojeno s frekvencí účasti u jednání odvolacího soudu je 12 respondentů, kteří se účastní vždy nebo téměř vždy. Jen 4 respondenti pak uvedli, že se odvolacího soudu neúčastní téměř nikdy a s touto frekvencí spíše nejsou spokojeni. Spíše spokojeno je také 44 kolizních opatrovnic, které se soudu téměř nikdy neúčastní. Spokojenost s účastí u odvolacího soudu je tedy spíše individuální a nedá se konstatovat, že se jedná se o systémovou komplikaci. Frekvence účasti u odvolacího soudu je poměrně vysoká a jen 4,71 % respondentů ji považuje za nevyhovující.

- **DVC 5.3. Kdo zastupuje klíčovou kolizní opatrovnici při nemoci?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zabývá otázkou zástupů v době nepřítomnosti nebo souběhu jednání jedné kolizní opatrovnice.

Tabulka 49: Řešení zastupování kolizních opatrovníků

Jakým způsobem je řešeno zastupování kolizních opatrovnic při nemoci nebo souběhu jednání?	Absolutní četnost	Relativní četnost
system zástupů kolegyň/kolegů	350	95,89 %
jednání se OSPOD neúčastní	4	1,10 %
zastupuje mě vedoucí	2	0,55 %
jiná	9	2,47 %
Celkový součet	365	100,00 %

Obrázek 38: Řešení zastupování kolizních opatrovníků

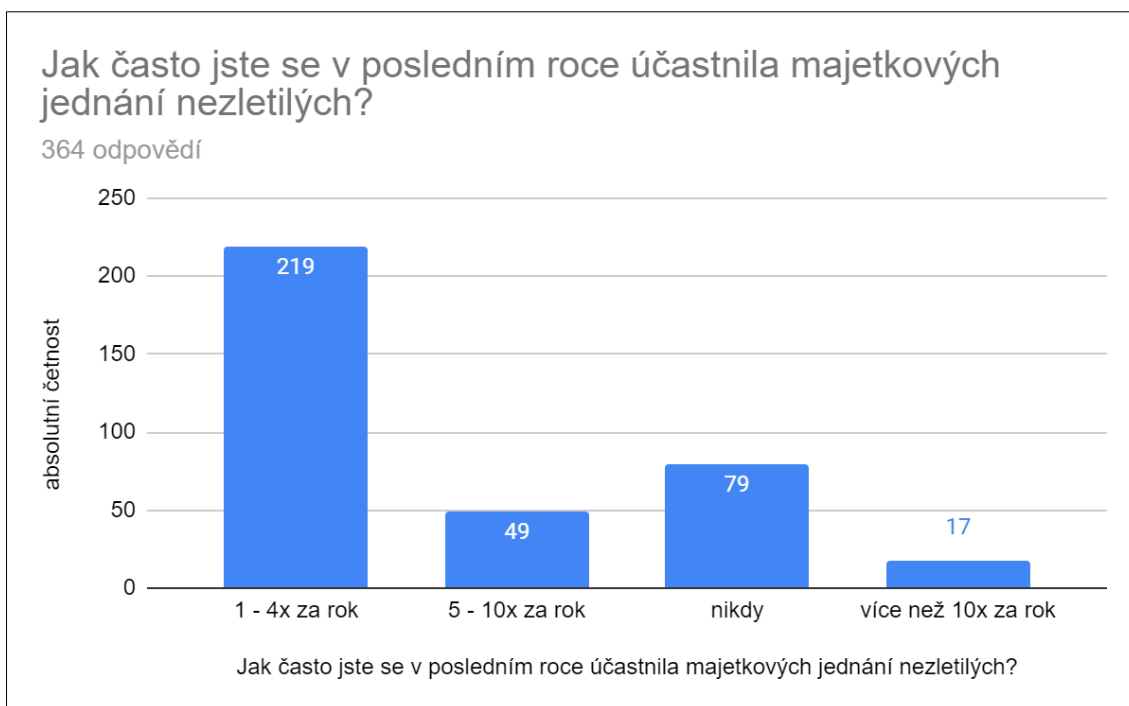
Tato komplikace je nejčastěji řešena systémem zástupů kolegyň a kolegů z pracoviště (95,89 %, 350 odpovědí). Odpověď, že se jednání OSPOD neúčastní, vybrali pouze 4 kolizní opatrovníci, avšak tato odpověď se často objevovala i ve volbě „jiná“, kde byla možnost volné odpovědi. Zde uvedlo 2,47 % respondentů, že se z jednání omluví a zašlou zprávu vypracovanou kolizní opatrovnící. Nejméně častá je poté možnost zástupu vedoucí (2 odpovědi), kde ale pravděpodobně jde o stejnou agendu, kterou vykonává i vedoucí oddělení (což není samozřejmostí).

- **DVC 5.4. Jak často se kolizní opatrovnice/opatrovník účastní majetkových jednání nezletilých?**

Tento dílčí výzkumný cíl se zabývá komplikací v podobě majetkových jednání nezletilých. Tento cíl se zaměřuje na četnost této komplikace.

Tabulka 50: Četnost účasti u majetkových jednáních nezletilých

Jak často jste se v posledním roce účastnila majetkových jednání nezletilých?	Absolutní četnost	Relativní četnost
1–4× za rok	219	60,16 %
5–10× za rok	49	13,46 %
nikdy	79	21,70 %
více než 10× za rok	17	4,67 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 39: Četnost účasti u majetkových jednáních nezletilých

S majetkovým jednáním nezletilých má zkušenost 285 respondentů, tj. 78,3 %. Nejčastěji se jich poté účastní v rozmezí 1–4× za rok a to v 219 odpovědích respondentů, tj. 60,16 %. Naopak Nikdy se majetkových jednání neúčastnilo 79 respondentů, tj. 21,70 %.

Tabulka 51: Účast na majetkových jednání v závislosti na délce praxe

Jak často jste se v posledním roce účastnila majetkových jednání nezletilých?	Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?							Celkový součet
	0–2 roky	11–15 let	16–20 let	21–25 let	3–5 let	5–10 let	více než 25 let	
1–4× za rok	44	30	14	12	51	50	18	219
5–10× za rok	9	9	3	3	9	11	5	49
nikdy	16	6	14	2	16	17	8	79
více než 10× za rok	1	1	1		3	8	3	17
Celkový součet	70	46	32	17	79	86	34	364

Třídění druhého stupně testovalo závislost na délce praxe výkonu kolizního opatrovnictví, z níž vyšlo, že 32 respondentů, kteří uvedli, že se v posledním roce nikdy neúčastnily majetkových jednání nezletilých, má praxi kratší než 5 let, avšak ani v ostatních rozmezích praxe nebyly hodnoty významně vyšší.

- **DVC 5.5. Konzultuje nebo najímá OSPOD externí právní zastoupení při majetkových jednáních nezletilých?**

Majetková jednání nezletilých se často mohou dotýkat oblastí, které nejsou pro sociální pracovníce dostatečně přehledné. Proto se nabízí možnost konzultací těchto oblastí a témat s odborníky. Tento dílčí výzkumný cíl ověřuje jednak možnost těchto konzultací všeobecně a v druhé tazatelské otázce jejich potenciální přínos.

Tabulka 52: Dostupnost právních konzultací

Máte k dispozici konzultanta nebo externího právního odborníka v případě majetkových jednání nezletilých?	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, konzultanta	27	7,40 %
Ano, máme externího právního odborníka	62	16,99 %
Ano, konzultujeme s právním oddělením obce	93	25,48 %
Ano, ale nevyužíváme	17	4,66 %
Ne, nemáme	159	43,56 %
Jiná	7	1,92 %
Celkový součet	365	100,00 %

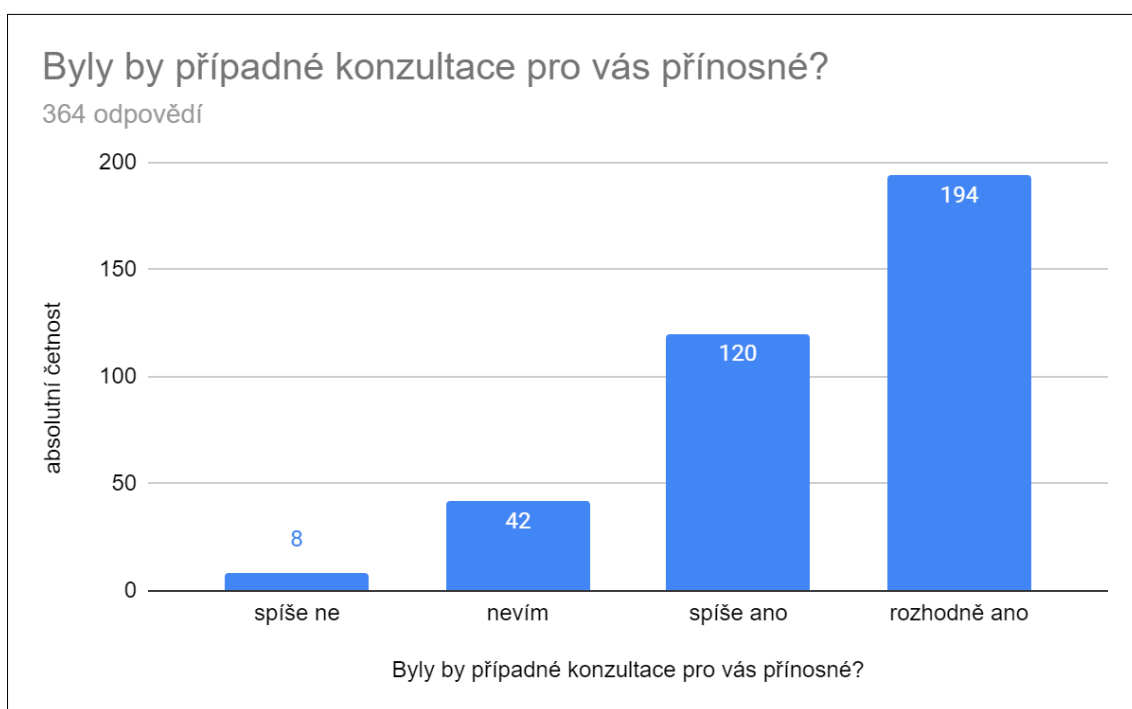
Obrázek 40: Dostupnost právních konzultací

V otázce možných konzultací právními odborníky uvedlo 159 respondentů, tj. 43,56 %, že možnost konzultací nemají. Celkem 49,87 %, 182 respondentů využívá konzultanta,

externího právního odborníka nebo právní oddělení obce. Odpověď „jiná“ zvolilo 1,92 % a mezi volně psanými odpověďmi zaznívalo, že přímo na OSPOD mají kolegu nebo kolegyni s právním vzděláním, nejčastěji na pozici vedoucí odboru.

Tabulka 53: Přínosnost konzultací s právními experty

Byly by případné konzultace pro vás přínosné?	Absolutní četnost	Relativní četnost
spíše ne	8	2,20 %
nevím	42	11,54 %
spíše ano	120	32,97 %
rozhodně ano	194	53,30 %
Celkový součet	364	100,00 %

Obrázek 41: Přínosnost konzultací s právními experty

Druhá tazatelská otázka se zabývá přínosností možných konzultací, kde 194 respondentů (53,3 %) uvedlo, že by pro ně konzultace s právním odborníkem rozhodně byly přínosné a 120 respondentů (32,97 %) zvolilo odpověď „spíše přínosné“. Za spíše nepřínosné považuje konzultace s právním odborníkem pouze 2,2 % respondentů. Téměř 44 % respondentů nemá možnost konzultací s právním expertem při majetkových jednáních nezletilých. Zároveň více než 86 % respondentů uvedlo, že případné konzultace považují za přínosné.

4.11 Shrnutí výsledků výzkumného šetření DVC 5.

Nejčastěji se soudních jednání **účastní klíčové pracovnice**, a to v téměř 89 % případů. A téměř 95 % respondentek je s tímto systémem spokojeno. Jednání **odvolacího soudu** se kolizní opatrovnice účastní v 61 %, avšak téměř 25 % kolizních opatrovnic se jednání odvolacího soudu neúčastní téměř nikdy. S touto frekvencí je spokojeno téměř 78 % respondentů, spíše spokojeno s tím, že se jednání odvolacího soudu téměř nikdy neúčastní, je 12 % respondentů. Pokud se určená pracovnice **nemůže zúčastnit** soudního jednání, řeší se tato situace nejčastěji **zástupem** kolegyní nebo kolegou, a to téměř v 96 % případů. S **majetkovými jednáními nezletilých** má zkušenost přes 78 % dotázaných s nejčetnější frekvencí 1–4× ročně. Možnost **konzultace s právním expertem** v případě majetkových jednání nezletilých má téměř 50 % respondentů; přes 43 % tuto možnost nemá. Přesto více než 86 % respondentů uvedlo, že by případné konzultace při majetkových jednáních nezletilých byly pro ně přínosné.

Kolizní opatrovníci se účastní soudních řízení jako klíčoví pracovníci, avšak jednání odvolacího soudu se účastní méně často. Při nemožnosti se účastnit jednání řeší tuto situaci zástupem. Komplikací jsou majetková jednání nezletilých, při kterých mohou některé právní oblasti přesahovat znalosti sociálních pracovníků. Spolupráce se soudy se bez účasti kolizních opatrovníků neobejde a každé vynechané jednání je ke škodě jak nezletilého dítěte, tak soudu.

5 Shrnutí a diskuse k výzkumné části

Téma kolizního opatrovnictví je tématem velmi širokým a náročným. Kolizní opatrovníci jako zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany dítěte především obhajují práva, nejlepší zájem a blaho dítěte. Výzkum této práce potvrdil teorii přednesenou Borskou. Praktický přínos práce vidím ve vytýčení a zhodnocení komplikací, potažmo potřeb kolizních opatrovníků OSPOD, ve spolupráci se soudy. Aby mohly být výstupy této práce zohledněny v praxi, bylo by žádoucí seznámit s nimi odpovědný ústřední orgán státní správy, tedy Ministerstvo práce a sociálních věcí, které by následně prostřednictvím Vlády ČR mohlo vyvinout zákonodárnou iniciativu směřující například ke sjednocení pravidel pro místní příslušnost soudů a OSPOD.

Všech pět dílčích výzkumných cílů považuji za naplněné. Jako zdánlivě kontroverzní se může jevit dílčí výzkumný cíl, který se zabývá vzděláváním. Přesto považuji vzdělávání a jeho přínos do praxe kolizních opatrovnic za důležité. Vzdělávání se ve spolupráci se soudy jeví jako okrajové, avšak je to oblast, která se promítá do více stránek výkonu kolizního opatrovnictví (kvalita vypracovaných zpráv, nové přístupy, rozvoj osobnosti atd.). Vazba všech dílčích cílů k cíli hlavnímu je logicky zdůvodněna v metodické části. Hlavní cíl práce považuji za naplněný a zodpovězený: teoretická část přinesla ukotvení v tématu kolizního opatrovnictví a vytýčení hlavních komplikací. Praktická část poté zodpověděla dílčí výzkumné cíle pomocí analýzy a interpretace tazatelských otázek z dotazníkového šetření.

V praxi dochází ke spolupráci kolizních opatrovníků se soudy, kde opatrovníci fungují jako prodloužená ruka, nebo možná spíše oko soudců, a nahlíží do rodin tak, aby mohli svá zjištění předat právě soudům. V této spolupráci se soudy jeví několik oblastí, která přinášejí komplikace do vzájemné spolupráce. K nejzásadnějším zjištěním výzkumu došlo v následujících oblastech.

Rozdílná místní příslušnost a dožádání komplikuje výkon kolizního opatrovnictví, a to zejména z důvodu neznalosti nezletilých, což považuji za zcela zásadní hendikep při obhajování jejich práv. Jen těžko můžeme důstojně prosazovat právo někoho, koho známe jen přes dokumentaci, neboť seznámení se s klientem je pouze zprostředkované a jednoznačně dochází k redukci nebo zkreslení získaných informací. Je poté logickou úvahou a také přáním kolizních opatrovníků, aby se místní příslušnost sjednotila. V kontextu této práce bylo zmiňováno především sjednocení podle trvalého bydliště

dítěte. Nabízí se však také sjednocení podle skutečného bydliště dítěte, které by možná více odpovídalo požadavku na poznání nezletilých. Je třeba však brát v úvahu také stěhování rodin a nutnost zachovat řád. Proto i já považuji za lepší řešení sjednocení dle místa trvalého bydliště nezletilého, ačkoli by zřejmě i nadále muselo fungovat dožádání.

Podjatost kolizních opatrovnic je dle Borské komplikací málo četnou a také ve výzkumu této práce se tento fakt potvrdil. Nutné je však vzít v úvahu, že s námitkou podjatosti celého OSPOD má zkušenost přes 50 % respondentů. Je nasnadě se domnívat, že se jedná o přirozenou zkušenost, protože přidělení výkonu kolizního opatrovnictví je záležitostí vnitřní organizace každého OSPOD; jmenovaným zástupcem dítěte je celý místně příslušný OSPOD. To, že s námitkou podjatosti proti konkrétnímu pracovníkovi má zkušenost tak málo respondentek, je pozitivní zjištění. Námitka podjatosti celého OSPOD je pak realitou, která může být způsobena jak skutečnou podjatostí, tak způsobem, kterým si rodiče snaží zachránit reputaci. Hodnocení metodického postupu při řešení námitek podjatosti přineslo řadu výzev. Především reflektuji ne zcela správně položenou otázku, resp. její odpovědi. Požadavek prioritizace odpovědí však přinesl zjištění spíše intuitivního řešení námítky podjatosti, kdy respondenti nejčastěji vybírali odpovědi „individuálně, dle situace“. Dalo by se namítnout, že individuální práce je základem sociální práce, avšak v delikátním prostředí, kterým je sociálně-právní ochrana dětí, je nutno zachovávat postupy tak, aby docházelo co možná k nejmenším pochybením a dalšímu prohlubování nedůvěry v systém sociálně-právní ochrany dítěte. Dalším závažným tématem bylo vyhovění klientovi při námítce podjatosti. Výzkum Borské přinesl zjištění, že 3 pracovníci OSPOD z 10 vyhoví klientovi (např. bez rozlišení stížnosti a podjatosti nebo bez správního řízení). Výzkum této práce přinesl zjištění, že nikdy by klientovi nevyhovělo pouze 10 % dotazovaných, naprostá většina by opět jednala individuálně dle situace. To opět přináší téma intuitivního pojetí sociální práce a jeho nepříliš vhodné zařazení v této oblasti. Komplikací u námítky podjatosti je poté především tlak ze strany klienta, a proto může být snadnější vyhovět klientovi rovnou, než celou situaci řešit ve správním řízení. S tím souvisí také protahování řízení, před kterým by kolizní opatrovníci měli chránit nezletilé dítě. Z pohledu praxe pak nutně dochází k dilematu, jestli zvolit správný, doporučený postup a protahovat řízení a tím nedostát jednomu ze závazků kolizního opatrovnictví, nebo chránit svoji profesní čest a jistotu, nedbat na nátlak rodičů a nechat o podjatosti rozhodnout ve správním řízení. Faktem ale zůstává, že obě

varianty spíše skončí ukončením zastupování nezletilého a jde „pouze“ o pocit nespravedlnosti kolizních opatrovníků, kterému však může zabránit jak podpora vedení, tak správní řízení. Jako největší komplikaci pak na rozdíl od Borské hodnotím především nejistotu v doporučeném postupu při řešení námitky podjatosti.

Otázka vzdělávání přinesla pozitivní zjištění, a to že většina kolizních opatrovnic se vzdělává, a to v rozsahu stanoveném zákonem. Nutné je ale přihlídnout k epidemiologické situaci, tedy k pandemii nemoci covid-19, která minimálně v první polovině roku 2020 značně ovlivnila možnosti účasti na různých školeních. U této otázky však vyvstává možnost, že se jedná o běžné rozložení vzdělávání a třetina kolizních opatrovnic nenaplnuje zákonné požadavky – to odpovídá i zjištění Borské. Příčinami se tento výzkum nezabýval konkrétně, avšak z otázky o finančním zajištění vyplývá, že vzdělávání je dostatečně finančně zajištěno. Z pohledu kolizních opatrovníků je vzdělávání o málo důležitější než praxe. Rozvoj vlastní osobnosti je základní hodnotou sociální práce. Stejně podstatnou hodnotou je však také sebereflexe a těžení z vlastních zkušeností. Proto shledávám výsledek tohoto výzkumu jako optimální, kdy je naplněna jak touha po vzdělávání, tak po přinášení svých zkušeností do praxe kolizního opatrovnictví. Zajímavou je také otázka školení konkrétními soudci, jejíž interpretace inklinuje k názoru, že postupy mezi kolizními opatrovníky a soudci nejsou zcela sjednocené.

Výzkum potvrdil, že formální stránka zpráv předkládaných kolizními opatrovníky soudu není konkrétněji specifikována. Ve většině se kolizní opatrovníci řídí při tvorbě těchto zpráv požadavky soudu, ovšem toto zjištění poněkud koliduje s otázkou, co ovlivňuje kvalitu zpráv zpracovaných pro soud, kde jen malé množství respondentů uvedlo jako ovlivňující faktor „znalost soudce“. Tento rozpor však může být interpretován jinak: jako znalost konkrétních požadavků soudu na to, co potřebují znát, bez vlivu konkrétního soudce. Tuto interpretaci velmi kvituji, protože se domnívám, že zpráva by měla být kvalitní a kvalitně provedená, ať je jejím adresátem kdokoli. Celkově hodnotí kvalitu svých zpráv respondenti vysoko.

Téma účasti na jednání soudu jednoznačně přesvědčuje, že nejlepším způsobem zastupování nezletilých je systém, kdy jsou klíčové pracovnice přítomny soudnímu jednání. Bohužel tomu nejde vždy vyhovět, ať již z důvodu nemoci nebo souběhu

jednání. Účast u jednání odvolacího soudu je pak méně frekventovaná, což může mít časové nebo ekonomické příčiny; jedná se o jejich logický důsledek.

Výzkumná strategie v podobě kvantitativní metody se osvědčila. Orientační výzkum přinesl možnosti analýzy na dostatečném vzorku respondentů. Technika dotazníkového šetření přinesla možnost sběru velkého množství dat od 365 respondentů. Jako nedostatek vnímám zúžení odpovědí na předem definované možnosti, kde nebyl dostatek prostoru pro vyjádření jiných než předem určených rozmezí. Některé otázky s odstupem vnímám jako hůře formulované (např. by bylo vhodné zahrnout i možnost jiného sjednocení rozdílné místní příslušnosti než podle místa trvalého pobytu nezletilého).

Závěrem diskuse je třeba vyzvednout několik témat: jako negativní zjištění výzkumu vnímám intuitivní práci kolizních opatrovníků, která nemusí být vhodnou formou práce a nejistý postup při řešení námitek podjatosti. Tyto skutečnosti mohou přispívat ke špatnému obrazu sociální práce jako profese. Pozitivní je naopak zjištění, že kolizní opatrovníci vnímají spolupráci se soudy spíše na partnerské rovině, že si stojí za předkládanými zprávami a hodnotí je jako kvalitní, a že z jejich pohledu záleží jak na vzdělávání, tak na praxi a zkušenostech téměř stejnou měrou. Tyto skutečnosti by také mohly být tématem dalších výzkumů. Tedy ověřit, jestli kolizní opatrovníci pracují intuitivně neboli jak dosahují rovnováhy mezi intuitivním a byrokratickým přístupem, případně hlubší porozumění kvalitě předkládaných zpráv metodou kvalitativního výzkumu.

Závěr

Tato diplomová práce se věnovala spolupráci kolizních opatrovníků OSPOD se soudy. Hlavním cílem bylo ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovníků/opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by kolizní opatrovníci/opatrovnice upřednostnili. Teoretická část přinesla ukotvení v problematice kolizního opatrovnictví z pohledu výkonu této agendy jako součástí orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zejména v souvislosti s kolizním opatrovnictvím během rozvodu, resp. při úpravě práv a povinností směrem k dítěti. Z vybraných komplikací bylo v teoretické části pojednáno především o komplikacích, které se vyskytují při spolupráci se soudy. Vzdělání v oboru sociální práce je předpokladem pro výkon kolizního opatrovnictví a vzdělávání nutnou podmínkou pro naplnění profesního a osobnostního růstu. K užší spolupráci kolizních opatrovníků se soudy dochází při tvorbě zpráv a při účasti při soudních řízeních. Kolizní opatrovníci se zásadně musí účastnit soudních řízení a prosazovat práva dítěte, jeho blaho a nejlepší zájem. Zprávy, které předkládají kolizní opatrovníci, nemají předem určenou strukturu, avšak měly by vystihnout sociální, osobnostní, duševní, majetkovou a výchovnou situaci v rodině. Jako takové jsou jedním z hlavních vodítek pro soudy při jejich rozhodování a umožňují soudci nahlédnout do běžných poměrů v rodině, které by jinak soud těžko zjišťoval. Komplikacemi v pravém slova smyslu jsou poté rozdílná místní příslušnost soudů a OSPOD a dožádání, námitka podjatosti a zastupování při majetkových jednáních. Rozdílná místní příslušnost vzniká rozdílem mezi skutečným a trvalým bydlištěm dítěte a dožádání je jejím praktickým důsledkem, kdy jmenovaný OSPOD předává své kompetence jinému. Námitka podjatosti a její správné řešení ve správním řízení protahuje řízení a může vyvolávat dilema mezi správným postupem a nejlepším zájmem dítěte. Majetková jednání nezletilých jsou vysoce specializovanou oblastí, která může svým odborným rozsahem převyšovat znalosti kolizních opatrovníků.

Praktická část ověřila četnost, důsledky a možná řešení z pohledu kolizních opatrovnic. 365 respondentů zodpovídalo 42 otázek zaměřených na výše identifikované oblasti. Za zásadní považují následující zjištění. Rozdílná místní příslušnost se objevuje velmi často a s ní i komplikace ve formě přijetí dožádání, a především v podobě neznalosti nezletilých, s níž nejde vhodně hájit nejlepší zájem a blaho dítěte. Kolizní opatrovníci jsou pro sjednocení rozdílné místní příslušnosti dle trvalého bydliště dítěte. Námitka podjatosti vznesená proti konkrétnímu koliznímu opatrovníkovi není častá. Mnohem

častější je námitka podjatosti proti celému OSPOD. Jako největší komplikaci vnímám nejistý postup při volbě řešení. Z pohledu respondentů je nejčastější komplikací tlak ze strany klienta a protahování řízení. Vzdělávání kolizních opatrovníků je zajištěno dostatečně, a to jak z pohledu finančního zajištění, tak z pohledu naplnění zákonných požadavků. Vzdělávání má z pohledu kolizních opatrovníků větší vliv na výkon kolizního opatrovnictví než praxe. Zprávy předkládané kolizními opatrovníky OSPOD soudům jsou z pohledu respondentů kvalitní a spíše výjimečně jsou kolizní opatrovníci vyzváni k doplnění zpráv. Své postavení vnímají respondenti jako partnerské. Kvalitu zpráv nejvíce ovlivňuje čas na práci v terénu a čas na zpracování zpráv a při jejich tvorbě se nejčastěji řídí požadavky soudu. Kolizní opatrovníci se účastní soudních řízení jako klíčoví pracovníci, avšak jednání odvolacího soudu se účastní méně často. Při nemožnosti účastnit se jednání řeší tuto situaci zástupem. Komplikací jsou majetková jednání nezletilých, při kterých mohou některé právní oblasti přesahovat znalosti sociálních pracovníků.

Spolupráce kolizních opatrovníků se soudy sebou přináší více než zde vytyčené komplikace.

Sociální práce je krásná práce. Posouvá lidské hranice, posouvá společnost, posouvá lidstvo. Výkon sociální práce má mnoho podob. Také mnoho „aha okamžiků“, mnoho konfrontací a konfliktů jak ve světě vnějším, tak vnitřním. Hlavními myšlenkami, které mě v této souvislosti napadají, jsou rodičovství, odkaz dalším generacím a péče o nejzranitelnější. S tím vším je spjato kolizní opatrovnictví. Výkon kolizního opatrovnictví je oblast velmi široká, která klade na sociální pracovníky velké nároky. Na konferenci u příležitosti Světového dne sociální práce 2021 zazněl termín „právník v kapse“, který vystihoval nemalé penzum právních znalostí potřebných pro výkon sociální práce. Při výčtu všech právních norem, které musí kolizní opatrovníci znát pro výkon svého povolání, se možná nabízí termín „právník se sociálním pracovníkem v kapse“, což je idea, které by se podle mého názoru praxe neměla přibližovat. Výkon kolizního opatrovnictví a sociální práce přináší zcela jiné rozměry poznání než svět právní. Proto doufám, že kvalitní sociální práce jako profese, jako myšlenka a jako životní styl bude mít v budoucnu méně komplikací, třeba i ve spolupráci se soudy.

Seznam zdrojů

Borská, Jana. 2016. *Právní a zdravotně sociální aspekty činnosti OSPOD jako ustanovených opatrovníků v zámu nezletilých dětí.* České Budějovice : disertační práce (Ph.D.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH, 2016.

Disman, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele.* Praha : Karolinum, 2002. 80-246-0139-7.

Ferjenčík, Ján. 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši.* Praha : Portál, 2000. 80-7178-367-6.

Gojová, Alice a Detlef Baum. 2014. *Výzkumné metody v sociální práci.* Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. 978-80-7464-390-3.

Goleman, Daniel. 2011. *Emoční inteligence. 2. vydání.* Praha : Metafora, 2011. 978-80-7359-334-6.

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* Praha : Portál, 2005. 80-7367-040-2.

Hlinsko. 2015. Standardy OSPOD. *Oficiální internetové stránky města Hlinska.* [Online] 11. 09 2015. [Citace: 15. 02 2021.] <http://www.hlinsko.cz/mestsky-urad/organizacni-struktura/osv/ospod/standardy>.

Hofscheniderová, Anna. 2020. O roli kolizního opatrovníka dítěte v soudním řízení o péči, respektive o úpravě poměrů dítěte. *epravo.cz.* [Online] 01. 04 2020. [Citace: 10. 02 2021.] <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-rolu-kolizniho-opatrovnika-ditete-v-soudnim-rizeni-o-peci-respektive-o-uprave-pomeru-ditete-110853.html>. 1213-189X.

Hofschneiderová, Anna. 2017. O konceptu nejlepšího zájmu dítěte. *e-pravo.cz.* [Online] 17. 10 2017. [Citace: 13. 03 2021.] <https://www.epravo.cz/top/clanky/o-konceptu-nejlepsiho-zajmu-ditete-106509.html>.

Holeček, Václav, Jana Miňhová a Pavel Pruner. 2007. *Psychologie pro právníky 2., rozšířené vydání.* Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 978-80-7380-065-9.

Hrušáková, Milana, a další. 2014. *Občasný zákoník II - rodinné právo (§655-975): komentář.* Praha : C. H. Beck, 2014. 978-80-7400-503-9.

Jahodovka. 2021. Kurzy pro sociální pracovníky. *Jahodovka profesní institut.* [Online] 2021. [Citace: 10. 03 2021.] https://institut.vosp.cz/kurzy/?selected_tag=kurzy-pro-socialni-pracovniky.

Judikát Nejvyššího soudu. 2008. Usnesení 30 Cdo 3658/2007. *Kraken Salvia.* [Online] 21. 10 2008. [Citace: 10. 02 2021.] <http://kraken.slv.cz/30Cdo3658/2007>.

Kostruhová, Marie. 2019. Společné stanovisko MPSV a MV k uznání rovnocennosti vzdělání pro účely zvláštní odborné způsobilosti pro výkon správních činností při OSPOD v návaznosti na požadavky SQ SPO. *MVČR.* [Online] 08. 08 2019. [Citace: 12. 03 2021.] <https://www.mvcr.cz/odk2/dokument/spolecne-stanovisko-mpsv-mv-zoz-spo-pdf.aspx>.

LZPS. 1993. Usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod. *Zákony pro lidi.cz.* [Online] (C) AION CZ 2010-2021, 1993. [Citace: 13. 03 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2?citace=1>.

Macela, Miroslav. 2012. Na cestě k funkčnímu systému ochrany práv dětí. 2012, Sv. 14, 7, stránky s. 16-20.

—. **2012.** Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí k vyřizování námitek podjatosti vůči zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany dětí. [Online] Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012. [Citace: 13. 03 2021.] https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/2800_001.pdf/63cb68ee-afeb-9377-7db0-b8391996aff3.

Matoušek, Oldřich a Palzarová, Hana. 2016. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků.* Praha : Karolinum, 2016. 978-80-246-3336-7.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. 2012. Důvodová zpráva k občanského zákoníku. *Nový občanský zákoník.* [Online] Kšncel 2013-2015, 21. 05 2012. [Citace: 13. 03 2021.] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

MPSV. 2013. Směrnice Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 19.9.2013 o stanovení rozsahu evidence dětí a obsahu spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí a o stanovení rozsahu evidence a obsahu spisové dokumentace v oblasti náhradn. *e-pravo.cz*. [Online] 2013. [Citace: 13. 03 2021.] <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=81083&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

—, **2020.** *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2019*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020.

Mühleisen, Stefan a Nadine Oberhuber. 2008. *Komunikační a jiné měkké dovednosti: soft skills v praxi*. Praha : Grada, 2008. 978-80-247-2662-5.

Novotná, Věra. 2016. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. Olomouc : ANAG, 2016. Sv. 2., aktualizované vydání. 978-80-7554-022-5.

OSŘ. 1963. Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION CS 2010-2021, 1963. [Citace: 13. 03 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99#cast3>.

OZ. 2012. Opatrovnictví dítěte v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION CZ 2010-2021, 2012. [Citace: 08. 02 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#f4581946>.

—, **2012.** Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION 2010-2020, 2012. [Citace: 10. 10 2020.] 1211-1244.

Pemová, Terezie a Radek Ptáček. 2012. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha : Grada, 2012. 978-80-247-4317-2.

Petrusek, Miloslav, Maříková, Hana a Vodáková, Alena. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha : Karolinum, 1996. 80-7184-311-3.

Rážová, Ivana a kolektiv. 2019. Standardy kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálněprávní ochrany orgány sociálně-právní ochrany. *Městský úřad Kraslice*. [Online] 1. 1 2019. [Citace: 15. 2 2021.] https://www.kraslice.cz/e_download.php?file=data/editor/353cs_4.pdf&original=Standardy%20OSPOD%201.pdf.

Reichel, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha : Grada, 2009. 978-80-247-3006-6.

Remr, Jiří. 2015. Honba za vyšší návratností. Stojí opravdu za to? *Evaluční teorie a praxe*. [Online] 2015. [Citace: 14. 03 2021.] <https://www.evaltep.cz/inpage/honba-za-navratnosti/>.

Rodinné mosty. 2017. Vzdělávací kurzy pro sociální pracovníky a úředníky OSPOD. *Rodinné mosty*. [Online] 2017. [Citace: 10. 03 2021.] <http://rodinnemosty.cz/index.php/vz/vzdelavaci-kurzy-pro-socialni-pracovniky-a-ospod>.

Rogalewiczová, Romana. 2019. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*. 2019, Sv. 7-8/2019, 1212-866X.

Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Rodina a dítě II. Šabatová, Anna, a další. 2017. Praha : Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci se společností, 2017. 978-80-87949-57-3.

Social Work Degree Guide. 2021. 5 Important Characteristics of a Social Worker. *Social Work Degree Guide.com*. [Online] a Red Ventures Company, 2021. [Citace: 15. 02 2021.] <https://www.socialworkdegreeguide.com/lists/5-important-characteristics-of-a-social-worker/>.

SŘ. 2004. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION CS 2010-2021, 2004. [Citace: 13. 02 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500?citace=1>.

Svoboda, Karel, Tlášková, Šárka a Vláčil, David. 2014. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014. 978-80-7400-297-7.

Šanderová, Jadwiga. 2000. *Sociální stratifikace: problém, vybrané teorie, výzkum*. Praha : Karolinum, 2000. 80-246-0025-0.

Švestka, Jiří, a další. 2014. *Občanský zákoník - Komentář - Svazek II (rodinné právo)*. Praha : Wolters Kluwer, 2014. 978-80-7478-477-4.

Vacková, Jitka. 2019. Úmluva o právech dítěte a její aplikace v praxi, principy, práva a povinnosti dítěte. [autor knihy] Jana Borská, Jana Stejskalová a Jitka Vacková. *Lidská práva a dilemata v sociální práci ve vztahu k řízení lidských zdrojů*. České Budějovice : ZSF JU, 2019, 5.

Vaverková, Vítězlava. 2015. Sociálně právní ochrana dětí a kolizní opatrovnictví. *Město Rosice*. [Online] 2015. [Citace: 13. 03 2021.] https://www1.rosice.cz/assets/File.ashx?id_org=14122&id_dokumenty=7605.

VCVS ČR. 2012. Kurzy a školení. *Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR*. [Online] 2012. [Citace: 10. 03 2021.] <https://vcvscr.cz/homepage/kurzy>.

Vrchlabí. 2020. Odbor sociální a zdravotní. *Městský úřad Vrchlabí*. [Online] 2020. [Citace: 15. 2 2021.] <https://www.muvrchlabi.cz/odbor-socialni-a-zdravotni/ds-1049/p1=7148>.

Vyhláška ZSPOD. 2012. Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION CZ 2010-2021, 2012. [Citace: 15. 02 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473?citace=1#p6>.

ZŘS. 2013. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION 2010-2021, 2013. [Citace: 08. 02 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292#p466>.

ZSPOD. 1999. § 1 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. *Zákony pro lidi.cz*. [Online] (c) AION CS 2010-2021, 1999. [Citace: 08. 02 2021.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359#p1-1>.

—. **1999.** Zákon č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí. *www.zakonyprolidi.cz*. [Online] (c) AION CS 2010-2020, 1999. [Citace: 10. 10 2020.] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Transformační tabulka.....	41
Tabulka 2: Pohlaví.....	48
Tabulka 3: Věková struktura	49
Tabulka 4: Věková struktura v závislosti na pohlaví	50
Tabulka 5: Délka praxe.....	51
Tabulka 6: Vzdělání kolizních opatrovníků	52
Tabulka 7: Kraj výkonu	53
Tabulka 8: Četnost rozdílné místní příslušnosti	55
Tabulka 9: Rozdílná místní příslušnost a závislost na kraji	56
Tabulka 10: Rozdílná místní příslušnost v závislosti na délce praxe	57
Tabulka 11: Četnost institutu dožadání	58
Tabulka 12: Četnost dožadání v závislosti na kraji	59
Tabulka 13: Četnost přijmutí dožadání	60
Tabulka 14: Komplikace rozdílné místní příslušnosti.....	61
Tabulka 15: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti.....	62
Tabulka 16: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti v závislost na délce praxe.....	63
Tabulka 17: Četnost námítky podjatosti vůči koliznímu opatrovníkovi	65
Tabulka 18: Vyhovění klientovi při námítce podjatosti kolizní opatrovnice	66
Tabulka 19: Řešení námítky podjatosti ve správním řízení	67
Tabulka 20: Námítka podjatosti vznesená v soudní síni	68
Tabulka 21: Četnost námítky podjatosti vůči celému OSPOD	69
Tabulka 22: Komplikace námítky podjatosti.....	71
Tabulka 23: Souvislost mezi pocitem nespravedlnosti a vybranými souvislostmi	72
Tabulka 24: Opodstatněnost námítky podjatosti	72
Tabulka 25: Postup řešení námítky podjatosti.....	74
Tabulka 26: Vzdělávání v zaměstnání.....	77
Tabulka 27: Finanční zajištění vzdělávání	78
Tabulka 28: Rozvojový plán zaměstnance	79
Tabulka 29: Výběr vzdělávání.....	81
Tabulka 30: Důležitost praxe.....	82
Tabulka 31: Důležitost vzdělávání	83
Tabulka 32: Výhrady ke zprávám	84

Tabulka 33: Školení soudci	85
Tabulka 34: Vyzvání k doplnění zpráv.....	87
Tabulka 35: Rozhodnutí soudu podle znění zprávy	89
Tabulka 36: Partnerství soudu a kolizních opatrovníků	90
Tabulka 37: Partnerství v závislosti na rozhodnutí podle znění zprávy	91
Tabulka 38: Cochemská praxe	91
Tabulka 39: Cochemská praxe v závislosti na kraji	92
Tabulka 40: Vlivy na kvalitu zpráv	93
Tabulka 41: Reflexe kvality zpráv	95
Tabulka 42: Závislost kvality zpráv na délce praxe	96
Tabulka 43: Pravidla při tvorbě zpráv	96
Tabulka 44: Systém účasti u soudu	99
Tabulka 45: Spokojenost se systémem účasti	100
Tabulka 46: Účast při odvolacím soudu	101
Tabulka 47: Spokojenost s frekvencí účasti u odvolacího soudu.....	102
Tabulka 48: Závislost mezi účastí u odvolacího soudu a spokojeností s frekvencí	102
Tabulka 49: Řešení zastupování kolizních opatrovníků.....	103
Tabulka 50: Četnost účasti u majetkových jednáních nezletilých.....	104
Tabulka 51: Účast na majetkových jednání v závislosti na délce praxe	105
Tabulka 52: Dostupnost právních konzultací	106
Tabulka 53: Přínosnost konzultací s právními experty	107

Seznam obrázků

Obrázek 1: Pohlaví	49
Obrázek 2: Věková struktura v závislosti na pohlaví.....	50
Obrázek 3: Délka praxe	52
Obrázek 4: Vzdělání kolizních opatrovníků.....	53
Obrázek 5: Kraj výkonu	54
Obrázek 6: Četnost rozdílné místní příslušnosti.....	56
Obrázek 7: Četnost institutu dožádání.....	58
Obrázek 8: Četnost přijmutí dožádání	60
Obrázek 9: Komplikace rozdílné místní příslušnosti	61
Obrázek 10: Sjednocení rozdílné místní příslušnosti	63

Obrázek 11: Četnost námitky podjatosti vůči koliznímu opatrovníkovi.....	65
Obrázek 12: Vyhovění klientovi při námitce podjatosti kolizního opatrovníka	66
Obrázek 13: Řešení námitky podjatosti ve správním řízení	68
Obrázek 14: Námitka podjatosti vznesená v soudní síni.....	69
Obrázek 15: Četnost námitky podjatosti vůči celému OSPOD.....	70
Obrázek 16: Komplikace námitky podjatosti	71
Obrázek 17: Opodstatněnost námitky podjatosti.....	73
Obrázek 18: Postup řešení námitky podjatosti	75
Obrázek 19: Vzdělávání v zaměstnání	78
Obrázek 20: Finanční zajištění vzdělávání	79
Obrázek 21: Rozvojový plán zaměstnance.....	80
Obrázek 22: Výběr vzdělávání	82
Obrázek 23:Důležitost praxe	83
Obrázek 24: Důležitost vzdělávání.....	84
Obrázek 25: Výhrady ke zprávám	85
Obrázek 26: Školení soudci.....	86
Obrázek 27: Vyzvání k doplnění zpráv	88
Obrázek 28: Rozhodnutí soudu podle znění zprávy	89
Obrázek 29: Partnerství soudu a kolizních opatrovníků.....	90
Obrázek 30: Chochemská praxe	92
Obrázek 31: Vlivy na kvalitu zpráv.....	94
Obrázek 32: Reflexe kvality zpráv	95
Obrázek 33: Pravidla při tvorbě zpráv.....	97
Obrázek 34: Systém účasti u soudu.....	99
Obrázek 35: Spokojenost se systémem účasti	100
Obrázek 36: Účast u odvolacího soudu	101
Obrázek 37: Spokojenost s frekvencí účasti u odvolacího soudu	102
Obrázek 38: Řešení zastupování kolizních opatrovníků	104
Obrázek 39: Četnost účasti u majetkových jednáních nezletilých	105
Obrázek 40: Dostupnost právních konzultací.....	106
Obrázek 41: Přínosnost konzultací s právními experty	107

Seznam příloh

Příloha I: Dotazník	I

Přílohy

Příloha I: Dotazník

Spolupráce kolizních opatrovnic / opatrovníků OSPOD se soudy

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění anonymního dotazníku, který má za cíl ověřit, v jaké míře se vyskytují ve spolupráci kolizních opatrovnic a soudů vybrané komplikace, s jakými důsledky a jaké řešení by OSPOD upřednostnil. Tento výstup je podkladem mé diplomové práce a zároveň by mohl dobře vyhodnotit, s čím se kolizní opatrovnice OSPOD potýkají a jaké je pro ně nejlepší řešení. Dotazník je určen pro osoby vykonávající kolizní opatrovnictví a je rozdělen na 6 částí: rozdílná místní příslušnost, námitka podjatosti, vzdělávání, zprávy, účast na jednání soudů a obecné informace. Celkově Vám nezabere více než 10 minut.

Rozdílná místní
příslušnost
OSPOD a soudů.

Tato část má ověřit, v jaké míře a se vyskytuje ve spolupráci OSPOD a soudů rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů, a jaké komplikace přináší.

1. Jak často jste se v posledním roce setkal/a s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů u aktivních případů?

Označte jen jednu elipsu.

- vůbec
- 1 - 4x ročně
- 5 - 10x ročně
- častěji než 10x za rok

2. Jak často jste v posledním roce setkal/a s institutem dožádání?

Označte jen jednu elipsu.

- vůbec
- 1 - 4x ročně
- 5-10x ročně
- častěji než 10x za rok

3. Jak často jste v posledním roce přijmul/a institut dožádání?

Označte jen jednu elipsu.

- vždy když bylo potřeba
- nikdy
- dle možností pracoviště

4. Jaké komplikace pro vás souvisí s rozdílnou místní příslušností OSPOD a soudů?
(Vyberte prosím max. 3 možnosti)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- neznalost nezletilých
- vedení dokumentace
- účast při jednání na vzdáleném místě
- odvolání proti ustanovená kolizního opatrovníka
- náklady na cesty
- časová náročnost
- spolupráce s policií ČR
- spolupráce se státním zastupitelstvím
- protahování řízení

Jiné: _____

5. Měla by se rozdílná místní příslušnost OSPOD a soudů z vašeho pohledu sjednotit dle místa trvalého bydliště klienta?

Označte jen jednu elipsu.

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Námitka
podjatosti

Tato část má ověřit, jak často řeší OSPOD námitku podjatosti a jaké komplikace jsou s ní spojeny.

6. Jak často jste za poslední rok řešil/a námitku podjatosti vůči vaší osobě?

Označte jen jednu elipsu.

- vůbec
- 1 - 2x za rok
- 3- 5x za rok
- více než 5x za rok

7. Jak často bylo vyhověno klientovi v námitce podjatosti vůči vaší osobě?

Označte jen jednu elipsu.

- vždy pokud se objevila
- dle rozhodnutí správního řízení
- nesetkal/a jsem se s námitkou podjatosti vůči mojí osobě

8. Jak často byla námitka podjatosti vůči vaší osobě řešena ve správním řízení?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- téměř nikdy
- nevím
- téměř vždy
- vždy

9. Jak často byla námitka podjatosti vznesena v soudní síni?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- 1 - 2x za rok
- častěji než 2x ročně

10. Jak často byla námitka podjatosti vznesena proti celému OSPOD?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- 1 - 2x ročně
- 3 - 5x ročně
- více než 5x ročně

11. Jaké komplikace a jakými důsledky souvisí s námitkou podjatosti? (Vyberte prosím max. 3 možnosti.)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- zahlcení administrativou
 protahování řízení
 tlak ze strany klienta
 tlak ze strany vedení
 tlak ze strany soudu
 pocit nespravedlnosti

Jiné: _____

12. Jak často byla námitka podjatosti shledána opodstatněnou?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
 téměř nikdy
 nevím
 téměř vždy
 vždy

13. Jaký postup byste zvolili v případě námitky podjatosti? (Vyberte prosím 1-3 možnosti.)

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	vždy	individuálně dle situace	nikdy
rozlišení podjatosti a stížnosti	☐	☐	☐
přerušování dalšího zastupování klienta	☐	☐	☐
správně řízení	☐	☐	☐
vyhovění klientovi	☐	☐	☐
jiné řešení	☐	☐	☐

Vzdělávání

Tato část má ověřit, jestli je vzdělávání OSPOD dostatečně zajištěno a jak důležité je pro výkon kolizního opatrovnictví.

14. Kolik dní vzdělávání jste měl/a v zaměstnání za poslední rok?

Označte jen jednu elipsu.

- 1 den
- 2 dny
- 3 dny
- 4 dny
- 5 dní
- 6 dní
- více než 6 dní

15. Jakým způsobem je vaše vzdělávání finančně zajištěno?

Označte jen jednu elipsu.

- dotace MPSV nebo jiné
- příspěvky ORP
- vlastní finanční prostředky
- jiné finanční prostředky OSPOD
- nevím
- Jiné: _____

16. Využívá vaše pracoviště rozvojový plán zaměstnance?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, individuální plán rozvoje
- Ano, dle směrnice
- Ne, nemám tuto možnost
- Jiné: _____

17. Co pro vás rozhoduje o výběru vzdělávání? (Vyberte prosím max. 3 možnosti)

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	nejdůležitější	velmi důležité	důležité
čas	☐	☐	☐
téma	☐	☐	☐
lektor	☐	☐	☐
dostupnost	☐	☐	☐
cena	☐	☐	☐
akreditace	☐	☐	☐

18. Jak důležitá je z vašeho pohledu osobní zkušenost a praxe v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?

Označte jen jednu elipsu.

- velmi důležitá
- spíše důležitá
- nevím
- spíše nedůležitá
- zcela nedůležitá

19. Jak důležité je z vašeho pohledu vzdělávání v rámci výkonu kolizního opatrovnictví?

Označte jen jednu elipsu.

- velmi důležité
- spíše důležité
- nevím
- spíše nedůležité
- zcela nedůležité

20. Jak často jste se za poslední rok setkal/a s výhradami ke zprávám ze strany soudu?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
 téměř nikdy
 nevím
 téměř vždy
 vždy

21. Jak přínosné by pro vás bylo školení konkrétními soudci zaměřené na sjednocení postupů?

Označte jen jednu elipsu.

- velmi přínosné
 spíše přínosné
 přínosné
 spíše nepřínosné
 zcela nepřínosné

Zprávy vypracované
pro soud.

Tato část má ověřit, jak hodnotí OSPOD zprávy vypracované pro soud
v rámci spolupráce

22. Jak často vás soud vyzval k doplnění zpráv v posledním roce?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
 téměř nikdy
 nevím
 téměř vždy
 vždy

23. Jak často rozhodne soud podle znění vaší zprávy?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- téměř nikdy
- nevím
- téměř vždy
- vždy

24. Cítíte se být partnerem soudu?

Označte jen jednu elipsu.

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

25. Byl by pro vás zajímavý koncept Cochemské praxe?

Označte jen jednu elipsu.

- ano, již ji používáme
- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

26. Co podle vás ovlivňuje kvalitu zpráv zpracovaných pro soud? (Vyberte prosím max. 3 možnosti.)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- čas na zpracování zprávy
- čas na práci v terénu (poznání klienta)
- počet zaměstnanců na konkrétním OSPOD
- vlastní zkušenosti
- vzdělávání
- znalost konkrétního soudce

Jiné: _____

27. Jak jsou podle Vašeho názoru vámi soudu předkládané zprávy kvalitní?

Označte jen jednu elipsu.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi nízká kvalita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi vysoká kvalita

28. Jakými pravidly se řídíte při tvorbě zpráv pro soud? (Vyberte prosím max. 3 možnosti.)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- požadavky soudu
- metodika MPSV
- směrnice a standardy kvality OSPOD
- vlastní kritéria/struktura konkrétního OSPOD
- vlastní osobní struktura

Jiné: _____

Účast na
jednání
soudu.

Tato část má ověřit, jak často se kolizní opatrovník účastní jednání soudu a jaké komplikace se vyskytují při účasti kolizního opatrovníka u soudních jednáních.

29. Jaký systém účasti kolizního opatrovníka u soudního jednání je nastaven na vašem OSPODu?

Označte jen jednu elipsu.

- klíčová pracovnice vždy zastupuje své klienty
- držíme směny, u klientů se střídáme
- jedna konkrétní pracovnice zastupuje u všech klientů
- Jiné: _____

30. Jste s tímto systémem spokojen/a?

Označte jen jednu elipsu.

- velmi spokojena
- spíše spokojena
- nevím
- spíše nespokojena
- velmi nespokojena

31. Jak často se účastníte odvolacího soudu?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- téměř nikdy
- nevím
- téměř vždy
- vždy

32. Je pro Vás tato frekvence vyhovující?

Označte jen jednu elipsu.

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

33. Jakým způsobem je řešeno zastupování kolizních opatrovnic při nemoci nebo souběhu jednání?

Označte jen jednu elipsu.

- systém zástupů kolegyň
- zastupuje mě vedoucí
- jednání se OSPOD neúčastní
- Jiné: _____

34. Jak často jste se v posledním roce účastnila majetkových jednání nezletilých?

Označte jen jednu elipsu.

- nikdy
- 1 - 4x za rok
- 5 - 10x za rok
- více než 10x za rok

35. Máte k dispozici konzultanta nebo externího právního odborníka v případě majetkových jednání nezletilých?

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, konzultanta
- Ano, máme externího právního odborníka
- Ano, konzultujeme s právním oddělením obce
- Ano, ale nevyužíváme
- Ne, nemáme
- Jiné: _____

36. Byly by případné konzultace pro vás přínosné?

Označte jen jednu elipsu.

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

Obecné
informace

Tato část je zaměřena na získání anonymních obecných informací jako je pohlaví, věk a délka praxe

37. Jaké je Vaše pohlaví?

Označte jen jednu elipsu.

- žena
- muž
- jiné

38. Vykonáváte kolizní opatrovnictví?

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne

39. Kolik je Vám let?

Označte jen jednu elipsu.

- 20 - 25 let
- 26 - 30 let
- 31 - 35 let
- 36 - 40 let
- 41 - 45 let
- 46 - 50 let
- 51 - 55 let
- 56 - 60 let
- 61 - 65 let
- více než 65 let

40. Jak dlouhou máte praxi jako kolizní opatrovník OSPOD?

Označte jen jednu elipsu.

- 0 - 2 roky
- 3 - 5 let
- 5 - 10 let
- 11 - 15 let
- 16 - 20 let
- 21 - 25 let
- více než 25 let

41. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Označte jen jednu elipsu.

- magisterské
- bakalářské
- vyšší odborné
- střední odborné

42. V jakém kraji pracujete?

Označte jen jednu elipsu.

- Hlavní město Praha
- Jihočeský kraj
- Jihomoravský kraj
- Karlovarský kraj
- Kraj Vysočina
- Královéhradecký kraj
- Liberecký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Olomoucký kraj
- Pardubický kraj
- Plzeňský kraj
- Středočeský kraj
- Ústecký kraj
- Zlínský kraj

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Věřím že přispěje ke zlepšení spolupráce kolizních opatrovníků OSPOD se soudy.

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře